

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ

Διπλωματική Εργασία

«Η ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΤΩΝ
ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ ΒΑΣΕΙ ΔΛΠ 39 (ΕΥΛΟΓΗ
ΛΕΙΑ) ΣΥΜΒΑΛΛΕΙ ΣΤΗ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΗ ΚΡΙΣΗ;»

της

ΜΑΡΙΑΣ ΒΡΑΝΑ
Επιβλέπων Καθηγητής: ΓΚΙΝΟΓΛΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του μεταπτυχιακού
διπλώματος στην Εφαρμοσμένη Λογιστική και Ελεγκτική

Αύγουστος 2013

*Η παρούσα διπλωματική εργασία
αφιερώνεται στην οικογένειά μου.*

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η εκπόνηση της παρούσας διπλωματικής εργασίας κατατίθεται στα πλαίσια του μεταπτυχιακού προγράμματος στην Εφαρμοσμένη Λογιστική και Ελεγκτική του τμήματος της Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής του Πανεπιστημίου Μακεδονίας. Το θέμα της εργασίας είναι τα Χρηματοοικονομικά μέσα, η λογιστική παρακολούθηση αυτών βάσει το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 39 και το ερώτημα κατά πόσο συμβάλλει η εύλογη αξία κατά την οποία επιμετρώνται τα μέσα, στη χρηματοπιστωτική κρίση.

Στο σημείο αυτό θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους τους καθηγητές του μεταπτυχιακού προγράμματος της Εφαρμοσμένης Λογιστικής και Ελεγκτικής για τις πολύτιμες γνώσεις που μας μετέδωσαν. Ιδιαίτερα θα ήθελα να ευχαριστήσω τον κύριο Γκίνογλου Δημήτριο που ως επιβλέπων καθηγητής μου πρόσφερε τις πολύτιμες συμβουλές του και την καθοδήγησή του για την εκπόνηση της παρούσας εργασίας.

Τέλος, ένα μεγάλο ευχαριστώ στην οικογένειά μου για την στήριξή της καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών μου.

Βράνα Μαρία
Θεσσαλονίκη 2013

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η εκπόνηση της παρούσας διπλωματικής εργασίας στοχεύει στην ανάπτυξη των σύγχρονων χρηματοοικονομικών μέσων. Οι απαιτήσεις του σύγχρονου χρηματοοικονομικού περιβάλλοντος καθώς και η αφορμή της οικονομικής κρίσης από το 2008 έως και σήμερα, έχει οδηγήσει σε σημαντικές μεταβολές τόσο στην ελεγκτική όσο και στη λογιστική επιστήμη. Για να μπορέσει το σύγχρονο χρηματοοικονομικό περιβάλλον να αντεπεξέλθει σε μια τόσο σημαντική και σπουδαία ανάπτυξη, δημιουργήθηκαν νέα χρηματοοικονομικά προϊόντα, τα οποία στοχεύουν στη σωστή και καλύτερη διαχείριση του οικονομικού περιβάλλοντος. Με τον τρόπο αυτό δίνεται η δυνατότητα στις τράπεζες, επιχειρήσεις αλλά και στις χώρες να μπορούν να χρησιμοποιήσουν τα μέσα αυτά ώστε να αντισταθμίσουν τους κινδύνους των αγορών, αλλά και να αποκομίσουν ίδιο οικονομικό όφελος.

Πρωταρχικός στόχος της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι να αναλυθούν τα χρηματοοικονομικά μέσα βάσει του Διεθνές Λογιστικού Προτύπου 39. Επιπλέον, παρουσιάζεται ο τρόπος με τον οποίο λειτουργούν και αντιμετωπίζονται λογιστικά από τις εκάστοτε επιχειρήσεις, τράπεζες και γενικότερα από οποιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, καθώς και η παρουσίαση της σχετικής ισχύουσας φορολόγησης των κερδών ή ζημιών που προκύπτουν από τα συγκεκριμένα χρηματοοικονομικά μέσα.

Σκοπός λοιπόν του παρόντος πονήματος είναι να αποτελέσει σημαντικό εργαλείο για τους λογιστές, φοροτεχνικούς, οικονομικούς αναλυτές, επενδυτές αλλά και τους φοιτητές ώστε να μπορέσουν να κατανοήσουν τον ρόλο των χρηματοοικονομικών μέσων, τον τρόπο λογιστικής παρακολούθησης αυτών καθώς και την ισχύουσα φορολογική νομοθεσία.

Τέλος, για να μπορέσει να κατανοηθεί το θέμα της διπλωματικής εργασίας θα παρουσιαστεί και το αντίστοιχο υπόδειγμα των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων του Ομίλου Πειραιώς για τις χρήσεις 2010 – 2011 βάσει του οποίου θα απαντηθεί το ερώτημα του κατά πόσο η λογιστική παρακολούθηση των χρηματοοικονομικών μέσων βάσει ΔΛΠ 39 (εύλογη αξία) συμβάλλει στην χρηματοπιστωτική κρίση των τραπεζών.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 : ΔΙΕΘΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ	8
1.1 Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα	8
1.2 Φορείς Λογιστικών Προτύπων	11
1.2.1 Συμβούλιο Προτύπων Χρηματοοικονομικής Λογιστικής (FASB)	12
1.2.2 Σώμα Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (IASB)	14
1.2.3 Ευρωπαϊκή Επιτροπή.....	15
1.2.4 Εσωτερικός Νομοθέτης.....	16
1.3 Οικονομικές καταστάσεις σύμφωνα με τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα	16
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 : Δ.Λ.Π. 32 «ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ	18
ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ»	
2.1 Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 32	18
2.2 Πεδίο Εφαρμογής	19
2.3 Χρηματοοικονομικά μέσα	20
2.3.1 Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία, χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις και συμμετοχικοί τίτλοι	20
2.3.2 Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	23
2.3.3 Συμβόλαια αγοράς ή πώλησης μη χρηματοοικονομικών στοιχείων.	24
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 : Δ.Λ.Π. 39 «ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΜΕΤΡΗΣΗ ΤΩΝ	26
ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ»	
3.1 Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 39	26
3.2 Πεδίο Εφαρμογής	27
3.3 Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα ΔΛΠ 39	30
3.4 Έννοιες του ΔΛΠ 39	31
3.5 Χρηματοπιστωτικά μέσα : Αναγνώριση και επιμέτρηση	33
3.6 Τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία ή οι χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις για εμπορική εκμετάλλευση	33
3.7 Οι διακρατούμενες μέχρι τη λήξη τους επενδύσεις	35
3.8 Τα Δάνεια και οι Απαιτήσεις	36
3.9 Τα διαθέσιμα προς πώληση χρηματοοικονομικά μέσα.....	38
3.10 Απομείωση αξίας	39

3.11 Παύση – Διαγραφή	41
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 : ΠΑΡΑΓΩΓΑ ΚΑΙ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ	43
4.1 Παράγωγα και είδη αυτών	43
4.2 Λογιστική Παραγώγων.....	44
4.3 Futures, συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης (ΣΜΕ).....	45
4.4 Forwards, προθεσμιακά συμβόλαια.....	50
4.5 Options, Δικαιώματα προαίρεσης.....	53
4.6 Swaps, Ανταλλαγές.....	56
4.7 Λοιπά παράγωγα.....	57
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 : ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΑΝΤΙΣΤΑΘΜΙΣΗΣ.....	58
5.1 Αντιστάθμιση και αντισταθμιζόμενο στοιχείο.....	58
5.2 Λογιστική αντιστάθμισης (Hedge Accounting).....	60
5.3 Κατηγορίες αντιστάθμισης.....	61
5.3.1 Αντιστάθμιση εύλογης αξίας.....	61
5.3.2 Αντιστάθμιση ταμειακών ροών.....	63
5.3.3 Αντιστάθμιση καθαρής επένδυσης.....	66
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 : ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΕΠΙ 67	67
ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ.....	67
6.1 Σύμφωνα με τον Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος Φυσικών και 67	
Νομικών προσώπων (Νόμος 2238/1994, κωδικοποιημένος με το νόμο	
4173/2012).....	
6.2 Κωδικοποιημένος Νόμος 2190/1920 περί Ανωνύμων εταιρειών σχετικά 71	
με τα παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα.....	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7 : ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ 76	76
ΟΜΙΛΟΥ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΧΡΗΣΕΙΣ 2010-2011.....	76
7.1 Εισαγωγικά.....	76
7.2 Ανάλυση Ενοποιημένων Οικονομικών Καταστάσεων.....	77
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	86
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ.....	89

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΠΙΝΑΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Πίνακας 1.1 : ΔΛΠ σε ισχύ	8
Πίνακας 1.2 : ΔΠΧΠ σε ισχύ	10
Διάγραμμα 1.1 : Φορείς Λογιστικών Προτύπων από το 2005	11
Διάγραμμα 1.2 : Δομή FASB.....	13
Διάγραμμα 1.3 : Δομή IASB	14
Διάγραμμα 3.1 : Πλεονεκτήματα και Μειονεκτήματα ΔΛΠ 39.....	30
Διάγραμμα 4.1 : Είδη παραγώγων.....	43
Διάγραμμα 4.2 : Είδη Futures.....	46
Πίνακας 4.1 : Διαφορές Forwards με Futures	51
Πίνακας 4.2 Είδη Δικαιωμάτων Προαίρεσης.....	54
Πίνακας 4.3 : Αμερικάνικου και Ευρωπαϊκού τύπου.....	55
Πίνακας 5.1 : Αποτελεσματική και Μη αποτελεσματική Αντιστάθμιση.....	59
Διάγραμμα 5.1 : Κατηγορίες Αντιστάθμισης.....	61
Πίνακας 7.1 : Δάνεια και χορηγήσεις του Ομίλου.....	76
Πίνακας 7.2 : Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων.....	77
Πίνακας 7.3 : Χρ/κά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	79
Πίνακας 7.4 : Χρεόγραφα Επενδυτικού Χαρτοφυλακίου.....	81
Πίνακας 7.5 : Ενοποιημένη Κατάσταση Οικονομικής Θέσης.....	84

Εισαγωγή

Μέσα σε μία διεθνή και παγκοσμιοποιημένη αγορά, το πολύπλοκο οικονομικό περιβάλλον και η ανάπτυξη στην τεχνολογία έχουν επιφέρει νέες προκλήσεις και προβληματισμούς στη λογιστική επιστήμη. Ο πειρασμός των ανθρώπων για ατασθαλίες και καταχρήσεις μέσω επιχειρήσεων αυξάνεται όλο και περισσότερο, με σκοπό να αποκομίζουν ίδια οικονομικά οφέλη. Η οικονομική και χρηματοπιστωτική κρίση έχει φτάσει πλέον στο ζενίθ της και τα οικονομικά σκάνδαλα διαδέχονται το ένα μετά το άλλο. Ως αφορμή τα οικονομικά σκάνδαλα της εταιρίας Enron και Arthur Andersen, στο στόχαστρο βρέθηκε η λογιστική και ελεγκτική επιστήμη όπου οι κανόνες και αρχές που τις διέπουν, έδιναν τη δυνατότητα της απάτης στις διάφορες εταιρίες με σκοπό να παραπλανήσουν τους επενδυτές και να κερδοσκοπούν εις βάρος τους οι εκάστοτε διοικήσεις.

Για τον παραπάνω λόγο και για να δοθεί ένα αίσιο τέλος, η Ευρωπαϊκή Ένωση καθιέρωσε τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα από τις εισηγμένες στο χρηματιστήριο εταιρίες των κρατών μελών της. Το παρόν πόνημα επιχειρεί να περιγράψει το Θεσμό των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων που εφαρμόζονται από τις επιχειρήσεις της Ευρώπης και ειδικότερα της Ελλάδος.

Σημαντικός λόγος της εκπόνησης της συγκεκριμένης διπλωματικής εργασίας είναι η λογιστική παρακολούθηση των χρηματοοικονομικών μέσων και ειδικότερα των παραγώγων (ΔΛΠ 39). Μέσα από ένα θεωρητικό πλαίσιο και με διάφορες πρακτικές εφαρμογές δίνεται η δυνατότητα να γίνουν αντιληπτά από τους επενδυτές, τους μετόχους, τους αναλυτές και γενικότερα τους διαφόρους τρίτους, ο τρόπος απεικόνισης των μέσων από μία επιχείρηση.

Παράλληλα, θα αναφερθούμε και στην ισχύουσα φορολογική νομοθεσία για τα χρηματοοικονομικά μέσα και ειδικότερα τα παράγωγα με σκοπό να ολοκληρώσουμε την εικόνα που πρέπει να κατέχει κάποιος ώστε να αντιληφθεί τον τρόπο με τον οποίο λειτουργούν και χειρίζονται οι επιχειρήσεις.

Τέλος, θα δοθεί ένα υπόδειγμα του Ομίλου Πειραιώς με τις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις, όπου θα υπάρξει μία μικρή ανάλυση στην απεικόνιση των χρηματοπιστωτικών μέσων, για να μπορέσει να απαντηθεί το ερώτημα του κατά πόσο η λογιστική παρακολούθηση των χρηματοοικονομικών μέσων βάσει ΔΛΠ 39 (εύλογη αξία) συμβάλλει στην χρηματοπιστωτική κρίση των τραπεζών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΔΙΕΘΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ

1.1 Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα

Κατά τα τελευταία έτη, το πολύπλοκα οικονομικό περιβάλλον διαδέχεται η μία αλλαγή μετά την άλλη. Οι επιχειρήσεις ανεξαρτήτου μεγέθους παρουσιάζουν οικονομική άνηση, με αποτέλεσμα οι άνθρωποι να καταφεύγουν σε οικονομικές ατασθαλίες. Για να μπορέσει να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα, εμφανίστηκαν νέοι τρόποι και μέθοδοι στον τομέα της λογιστικής και ελεγκτικής επιστήμης. Τα νέα προϊόντα και οι νέοι μέθοδοι λογιστικής παρακολούθησης αυτών δίνουν το παρόν για την εξέλιξη της οικονομίας σε διεθνές αλλά και παγκόσμιο επίπεδο.

Το πρώτο εύρημα της λογιστικής επιστήμης είναι τα αποκαλούμενα «Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα». Τα πρότυπα αυτά δίνουν πλέον έναν νέο «αέρα» της αντιστάθμισης στην ασυδοσία των επιχειρηματιών. Τα σκάνδαλα της Enron – Andersen οδήγησαν τις κυβερνήσεις σε νέες λύσεις για να μπορέσουν να ανταπεξέλθουν στις απάτες των διοικήσεων. Αυτό είχε ως συνέπεια τη δημιουργία μίας εκ νέου λογιστικής παρακολούθησης των πεπραγμένων ώστε να οδηγούνται οι επιχειρήσεις σε αξιόπιστα και αμερόληπτα οικονομικά αποτελέσματα. Επομένως, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι τα ΔΛΠ εμφανίστηκαν για την καλύτερη, αξιόπιστη και αποτελεσματική παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων μιας επιχείρησης, τράπεζας, ενός οργανισμού κ.α. ώστε να αποφευχθούν οι οικονομικές ατασθαλίες. Εδώ όμως τίθεται το ερώτημα τι και ποια είναι τα «Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα»;

Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα ορίζονται ως «το σύνολο λογιστικών αρχών, κανόνων και πολιτικών που ακολουθούνται από τις επιχειρήσεις ώστε να καταρτιστούν με αξιοπιστία οι δημοσιευμένες Οικονομικές καταστάσεις». Ως Οικονομικές Καταστάσεις νοούνται ο Ισολογισμός, η Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσεως, η Κατάσταση Μεταβολών Ιδίων Κεφαλαίων, η Κατάσταση Ταμειακών Ροών και τέλος, οι Γνωστοποιήσεις επί Οικονομικών Καταστάσεων.

Σύμφωνα με το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων, τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα είναι πρότυπα και διερμηνείες που περιλαμβάνουν : α) τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, β) τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης και

γ) τις Διερμηνείες που δημιουργούνται από την Επιτροπή Διερμηνειών Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (Ε.Δ.Δ.Π.Χ.Π.). (Καραγιώργος – Πετρίδης, 2010).

Τα Πρότυπα ως το Μάρτιο του 2002 ονομαζόταν Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα ενώ από το Μάρτιο του 2002 έως σήμερα, τα επόμενα πρότυπα που σχηματίστηκαν ονομαζόταν Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης . Για αυτό το λόγο σήμερα χρησιμοποιούνται και οι δύο όροι.

Πίνακας 1.1 : ΔΛΠ σε ισχύ

ΔΛΠ 1	Παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων
ΔΛΠ 2	Αποθέματα
ΔΛΠ 7	Καταστάσεις ταμειακών ροών
ΔΛΠ 8	Λογιστικές πολιτικές, μεταβολές των λογιστικών εκτιμήσεων και λάθη
ΔΛΠ 10	Γεγονότα μετά την περίοδο αναφοράς
ΔΛΠ 11	Συμβάσεις κατασκευές
ΔΛΠ 12	Φόροι εισοδήματος
ΔΛΠ 16	Ενσώματα πάγια
ΔΛΠ 17	Μισθώσεις
ΔΛΠ 18	Έσοδα
ΔΛΠ 19	Παροχές σε εργαζομένους
ΔΛΠ 20	Λογιστική των κρατικών επιχορηγήσεων και γνωστοποίηση της κρατικής υποστήριξης
ΔΛΠ 21	Οι επιδράσεις μεταβολών των τιμών συναλλάγματος
ΔΛΠ 23	Κόστος δανεισμού
ΔΛΠ 24	Γνωστοποιήσεις συνδεδεμένων μερών
ΔΛΠ 26	Λογιστικός χειρισμός και παρουσίαση των προγραμμάτων παροχών εξόδου από την υπηρεσία
ΔΛΠ 27	Ενοποιημένες και ατομικές οικονομικές καταστάσεις
ΔΛΠ 28	Επενδύσεις σε συγγενείς επιχειρήσεις

ΔΛΠ 29	Παρουσίαση οικονομικών στοιχείων σε υπερπληθωριστικές οικονομίες
ΔΛΠ 31	Συμμετοχές σε κοινοπραξίες
ΔΛΠ 32	Χρηματοπιστωτικά μέσα: Παρουσίαση
ΔΛΠ 33	Κέρδη ανά μετοχή
ΔΛΠ 34	Ενδιάμεση χρηματοοικονομική αναφορά
ΔΛΠ 36	Απομείωση αξίας περιουσιακών στοιχείων
ΔΛΠ 37	Προβλέψεις ενδεχόμενες υποχρεώσεις και ενδεχόμενα περιουσιακά στοιχεία
ΔΛΠ 38	Άυλα περιουσιακά στοιχεία
ΔΛΠ 39	Χρηματοοικονομικά μέσα: Αναγνώριση και επιμέτρηση, με εξαίρεση ορισμένες διατάξεις που αφορούν τη λογιστική αντιστάθμισης του κινδύνου
ΔΛΠ 40	Επενδύσεις σε ακίνητα
ΔΛΠ 41	Γεωργία

Πίνακας 1.2 : ΔΠΧΠ σε ισχύ

ΔΠΧΑ 1	Πρώτη εφαρμογή των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς
ΔΠΧΑ 2	Παροχές που εξαρτώνται από την αξία των μετοχών
ΔΠΧΑ 3	Συνενώσεις επιχειρήσεων
ΔΠΧΑ 4	Ασφαλιστήρια συμβόλαια
ΔΠΧΑ 5	Μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία που κατέχονται προς πώληση και διακοπείσες δραστηριότητες
ΔΠΧΑ 6	Εξερεύνηση και αξιολόγηση ορυκτών πόρων
ΔΠΧΑ 7	Χρηματοοικονομικά μέσα
ΔΠΧΑ 8	Λειτουργικοί τομείς

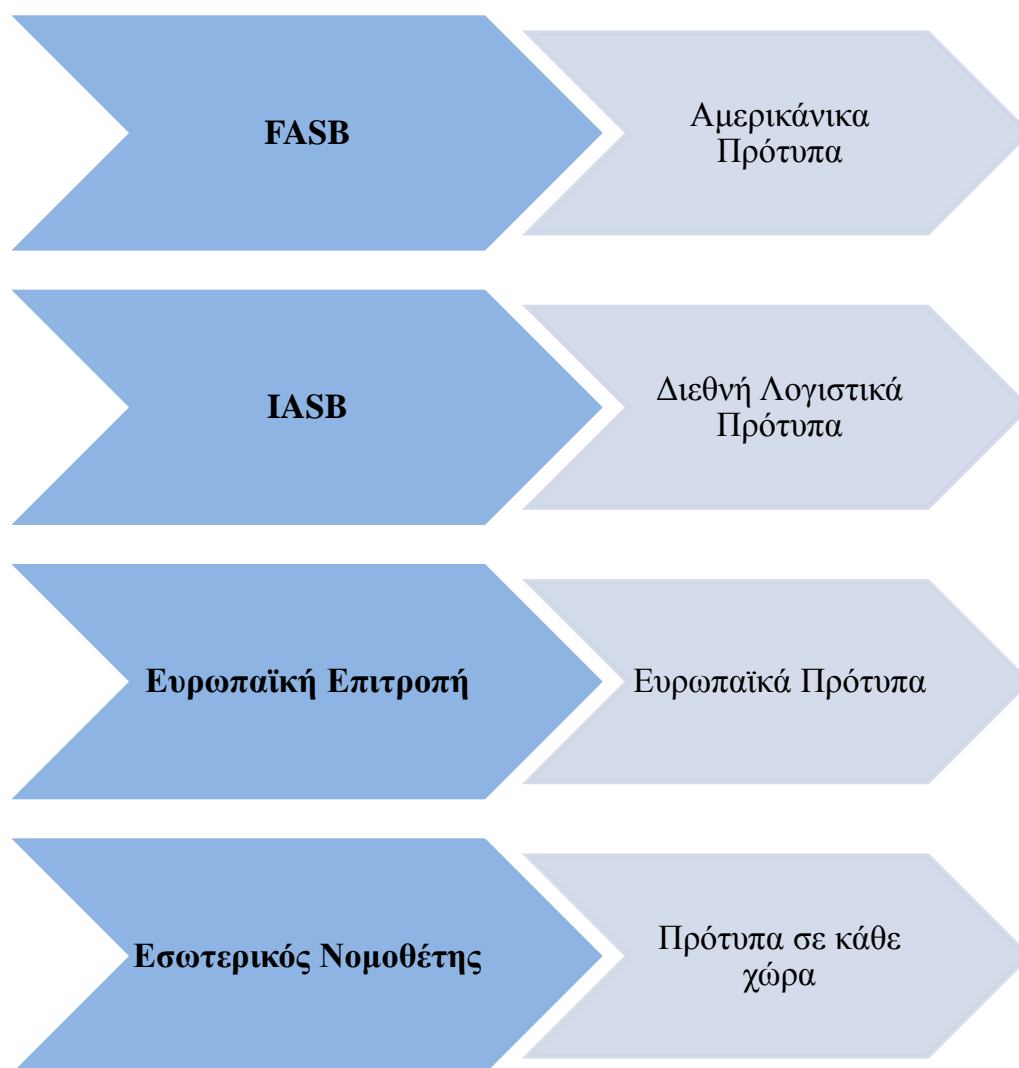
(Στη παρούσα διπλωματική εργασία θα ασχοληθούμε με τα ΔΛΠ 32 και 39.)

1.2 Φορείς Λογιστικών Προτύπων

Οι κυριότεροι φορείς κατάρτισης των ΔΛΠ/ΔΠΧΠ είναι :

- ✓ Το Συμβούλιο Προτύπων Χρηματοοικονομικής Λογιστικής (FASB).
- ✓ Η Επιτροπή Διεθνών Λογιστικών προτύπων (I.A.S.B.)
- ✓ Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή
- ✓ Εσωτερικός Νομοθέτης

Διάγραμμα 1.1 : Φορείς Λογιστικών Προτύπων από το 2005

1.2.1 Συμβούλιο Προτύπων Χρηματοοικονομικής Λογιστικής (FASB)

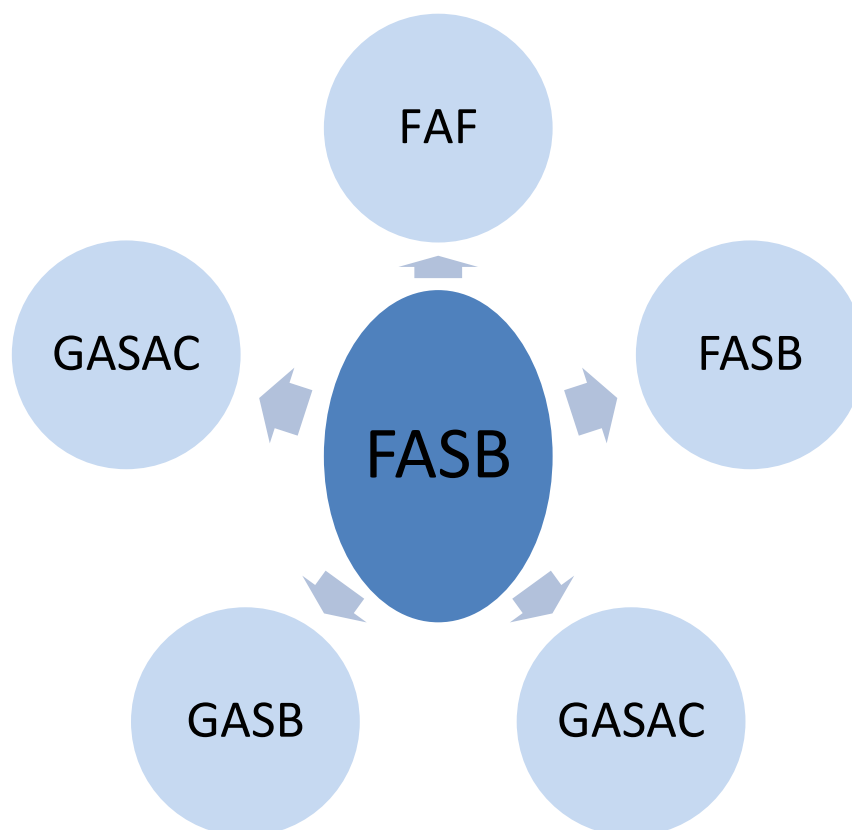
Το Συμβούλιο Προτύπων Χρηματοοικονομικής Λογιστικής (FASB) από το 1973 υπήρξε η ορισθείσα οργάνωση στον ιδιωτικό τομέα για τη δημιουργία των προτύπων χρηματοοικονομικής λογιστικής που διέπουν την κατάρτιση των οικονομικών εκθέσεων. Τα πρότυπα αυτά αναγνωρίζονται από τη SEC (Securities and Exchange Commission) και το Αμερικάνικο Ινστιτούτο Ορκωτών Λογιστών. Τα πρότυπα αυτά είναι σημαντικά για την λειτουργία της οικονομίας, διότι οι αποφάσεις σχετικά με την κατανομή των πόρων βασίζονται στις αξιόπιστες οικονομικές πληροφορίες.

Ως αποστολή του FASB θεωρείται η δημιουργία και η βελτίωση των προτύπων της χρηματοοικονομικής λογιστικής και της υποβολής εκθέσεων που προωθούν την χρηματοοικονομική πληροφόρηση από μη κυβερνητικές οντότητες που παρέχει χρήσιμες πληροφορίες στους επενδυτές και τους λοιπούς χρήστες των οικονομικών καταστάσεων. Η αποστολή αυτή επιτυγχάνεται μέσα από μια ολοκληρωμένη και ανεξάρτητη διαδικασία και εποπτεύεται από το Financial Accounting Foundation's Board of Trustees.

Όσον αφορά τη SEC (Securities and Exchange Commission), σκοπός της είναι να θεσπίσει λογιστικά πρότυπα για τις οικονομικές εκθέσεις των εισηγμένων στο χρηματιστήριο εταιρειών σύμφωνα με τη Securities Exchange Act του 1934. Η Επιτροπή ενδιαφερόταν για τον ιδιωτικό τομέα, διότι με τον τρόπο αυτό θα μπορούσε να βοηθηθεί και το κρατικό συμφέρον.

Παράλληλα, πρέπει να σημειωθεί ότι το FASB είναι μια ανεξάρτητη οργάνωση σε σχέση με τις άλλες και αυτό αποδεικνύεται από την δομή του. Η δομή αυτού σχηματίζεται ως εξής :

Διάγραμμα 1.2 : Δομή FASB

FAF (Financial Accounting Foundation) : Είναι ένας ανεξάρτητος οργανισμός ιδιωτικού δικαίου, ο οποίος ευθύνεται για τα τμήματα της διοίκησης, της εποπτείας και των οικονομικών του FASB, GASB, FASAC και GASAC. Βασικό μέλημα του οργανισμού αποτελεί η προστασία της ανεξαρτησίας των προτύπων καθώς και ο διορισμός των ατόμων στα παραπάνω συμβούλια.

FASB (Συμβούλιο Προτύπων Χρηματοοικονομικής Λογιστικής) : Είναι ένα ίδρυμα το οποίο ιδρύθηκε από τον παραπάνω οργανισμό κατά το έτος 1973 και ευθύνεται για τη βελτίωση των λογιστικών προτύπων καθώς και των οικονομικών εκθέσεων που αφορούν και συντάσσονται, αντίστοιχα, από μη κυβερνητικούς φορείς. Αποτελεί δηλαδή την έγκυρη και αξιόπιστη πηγή για τα λογιστικά πρότυπα και για τις οικονομικές εκθέσεις.

FASAC (Γνωμοδοτικό Συμβούλιο Προτύπων Χρηματοοικονομικής Λογιστικής): Είναι ένα συμβούλιο γνωμοδοτικό το οποίο παρέχει τις απαραίτητες

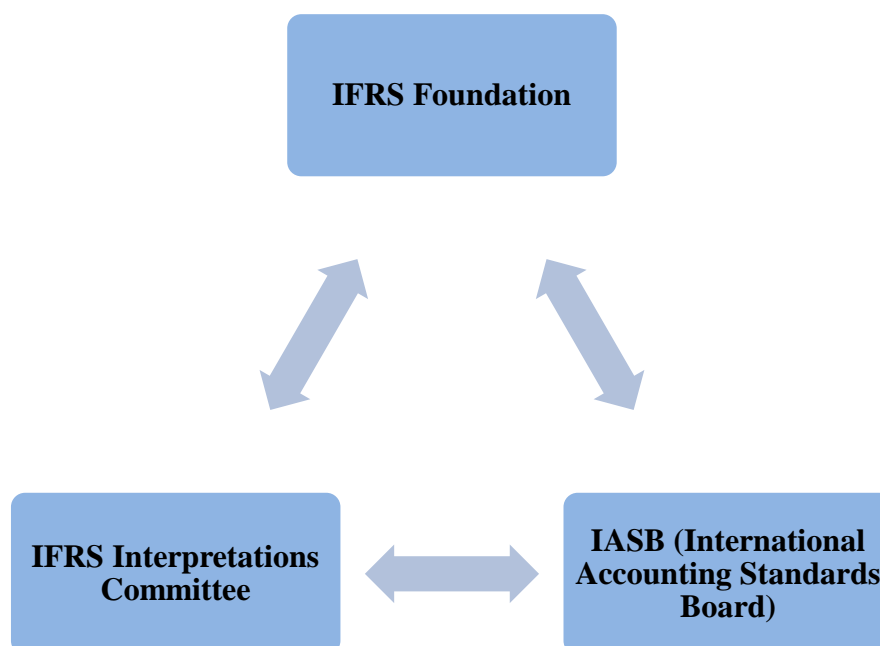
συμβουλές στο FASB για την επίλυση τεχνικών θεμάτων κατά την ημερήσια διάταξη του Διοικητικού Συμβουλίου, την επίλυση σημαντικών δικαστικών θεμάτων και γενικότερα οτιδήποτε μπορεί να θεωρηθεί σημαντικό κατά την αντίληψη του προέδρου του FASB.

Όσον αφορά τα GASAC και GASB είναι το Κυβερνητικό Γνωμοδοτικό Συμβούλιο Λογιστικών Προτύπων και το Κυβερνητικό Συμβούλιο Λογιστικών Προτύπων αντίστοιχα. Τέλος, το Συμβούλιο Προτύπων Χρηματοοικονομικής Λογιστικής (FASB) είναι υπεύθυνο για τα Αμερικάνικα λογιστικά πρότυπα (όπως φαίνεται και στο διάγραμμα 1.1).

1.2.2 Σώμα Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (IASB)

Το IASB είναι ένας ανεξάρτητος φορέας, όπου ανήκει στον μη κερδοσκοπικό οργανισμό ιδιωτικού δικαίου, ο οποίος εργάζεται για το «δημόσιο συμφέρον» και ονομάζεται IFRS. Το IFRS δομείται στο IASB και στο IFRS.

Διάγραμμα 1.3 : Δομή IASB

IASB (International Accounting Standards Board) : Είναι ένας ανεξάρτητος φορέας ο οποίος θεσπίζει τα λογιστικά πρότυπα του IFRS οργανισμού. Ευθύνεται τόσο για τη δημιουργία και δημοσίευση των διεθνών λογιστικών προτύπων όσο και για την έγκριση διερμηνειών IFRSs, από την επιτροπή IFRS (Interpretations Committee). Επιπλέον, για να γίνεται όσο το δυνατόν διαφανής η διαδικασία του IASB, οι συνεδριάσεις γίνονται δημοσίως και ταυτόχρονα οποιαδήποτε απόφαση και έγγραφο παρέχονται στον οποιοδήποτε ενδιαφερόμενο.

IFRS (Interpretations Committee) : Η επιτροπή διερμηνειών IFRS αποτελεί το ερμηνευτικό σώμα του IASB. Ως αποστολή της συγκεκριμένης επιτροπής είναι να εξετάζει θέματα λογιστικά σε σχέση με τα διαδομένα λογιστικά πρότυπα ώστε να υπάρχει σωστή και έγκαιρη καθοδήγηση. Και σε αυτή την περίπτωση, οι συνεδριάσεις της επιτροπής γίνονται δημοσίως με σκοπό τη διαφανή διαδικασία. Σημειώνεται ότι η επιτροπή συνεργάζεται με τις εθνικές επιτροπές με σκοπό τις ερμηνείες που αναπτύσσονται.

1.2.3 Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είναι ο φορέας κατάρτισης των Ευρωπαϊκών Προτύπων. Τον Μάρτιο του 2000 πραγματοποιήθηκε το Συμβούλιο της Λισαβόνας με σκοπό να ληφθούν καλύτερα μέτρα σχετικά με την συγκρισιμότητα και την αξιοπιστία των οικονομικών καταστάσεων. Προκειμένου να επιτευχτεί ο απώτερος σκοπός της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποφασίστηκε με την Οδηγία αριθμ. 1606/2000 να υιοθετηθούν από το 2005 και έπειτα τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα για τις εισηγμένες στο χρηματιστήριο εταιρείες.

Με τον τρόπο αυτό δημιουργήθηκαν καλύτερες προϋποθέσεις στην αποτελεσματικότητα της κεφαλαιαγοράς και στην προστασία των επενδυτών. Τα ΔΛΠ εκπονούνται από την Επιτροπή Διεθνών Λογιστικών Προτύπων, η οποία στόχευε στην δημιουργία παγκόσμιων λογιστικών προτύπων και η οποία το 2001 μετονομάστηκε σε Οργανισμό Διεθνών Λογιστικών Προτύπων. Η ΟΔΛΠ αποβλέπει στην αποφυγή σημαντικών μειονεκτημάτων σχετικά με τα ΔΛΠ για τις ευρωπαϊκές εταιρίες, ενώ η Επιτροπή Ρυθμιστικών Αρχών των Αγορών Κινητών Αξιών σκοπεύει στην ανάπτυξη των προτύπων με κοινή επιβολή.

1.2.4 Εσωτερικός Νομοθέτης

Ο εσωτερικός νομοθέτης όπως διαφαίνεται στο παραπάνω διάγραμμα 1.2 είναι η κάθε νομοθεσία που ορίζει η χώρα (κυβέρνηση κάθε χώρας) για τα λογιστικά πρότυπα και τη λογιστική απεικόνιση αυτών από τις εκάστοτε επιχειρήσεις.

1.3 Οικονομικές καταστάσεις σύμφωνα με τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα

Οι οικονομικές καταστάσεις που καταρτίζονται σύμφωνα με τα ΔΛΠ είναι οι εξής :

- ✚ Ισολογισμός
- ✚ Κατάσταση Αποτελεσμάτων χρήσεως
- ✚ Κατάσταση Οικονομικής Θέσης στο τέλος της περιόδου
- ✚ Κατάσταση Συνολικών Εσόδων για την περίοδο
- ✚ Κατάσταση Μεταβολών των Ιδίων Κεφαλαίων για την περίοδο
- ✚ Κατάσταση Ταμειακών Ροών για την περίοδο
- ✚ Γνωστοποιήσεις επί Οικονομικών Καταστάσεων.
- ✚ Κατάσταση Οικονομικής Θέσης κατά την έναρξη της πρώτης συγκριτικής περιόδου, όπου μια οικονομική οντότητα εφαρμόζει αναδρομικά μια λογιστική πολιτική ή που επαναδιατυπώνει αναδρομικά στοιχεία των οικονομικών καταστάσεων ή που ανακατατάσσει στοιχεία των οικονομικών καταστάσεων (ΔΛΠ 1, Παρουσίαση Οικονομικών Καταστάσεων)

Η βασική αρχή που καταρτίζονται οι οικονομικές καταστάσεις είναι η μέθοδος των δεδουλευμένων, η οποία είναι απόρροια του αξιώματος της λογιστικής χρήσης και της αρχής της αντιπαράθεσης εσόδων και εξόδων, καθώς και να θεωρείται δεδομένη η συνέχιση της επιχειρηματικής δραστηριότητας.

Όσον αφορά τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των Οικονομικών Καταστάσεων επιγραμματικά αναφέρονται :

- η κατανοητότητα,
- η συνάφεια,
- η σημαντικότητα,
- η συγκρισιμότητα και,

- η αξιοπιστία, η οποία περιέχει τα ποιοτικά χαρακτηριστικά της αξιόπιστης παρουσίασης, της αντικειμενικότητας, της σύνεσης και ακολουθεί την άποψη ότι «η ουσία κατισχύει του τύπου».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

Δ.Λ.Π. 32 «ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ»

2.1 Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 32

Τον Μάρτιο του 1995 το Συμβούλιο της IASC ενέκρινε το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 32 «Χρηματοπιστωτικά μέσα : Γνωστοποίηση και Παρουσίαση», ενώ τον Δεκέμβριο του 1998 με διάφορες τροποποιήσεις και προσθέσεις, το παρόν πρότυπο αναθεωρήθηκε ώστε να μπορεί να αντανakλά την έκδοση του ΔΛΠ 39 «Χρηματοπιστωτικά μέσα : Καταχώρηση κα Αποτίμηση». Από τον Οκτώβριο του 2000 αναθεωρείται από ΔΛΠ 32 «Χρηματοοικονομικά μέσα : Γνωστοποίηση και παρουσίαση» σε ΔΛΠ 32 «Χρηματοοικονομικά μέσα : Παρουσίαση», ενώ οι γνωστοποιήσεις επί χρηματοοικονομικών μέσων εμφανίζονται πλέον σύμφωνα με το ΔΠΧΠ 7 και τίθενται σε ισχύ μόνο σε περίπτωση όπου οι επιχειρήσεις αρχίζουν να εφαρμόζουν παράλληλα και το ΔΛΠ 39. Από το έτος 2005 δύναται η εφαρμογή του ΔΛΠ 32 από τις οικονομικές οντότητες για λογιστικές περιόδους που αρχίζουν από 01/01/2005, ενώ παράλληλα το παρόν πρότυπο απέσυρε και αντικατέστησε τις Διερμηνείες ΜΕΔ34 «Χρηματοοικονομικά μέσα και Μέσα ή Δικαιώματα εξοφλητέα από τον κάτοχο», ΜΕΔ5 «Ταξινόμηση χρηματοπιστωτικών μέσων – όροι ενδεχόμενου διακανονισμού», ΜΕΔ16 «Μετοχικό κεφάλαιο – Επαναπόκτηση ιδίων μετοχών» και ΜΕΔ17 «Καθαρή Θέση – Δαπάνες μιας συναλλαγής καθαρής θέσης».

Το παρόν πρότυπο σκοπεύει να καθιερώσει κάποιες αρχές για την παρουσίαση των χρηματοοικονομικών μέσων ως υποχρεώσεις ή ίδια κεφάλαια, καθώς και για τον συμψηφισμό των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων (ΔΛΠ 32,§2) . Με απλά λόγια, προσπαθεί να κατατάξει τα μέσα από την μία μεριά ως χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία, χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις και συμμετοχικούς τίτλους και από την άλλη ως σχετικούς τόκους, μερίσματα, κέρδη ή ζημιές, καθώς επίσης και να επεξηγήσει τους όρους που πρέπει να συμψηφίζονται τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία και οι υποχρεώσεις. Αλλά για να προχωρήσει η ανάλυση και να γίνει κατανοητή θα πρέπει, αρχικά, να

αναφερθεί το πεδίο εφαρμογής του Διεθνές Προτύπου, έπειτα να δοθεί ο ορισμός των χρηματοοικονομικών μέσων και ταυτόχρονα να γίνει η διάκριση τους στις αντίστοιχες κατηγορίες.

2.2 Πεδίο Εφαρμογής

Το παρόν πρότυπο έχει άμεση εφαρμογή σε όλες τις οικονομικές οντότητες και σε όλα τα χρηματοοικονομικά μέσα. Αφορά τις συμβάσεις αγοράς ή πώλησης και των πωληθέντων δικαιωμάτων προαίρεσης για αγορά ή πώληση μη χρηματοοικονομικών στοιχείων που μπορούν να διακανονιστούν συμψηφιστικά είτε σε μετρητά είτε με άλλο χρηματοοικονομικό μέσο ή με την ανταλλαγή αυτών σαν να λειτουργούν ως συμβόλαια χρηματοοικονομικών μέσων. Εδώ, όμως, εξαιρούνται οι συμβάσεις των επιχειρήσεων για παράδοση ή παραλαβή για μη χρηματοοικονομικά στοιχεία με σκοπό την αγορά, πώληση ή χρήση.

Ένας τρόπος ώστε να διακανονιστεί ένα μη χρηματοοικονομικό στοιχείο συμψηφιστικά είναι όταν το επιτρέπουν οι όροι της σύμβασης για οποιοδήποτε συμβαλλόμενο μέρος. Επιπλέον, όταν δεν υπάρχει η δυνατότητα του συμψηφισμού σύμφωνα με τους όρους της σύμβασης, αλλά ο ένας εκ των συμβαλλόμενων μπορεί να συνάψει σύμβαση συμψηφισμού είτε με τον άλλο συμβαλλόμενο είτε πουλώντας την σύμβαση πριν την εκπνοή αυτής, καθώς επίσης και όταν το μη χρηματοοικονομικό στοιχείο μπορεί να μετατραπεί άμεσα σε μετρητά. Τελευταίος τρόπος είναι όταν μία εταιρεία μπορεί να παραλάβει το στοιχείο και να το μεταπωλήσει σε διάστημα μικρότερο από την εκπνοή για κερδοσκοπικούς λόγους.

Εν αντιθέσει υπάρχουν εξαιρέσεις στις οποίες δεν εφαρμόζεται το ΔΛΠ 32 και είναι οι παρακάτω περιπτώσεις :

- a. Οι συμμετοχές σε θυγατρικές, συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες που αντιμετωπίζονται λογιστικά σύμφωνα με τα ΔΛΠ 27 «Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις», ΔΛΠ 28 «Επενδύσεις σε συγγενείς επιχειρήσεις» και ΔΛΠ 31 «Συμμετοχές σε κοινοπραξίες». Ενώ το ΔΛΠ 32 εφαρμόζεται στις περιπτώσεις των παραγώγων χρηματοοικονομικών προϊόντων με συμμετοχές σε συγγενείς, θυγατρικές και κοινοπραξίες.

- b. Τα δικαιώματα των εργοδοτών για τα προγράμματα παροχών σε εργαζόμενους, τα οποία αντιμετωπίζονται σύμφωνα με το ΔΛΠ 19 «Παροχές σε εργαζόμενους».
- c. Τις συμβάσεις για ενδεχόμενη αντιπαροχή σε συνενώσεις επιχειρήσεων, οι οποίες εμφανίζονται στο ΔΠΧΠ 3 «Συνενώσεις επιχειρήσεων».
- d. Τα ασφαλιστήρια συμβόλαια, τα οποία αντιμετωπίζονται με το ΔΠΧΠ 4 «Ασφαλιστήρια συμβόλαια», αλλά τα παράγωγα μέσα τα οποία είναι ενσωματωμένα στα ασφαλιστήρια συμβόλαια εφαρμόζουν το συγκεκριμένο πρότυπο.
- e. Τα χρηματοοικονομικά μέσα με προαιρετική συμμετοχή αντιμετωπίζονται με βάση το ΔΠΧΠ 4.
- f. Τα χρηματοοικονομικά μέσα, τα δικαιώματα και οι δεσμεύσεις των συμβολαίων τα οποία αφορούν συναλλαγές πληρωμής σύμφωνα με την αξία των μετοχών και αντιμετωπίζονται με το ΔΠΧΑ 2 «Παροχές που εξαρτώνται από την αξία των μετοχών». (ΔΛΠ 32, §4)

2.3 Χρηματοοικονομικά μέσα

Ως χρηματοοικονομικό μέσο ορίζεται «κάθε σύμβαση η οποία δημιουργεί ταυτόχρονα ένα χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο για μια οικονομική οντότητα και μία χρηματοοικονομική υποχρέωση ή συμμετοχικό τίτλο για κάποια άλλη οντότητα». (ΔΛΠ 32, §11) Ως οικονομική οντότητα νοείται κάθε φυσικό και νομικό πρόσωπο, κάθε προσωπική εταιρεία καθώς και κάποιος κρατικός οργανισμός. Τα χρηματοοικονομικά μέσα διακρίνονται σε χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία, συμμετοχικούς τίτλους, συμβόλαια αγοράς ή πώλησης μη χρηματοοικονομικών στοιχείων, παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα.

2.3.1 Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία, χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις και συμμετοχικοί τίτλοι.

Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία είναι εκείνα τα περιουσιακά στοιχεία τα οποία αφορούν :

- Ταμιακά διαθέσιμα
- Συμμετοχικό τίτλο άλλης οντότητας

- Συμβατικό δικαίωμα :
 - i. για την παραλαβή μετρητών ή άλλου χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου από μια άλλη επιχείρηση ή
 - ii. για την ανταλλαγή χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων ή υποχρεώσεων με μία άλλη επιχείρηση σε ευνοϊκούς όρους
- Σύμβαση η οποία μπορεί να διακανονιστεί με ιδίους συμμετοχικούς τίτλους από κάποια οικονομική οντότητα και να αφορά :
 - i. Μη παράγωγο για το οποίο μπορεί η οντότητα να παραλάβει μεταβλητή ποσότητα ιδίων συμμετοχικών τίτλων ή
 - ii. Παράγωγο που μπορεί να διακανονιστεί με συγκεκριμένη ποσότητα ιδίων συμμετοχικών τίτλων, εκτός των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων ή μετρητών. Πρόκειται δηλαδή για συμβόλαια ιδίων συμμετοχικών τίτλων, εκτός από αυτά που αποτελούν παράδοση ή παραλαβή των τίτλων αυτών μελλοντικά. (ΔΛΠ 32, §4)

Από την άλλη μεριά των χρηματοοικονομικών μέσων, έχουμε τις χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις και τους συμμετοχικούς τίτλους. Ως **χρηματοοικονομική υποχρέωση** ορίζεται η υποχρέωση κάθε οικονομικής οντότητας η οποία αφορά :

- Συμβατική δέσμευση :
 - i. για την παραλαβή μετρητών ή άλλου χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου από μια άλλη επιχείρηση ή
 - ii. για την ανταλλαγή χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων ή υποχρεώσεων με μία άλλη επιχείρηση σε δυσμενείς όρους
- Σύμβαση η οποία μπορεί να διακανονιστεί με ιδίους συμμετοχικούς τίτλους από κάποια οικονομική οντότητα και να αφορά :
 - i. Μη παράγωγο για το οποίο υποχρεούται η οντότητα να παραδώσει μεταβλητή ποσότητα ιδίων συμμετοχικών τίτλων ή
 - ii. Παράγωγο που μπορεί να διακανονιστεί με συγκεκριμένη ποσότητα ιδίων συμμετοχικών τίτλων, εκτός των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων ή μετρητών. Κι εδώ προκύπτει η εξαίρεση ότι τα συμβόλαια ιδίων συμμετοχικών τίτλων δεν μπορούν να αφορούν μέσα τα οποία αποτελούν παράδοση ή παραλαβή των τίτλων αυτών μελλοντικά. (ΔΛΠ 32, §4)

Συμμετοχικός τίτλος είναι η κάθε σύμβαση που προσδίδει ένα δικαίωμα στο υπόλοιπο που απομένει αν από τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία αφαιρεθούν οι χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις.

Για να μπορέσουν να κατανοηθούν τα παραπάνω, θα πρέπει να αναφερθούμε και σε μερικά παραδείγματα. Ως χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο που αφορά ταμιακά διαθέσιμα είναι τα μετρητά. Τα μετρητά θεωρούνται το μέσο για όλες τις συναλλαγές και με βάση αυτό επιμετρώνται όλες οι συναλλαγές που εμφανίζονται στις οικονομικές καταστάσεις. Επιπλέον, μία κατάθεση μετρητών σε ένα πιστωτικό ίδρυμα είναι ένα χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο για τον καταθέτη διότι θεωρείται ως συμβατικό δικαίωμα ώστε να παραλάβει μετρητά για να μπορέσει να πληρώσει μία χρηματοοικονομική υποχρέωση. Τέλος, ως χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία που αποτελούν συμβατικό δικαίωμα για είσπραξη μετρητών μελλοντικά και αντίστοιχη χρηματοοικονομική υποχρέωση είναι οι λογαριασμοί εισπρακτέοι και πληρωτέοι, τα γραμμάτια εισπρακτέα και πληρωτέα και οι ομολογίες εισπρακτέες και πληρωτέες. Σε κάθε περίπτωση το συμβατικό δικαίωμα (ή η συμβατική δέσμευση) να εισπράξει (ή να πληρώσει) μετρητά η οικονομική οντότητα ταυτίζεται με την αντίστοιχη δέσμευση (ή δικαίωμα) να πληρώσει (ή να εισπράξει) η άλλη οικονομική οντότητα.

Εκτός από τα μετρητά ένα άλλο χρηματοοικονομικό μέσο είναι και αυτό των τίτλων, τα οποία αποτελούν χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο με ανταλλαγή κάποιον τίτλο. Ως τέτοιο παράδειγμα θεωρείται το κρατικό ομόλογο. Ο κάτοχος του ομολόγου μπορεί να παραλάβει γραμμάτιο πληρωτέο από το κράτος αντί για μετρητά. Το ομόλογο σε αυτή την περίπτωση θεωρείται χρηματοοικονομικό μέσο, διότι δίνει το δικαίωμα στον αγοραστή να εισπράξει μελλοντικά και στο κράτος να πληρώσει μελλοντικά. Άλλοι τίτλοι που αποτελούν χρηματοοικονομικά μέσα είναι οι διαρκείς χρεωστικοί τίτλοι. Ως διαρκή τίτλοι νοούνται τα διαρκή ομόλογα, τα χρεόγραφα και οι μετατρέψιμες μετοχές, τα οποία δίνουν τη δυνατότητα στον κάτοχό τους να εισπράττουν τόκους σε ορισμένες ημερομηνίες, που εκτείνονται στο διηνεκές είτε με δυνατότητα επιστροφής του κεφαλαίου είτε όχι. Για παράδειγμα, μία εταιρεία μπορεί να εκδώσει ένα μέσο που απαιτείται να πληρώνει σε ίσες ετήσιες δόσεις στο διηνεκές με επιτόκιο π.χ. της τάξεως του 8% επί της ονομαστικής αξίας στον κάτοχο. Αρα, δημιουργείται μία χρηματοοικονομική υποχρέωση και ένα χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο για τον εκδότη και τον κάτοχο του μέσου αντίστοιχα.

Επιπρόσθετα, οι χρηματοδοτικές μισθώσεις αποτελούν χρηματοοικονομικό μέσο, ενώ αντίθετα η λειτουργική μίσθωση δεν αποτελεί. Αυτό συμβαίνει διότι η χρηματοδοτική μίσθωση αφορά μία σύμβαση (τύπου δανείου) κατά την οποία ο εκμισθωτής του περιουσιακού στοιχείου έχει το δικαίωμα να εισπράξει και από την άλλη μεριά ο μισθωτής να καταβάλλει (δέσμευση) τις πληρωμές, οι οποίες αφορούν τα τοκοχρεολύσια του δανείου. Όσον αφορά τη λειτουργική μίσθωση, αυτή δεν αποτελεί χρηματοοικονομικό μέσο όπως αναφέρθηκε παραπάνω, διότι θεωρείται σαν ανολοκλήρωτο συμβόλαιο κατά το οποίο ο εκμισθωτής παρέχει τη χρήση του περιουσιακού στοιχείου για μελλοντική περίοδο με αντάλλαγμα κάποιο ποσό από τον μισθωτή. Σχετικά με τα ενσώματα περιουσιακά στοιχεία (όπως αποθέματα) και τα άυλα περιουσιακά στοιχεία (όπως διπλώματα ευρεσιτεχνίας), δεν αποτελούν χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία, αλλά υπό προϋποθέσεις μπορούν να δημιουργήσουν εισροή μετρητών για την οικονομική μονάδα ή άλλου χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου.

Τέλος, τα προπληρωθέντα έξοδα καθώς και τα δεδουλευμένα έσοδα δεν αποτελούν χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία ή υποχρεώσεις αντίστοιχα, αλλά αποσκοπούν σε μελλοντικό οικονομικό όφελος από την παροχή ή παράδοση αγαθών και υπηρεσιών.

Όσον αφορά τα παραδείγματα των συμμετοχικών τίτλων, ως τέτοια είναι κάποιες προνομιούχες μετοχές, οι μη υποκείμενες σε δικαίωμα προαίρεσης πώλησης σε ορισμένη τιμή κοινές μετοχές, τα δικαιώματα αγοράς μετοχών καθώς και τα προς πώληση δικαιώματα προαίρεσης κοινών μετοχών σε ορισμένη τιμή από την εκδότρια εταιρεία έναντι καθορισμένου ποσού ή άλλου χρηματοοικονομικού μέσου. Η δέσμευση αυτή της εταιρείας να εκδώσει ή να αγοράσει συμμετοχικούς τίτλους έναντι μετρητών ή άλλου χρηματοοικονομικού μέσου είναι ο αποκαλούμενος συμμετοχικός τίτλος της εταιρείας.

2.3.2 Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα

Πέραν των βασικών χρηματοοικονομικών μέσων τα οποία αναφέρθηκαν παραπάνω και είναι τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία (απαιτήσεις), οι χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις (λογαριασμοί πληρωτέοι) και οι συμμετοχικοί τίτλοι, υπάρχουν και τα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα. Τα **παράγωγα ορίζονται ως «τα δικαιώματα και οι δεσμεύσεις μεταξύ δύο συμβαλλόμενων**

μερών σε περίπτωση μεταβίβασης ενός ή περισσότερων χρηματοοικονομικών κινδύνων που συνδέονται με ένα χρηματοοικονομικό μέσο» (Σημειώσεις ΕΚΠΑ, 2011-2012). Κατά την διαδικασία της σύμβασης τα παράγωγα δίνουν το δικαίωμα ή τη δέσμευση στο ένα συμβαλλόμενο μέρος να ανταλλάξει χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία ή υποχρεώσεις με το άλλο συμβαλλόμενο μέρος υπό ευνοϊκούς ή δυσμενείς όρους αντίστοιχα. Ως παράγωγα θεωρούνται τα δικαιώματα προαίρεσης, τις προθεσμιακές συμβάσεις και τις συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων.

- ✓ Δικαιώματα προαίρεσης. Τα δικαιώματα προαίρεσης πώλησης ή αγοράς χρηματοοικονομικών μέσων δίνουν το δικαίωμα ή τη δέσμευση στον κάτοχο ή εκδότη αντίστοιχα να αποκτήσει ή να παραιτηθεί από πιθανά μελλοντικά οικονομικά οφέλη.
- ✓ Προθεσμιακές συμβάσεις. Το προθεσμιακό συμβόλαιο αφορά καθορισμένη περίοδο. Κατά την σύναψη του συμβολαίου ο αγοραστής υπόσχεται να πληρώσει σε μετρητά π.χ. το κρατικό ομόλογο το οποίο αγόρασε, ενώ από την άλλη μεριά ο πωλητής υπόσχεται να παραδώσει το κρατικό ομόλογο ως αντάλλαγμα για τα μετρητά. Έτσι λοιπόν δημιουργείται ένα συμβατικό δικαίωμα και μία δέσμευση για την ανταλλαγή χρηματοοικονομικών μέσων.
- ✓ Συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων ή συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης. Οι συγκεκριμένες συμβάσεις δεν είναι παρά μια μορφή προθεσμιακών συμβολαίων. Με τις συμβάσεις αυτές γίνεται μία συμφωνία μεταξύ δύο συμβαλλόμενων όπου συμφωνούν να ανταλλάξουν μελλοντικά κάποια χρηματικά ποσά. Το ένα μέρος το υπολογίζουν με σταθερό επιτόκιο και το άλλο με μεταβλητό επιτόκιο.

2.3.3 Συμβόλαια αγοράς ή πώλησης μη χρηματοοικονομικών στοιχείων

Τα συμβόλαια αγοράς ή πώλησης μη χρηματοοικονομικών στοιχείων δεν αποτελούν χρηματοοικονομικό μέσο διότι δεν δημιουργείται κάποιο άμεσο δικαίωμα ή δέσμευση για τη παραλαβή ή παράδοση χρηματοοικονομικού στοιχείου (ΔΛΠ 32, §8). Ως τέτοιο παράδειγμα αναφέρεται ένα συμβόλαιο μελλοντικής εκπλήρωσης προϊόντων. Ένα ΣΜΕ μπορεί να αγοραστεί μετρητοίς άμεσα χωρίς να δημιουργήσει κάποιο χρηματοοικονομικό μέσο. Σε περίπτωση όμως που το ΣΜΕ διακανονιστεί συμψηφιστικά ή με ανταλλαγή χρηματοοικονομικών μέσων, τότε μπορεί να θεωρηθεί χρηματοοικονομικό μέσο. Επιπλέον, ένα συμβόλαιο

που συνεπάγεται την ανταλλαγή ή αγορά φυσικών περιουσιακών στοιχείων δεν αναγνωρίζεται ως χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο. Από την άλλη πάλι υπάρχουν και κάποια συμβόλαια αγαθών τα οποία δεν μπορούν να διακανονιστούν με φυσική παράδοση και παραλαβή. Ως τέτοιο συμβόλαιο μπορεί να θεωρηθεί η αγορά πετρελαίου με ομόλογο. Το πετρέλαιο αγοράζεται σε τρέχουσα τιμή, η αξία του ομολόγου θα υπολογιστεί με βάση την τρέχουσα τιμή του πετρελαίου κατά τη λήξη του συμβολαίου. Σε αυτή την περίπτωση, το συμβόλαιο θεωρείται ως χρηματοοικονομικό μέσο.

Ο συμψηφισμός των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων και των χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων όπου απαιτείται από το συγκεκριμένο πρότυπο, προϋποθέτει ένα ισχυρό δικαίωμα ώστε να αναγνωριστούν τα ποσά και κατά συνέπεια να συμψηφιστούν.

Το πεδίο εφαρμογής και οι ορισμοί των χρηματοοικονομικών μέσων σύμφωνα με το ΔΛΠ 32 όπου αναφέρθηκαν δίνουν την δυνατότητα να κατανοείται σιγά σιγά η έννοια αυτών, με απώτερο σκοπό η ανάλυση να υπεισέλθει σε βαθύτερο νόημα. Εν κατακλείδι το ΔΛΠ 32 παρουσιάζει τα χρηματοοικονομικά μέσα με τους αντίστοιχους ορισμούς τους. Η παρουσίαση των μέσων σε αυτό το πρότυπο σε συνδυασμό με το ΔΛΠ 39 δίνουν τη δυνατότητα να κατανοηθεί ποια είναι τα χρηματοπιστωτικά μέσα, πως αναγνωρίζονται και πως επιμετρούνται. Στο παρακάτω κεφάλαιο θα αναλυθεί το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 39 όπου και αφορά την αναγνώριση και επιμέτρηση των μέσων, με σκοπό να φτάσει η ανάλυση στη λογιστική απεικόνιση αυτών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

Δ.Λ.Π. 39 «ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΜΕΤΡΗΣΗ ΤΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ»

3.1 Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 39

Από τον Δεκέμβριο του 1998 το Συμβούλιο της IASC εγκρίνει για πρώτη φορά το ΔΛΠ 39 «Χρηματοπιστωτικά μέσα : Καταχώρηση και Αποτίμηση» και τίθεται σε ισχύ για τις οικονομικές καταστάσεις οι οποίες αρχίζουν από 01/01/2001. Η εφαρμογή του νωρίτερα επιτρέπεται σε περίπτωση μόνο που το οικονομικό έτος μιας εταιρείας λήγει στις 15 Μαρτίου του 1999 και έπειτα. Τον Οκτώβριο του 2000, το Συμβούλιο αναθεωρεί κάποιες διατάξεις στο πρότυπο με σκοπό να το βελτιώσει. Αυτές οι αναθεωρήσεις αφορούσαν :

- ο Τη λογιστική για αγοραπωλησίες χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων είτε χρησιμοποιώντας τη λογιστική της ημέρας της συναλλαγής είτε τη λογιστική της ημέρας διακανονισμού,
- ο Τη λογιστική στις ενοποιημένες καταστάσεις για προσωρινές επενδύσεις σε συμμετοχικούς τίτλους,
- ο Τον περιορισμό των απαιτήσεων πρόσθετων γνωστοποιήσεων για αντισταθμίσεις στο ΔΛΠ 32,
- ο Τον περιορισμό της απαίτησης που παρείχε το ΔΛΠ 39 στους δανειστές να εμφανίζουν τις παράλληλες εγγυήσεις που έλαβαν από τους οφειλέτες στον Ισολογισμό και,
- ο Τη παροχή περισσότερων σαφών οδηγιών και προϋποθέσεων για τις καταχωρήσεις της απομείωσης.

Τον Μάρτιο του 2000, το Συμβούλιο εγκρίνει και δημοσιεύει κάποιες οδηγίες σχετικά με το παρόν πρότυπο με μορφή ερωτήσεων - απαντήσεων. Ενώ τελικά, το 2004 το πρότυπο αναθεωρείται πάλι και από 01/01/2005 έως σήμερα τίθεται σε εφαρμογή για όλες τις οικονομικές οντότητες.

Το παρόν πρότυπο σκοπεύει να καθιερώσει ένα σύνολο αρχών και κανόνων σχετικά με την αναγνώριση και επιμέτρηση των χρηματοπιστωτικών μέσων, δηλαδή των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων, των χρηματοοικονομικών

υποχρεώσεων και κάποιων συμβολαίων αγοράς ή πώλησης μη χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων. Οι απαιτήσεις σχετικά με τις γνωστοποιήσεις των χρηματοοικονομικών μέσων στις οικονομικές καταστάσεις γίνονται σύμφωνα με το ΔΠΧΠ 7.

Επιπρόσθετα, το ΔΛΠ 39 διέπεται και από τέσσερις βασικές αρχές :

1. **Την αρχή της εύλογης αξίας.** Η αρχή αυτή αποκαλείται διαφορετικά και «δίκαιη αξία». Είναι η καλύτερη μέθοδος ώστε να επιμετρηθούν τα χρηματοοικονομικά μέσα και ειδικότερα τα παράγωγα, έτσι ώστε να διακρίνονται όσο το δυνατόν καλύτερα στην Κατάσταση της Χρηματοοικονομικής Θέσης.
2. **Την αρχή των στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων.** Πρόκειται για τα στοιχεία εκείνα τα οποία αναγνωρίζονται στις οικονομικές καταστάσεις μιας εταιρείας, ενώ δεν επιτρέπεται να αναγνωριστούν οι αναβολές από τις προκύπτουσες αυξήσεις ή μειώσεις αυτών.
3. **Την αρχή των παραγώγων.** Τα παράγωγα αφορούν στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων τα οποία δημιουργούν δικαιώματα και δεσμεύσεις αντίστοιχα. Έτσι λοιπόν θα πρέπει να αντιμετωπίζονται λογιστικά ως χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία ή χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις.
4. **Την αρχή της λογιστικής αντιστάθμισης.** Η λογιστική αντιστάθμισης δύναται να εφαρμοστεί σε περίπτωση αντιστάθμισης των κινδύνων από τα χρηματοοικονομικά μέσα. Αυτό συνεπάγεται τη εμφάνιση της μείωσης της μεταβολής στα κέρδη/ζημίες και στα ίδια κεφάλαια.

3.2 Πεδίο Εφαρμογής

Το Πρότυπο 39 εφαρμόζεται από όλες τις οικονομικές οντότητες και για όλα τα χρηματοοικονομικά μέσα, καθώς επίσης και για τα εξής :

- ✓ **Τα συμβόλαια χρηματοοικονομικής εγγύησης.** Το συμβόλαιο χρηματοοικονομικής εγγύησης αφορά την αποζημίωση η οποία οφείλεται στον κάτοχο του τίτλου λόγω της ανικανότητας του εκδότη του τίτλου να καταβάλλει τις πληρωμές σύμφωνα με τους όρους του συμβολαίου. Οι

πληρωμές συνήθως γίνονται με βάση ένα καθορισμένο επιτόκιο, μια τιμή χρηματοοικονομικού μέσου, μια συναλλαγματική ισοτιμία, ένα δείκτη τιμών κ.α.

- ✓ **Τις δανειακές δεσμεύσεις**, όπου η εταιρεία ορίζει ως χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων.
- ✓ **Τα συμβόλαια αγοράς ή πώλησης μη χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων**, τα οποία διακανονίζονται συμψηφιστικά είτε σε μετρητά είτε με άλλα χρηματοοικονομικά μέσα ή με την ανταλλαγή τέτοιων μέσων. Εδώ, εξαιρούνται τα συμβόλαια τα οποία αφορούν τη παράδοση ή παραλαβή μη χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων με σκοπό την αγορά, πώληση ή χρήση.

Στο παρόν πεδίο εφαρμογής υπάρχουν και αντίστοιχες εξαιρέσεις όπου οι οικονομικές οντότητες δεν μπορούν να χρησιμοποιήσουν το πρότυπο 39. Οι εξαιρέσεις αυτές είναι :

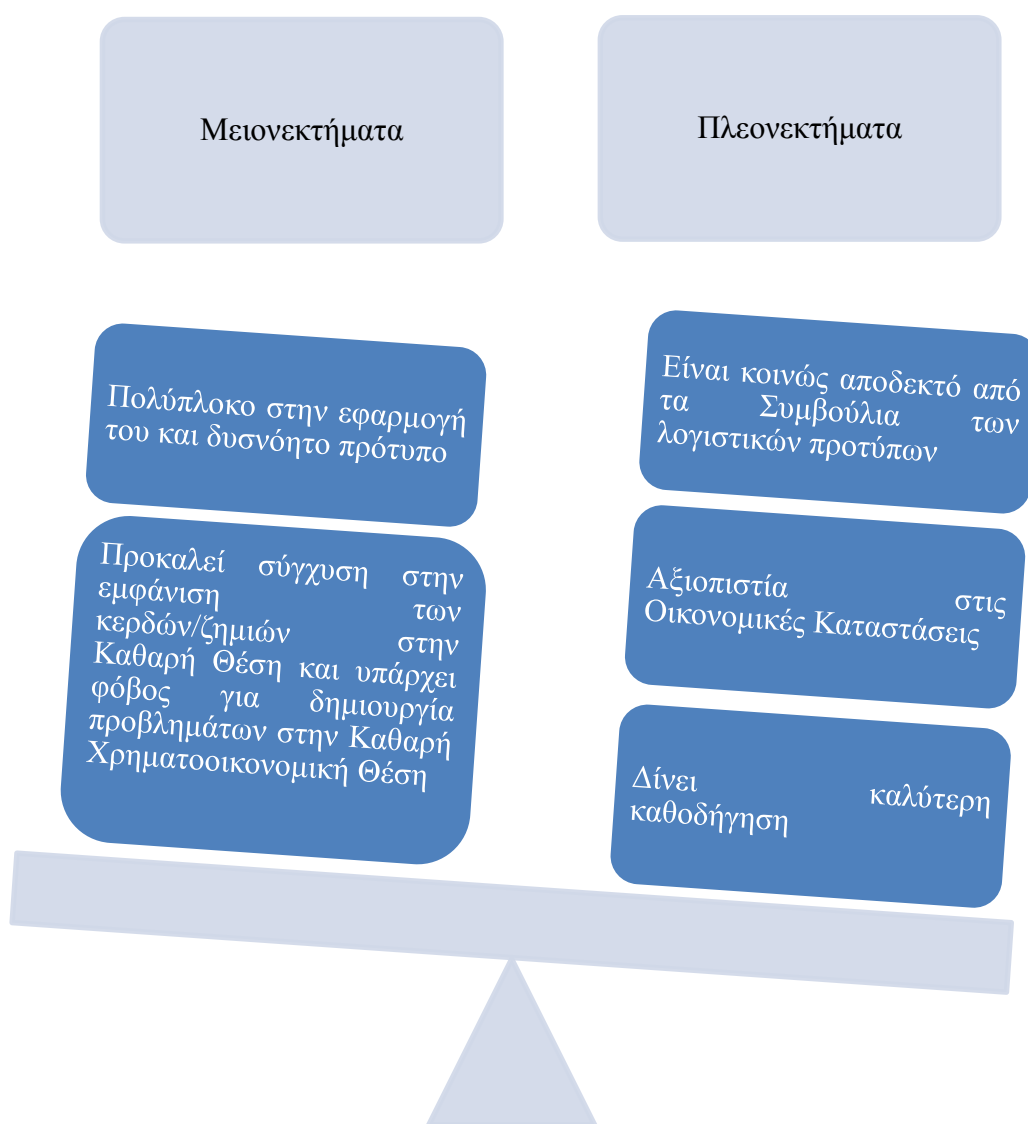
- a. Οι συμμετοχές σε θυγατρικές, συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες που αντιμετωπίζονται λογιστικά σύμφωνα με τα ΔΛΠ 27 «Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις», ΔΛΠ 28 «Επενδύσεις σε συγγενείς επιχειρήσεις» και ΔΛΠ 31 «Συμμετοχές σε κοινοπραξίες». Ενώ το ΔΛΠ 39 εφαρμόζεται στις περιπτώσεις των παραγώγων χρηματοοικονομικών προϊόντων με συμμετοχές σε συγγενείς, θυγατρικές και κοινοπραξίες, εκτός αν το παράγωγο αφορά συμμετοχικό τίτλο σύμφωνα με το ΔΛΠ 32.
- b. τα δικαιώματα και τις δεσμεύσεις από μισθώματα για τα οποία εφαρμόζεται το ΔΛΠ 17 «Μισθώσεις». Αλλά σε αυτή την περίπτωση υπάρχουν κάποιες εξαιρέσεις στις οποίες εφαρμόζεται τελικά το ΔΛΠ 39, όπως:
 - i. οι απαιτήσεις από μισθώματα για τον εκμισθωτή υπόκεινται στις διατάξεις του ΔΛΠ 39 και αφορούν την διαγραφή και την απομείωση
 - ii. οι υποχρεώσεις από χρηματοδοτικές μισθώσεις που αναγνωρίζονται από τον μισθωτή υπόκεινται στις διατάξεις του ΔΛΠ 39 και αφορούν την διαγραφή
 - iii. τα παράγωγα που ενσωματώνονται σε μισθώσεις αφορούν ενσωματωμένα παράγωγα και υπόκεινται στις διατάξεις του ΔΛΠ 39

- c. τα δικαιώματα και οι δεσμεύσεις των εργοδοτών σύμφωνα με τις παροχές στους εργαζομένους όπου εφαρμόζεται το ΔΛΠ 19 «Παροχές σε εργαζομένους».
- d. τα χρηματοοικονομικά μέσα τα οποία εκδόθηκαν από την επιχείρηση και αφορούν συμμετοχικό τίτλο σύμφωνα με το ΔΛΠ 32 (συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων προαίρεσης και των δικαιωμάτων αγοράς μετοχών).
- e. τα δικαιώματα και δεσμεύσεις που αφορούν ασφαλιστήρια συμβόλαια όπως ορίζονται στο ΔΠΧΑ 4 «Ασφαλιστήρια συμβόλαια». Όμως το πρότυπο 39 εφαρμόζεται σε περίπτωση που υπάρχει ενσωματωμένο παράγωγο στο ασφαλιστήριο συμβόλαιο. Επιπλέον, εάν ένας εκδότης μπορεί να θεωρήσει ένα συμβόλαιο χρηματοοικονομικής εγγύησης ως ασφαλιστήριο, τότε του παρέχεται η δυνατότητα να επιλέξει είτε τη λογιστική μεταχείριση που ισχύει για ασφαλιστήρια συμβόλαια (ΔΠΧΑ 4) είτε το ΔΛΠ 39. Απαιτείται όμως προσοχή, διότι η επιλογή της λογιστικής αντιμετώπισης είναι αμετάκλητη.
- f. τις συμβάσεις για ενδεχόμενη αντιπαροχή σε μια συνένωση επιχειρήσεων, οι οποίες αντιμετωπίζονται σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 3 «Συνενώσεις επιχειρήσεων».
- g. τις συμβάσεις για μελλοντική αγορά ή πώληση ενός στοιχείου μεταξύ αγοραστή και πωλητή σε περίπτωση συνένωσης επιχειρήσεων
- h. τις δανειακές δεσμεύσεις που δεν δύναται να διακανονιστούν συμψηφιστικά είτε σε μετρητά είτε με κάποιο άλλο χρηματοοικονομικό μέσο.
- i. τα χρηματοοικονομικά μέσα, τις συμβάσεις και τις δεσμεύσεις που αφορούν παροχές που εξαρτώνται από την αξία των μετοχών και εφαρμόζεται το ΔΠΧΑ 2 «Παροχές που εξαρτώνται από την αξία των μετοχών».
- j. οι πληρωμές για την αποζημίωση της επιχείρησης για δαπάνες στις οποίες υποχρεούται να διακανονίσει μια υποχρέωση που αναγνωρίζει ως πρόβλεψη και εφαρμόζεται το ΔΛΠ 37 «Προβλέψεις, ενδεχόμενες υποχρεώσεις και ενδεχόμενα περιουσιακά στοιχεία». (ΔΛΠ 39, §2)

3.3 Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα ΔΛΠ 39

Παρά την εφαρμογή του προτύπου αυτού, η χρήση από τις οικονομικές οντότητες δεν είναι και τόσο κατανοητή. Για αυτό το λόγο αναφέρονται παρακάτω τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα που εμφανίζει το πρότυπο :

Διάγραμμα 3.1 : Πλεονεκτήματα και Μειονεκτήματα ΔΛΠ 39

3.4 Έννοιες του ΔΛΠ 39

Για να συνεχιστεί και να μπορέσει να παρουσιαστεί σωστά η ανάλυση της εργασίας και ταυτόχρονα να γίνεται κατανοητή, επιβάλλεται να δοθούν κάποιοι ορισμοί, οι οποίοι θα βοηθήσουν στην πλήρη κατανόηση του τρόπου αναγνώρισης και επιμέτρησης των χρηματοοικονομικών μέσων.

Όσον αφορά τις έννοιες που θα προκύψουν κατά την ανάλυση της εργασίας παρακάτω είναι οι εξής :

Εύλογη αξία : Με τον όρο εύλογη αξία νοείται το ποσό εκείνο με το οποίο θα μπορούσε να ανταλλαγεί ένα περιουσιακό στοιχείο ή να διακανονιστεί μία υποχρέωση μεταξύ δύο συμβαλλόμενων μερών, τα οποία ενεργούν με ίδια βούληση και με πλήρη γνώση των συνθηκών της αγοράς, για μία καθαρά εμπορική συναλλαγή.

Προσδιορισμός στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων : ο προσδιορισμός ενός χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου ή μιας υποχρέωσης ή μιας ομάδας χρηματοοικονομικών μέσων στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων μπορεί να ακολουθήσει τη πολιτική του προτύπου 39 μόνο όταν ο προσδιορισμός αυτός καταλήγει σε καλύτερη και περισσότερο αξιόπιστη πληροφόρηση των οικονομικών αποτελεσμάτων. Για να μπορέσει η οικονομική οντότητα να καταλήξει στον προσδιορισμό με εύλογη αξία απαιτείται : είτε ο προσδιορισμός να μειώνει μία ανακολουθία που αφορά την επιμέτρηση και την αναγνώριση που θα προέκυπτε σε άλλη περίπτωση, είτε να γίνεται διαχείριση των χρηματοοικονομικών μέσων ή ομάδας αυτών και η απόδοσή τους να εκτιμάται βάσει της εύλογης αξίας, σύμφωνα με μια στρατηγική διαχείρισης κινδύνου ή επένδυσης. Με απλά λόγια κατά τη διαχείριση των μέσων από την εταιρεία, η απόδοση αυτή να μπορεί να προσφέρει περισσότερο σαφή πληροφόρηση.

Διαγραφή : η διαγραφή αναφέρεται στην αφαίρεση ενός χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου ή μιας υποχρέωσης από τον Ισολογισμό της εταιρείας.

Πραγματικό επιτόκιο : είναι το επιτόκιο με το οποίο προεξοφλούνται οι μελλοντικές πληρωμές ή γίνονται οι μελλοντικές εισπράξεις για τη διάρκεια ζωής του

χρηματοοικονομικού μέσου ή όταν απαιτείται (συνήθως για μικρότερο διάστημα) στην καθαρή λογιστική αξία του περιουσιακού στοιχείου ή της υποχρέωσης. Κατά τον υπολογισμό του επιτοκίου, η εταιρεία υπολογίζει τις ταμιακές ροές λαμβάνοντας υπόψη όλους τους συμβατικούς όρους του χρηματοπιστωτικού μέσου, όπως προπληρωμές, δικαιώματα προαίρεσης, αλλά όχι τις μελλοντικές ζημίες. Επίσης, λαμβάνονται υπόψη κι όλα τα κόστη συναλλαγής καθώς και η κάθε έκπτωση ή αύξηση αυτών.

Κόστη συναλλαγής : τα κόστη συναλλαγής αφορούν διαφορεικά κόστη τα οποία προκύπτουν άμεσα από την απόκτηση, διάθεση και έκδοση ενός χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου ή μιας υποχρέωσης. Ως διαφορεικό κόστος νοείται εκείνο το κόστος το οποίο δεν θα προέκυπτε αν δεν αποκτούσαμε ή δεν διαθέταμε το χρηματοπιστωτικό μέσο. Για παράδειγμα, κόστη συναλλαγής θεωρούνται τα έξοδα και οι προμήθειες σε συμβούλους, οι δασμοί, οι φόροι μεταβίβασης και άλλα.

Αποσβεσμένο κόστος ενός χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου ή μιας υποχρέωσης : το αποσβεσμένο κόστος θεωρείται το ποσό που προκύπτει αν από το ποσό της αρχικής επιμέτρησης του στοιχείου ή της υποχρέωσης αφαιρεθούν οι πληρωμές για το κεφάλαιο, αυξημένο ή μειωμένο κατά τη συσσωρευμένη απόσβεση και μειωμένο με την απομείωση της αξίας.

Μέθοδος πραγματικού επιτοκίου : είναι η μέθοδος υπολογισμού του αποσβεσμένου κόστους ενός μέσου με τον επιμερισμό σε έσοδα και έξοδα από τόκους για μια συγκεκριμένη περίοδο.

Συμβόλαιο κανονικής παράδοσης : αφορά το συμβόλαιο για αγορά ή πώληση ενός χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου, το οποίο προϋποθέτει την παράδοση του στοιχείου σε καθορισμένο χρονικό διάστημα από τους κανόνες της σχετικής αγοράς.

Ημερομηνία καταχώρησης : τα χρηματοοικονομικά μέσα καταχωρούνται είτε στην ημερομηνία συναλλαγής είτε στην ημερομηνία διακανονισμού. Ως ημερομηνία συναλλαγής θεωρείται η ημερομηνία όπου δεσμεύεται η εταιρεία να αγοράσει το στοιχείο, ενώ ημερομηνία διακανονισμού θεωρείται η ημερομηνία κατά την οποία το

στοιχείο παραλαμβάνεται από την εταιρεία. Τα στοιχεία μπορούν να καταχωρούνται αρχικά με την επιλογή μίας εκ των παραπάνω ημερομηνιών με την προϋπόθεση να τηρείται η συγκεκριμένη πολιτική **για πάντα**.

3.5 Χρηματοπιστωτικά μέσα : Αναγνώριση και επιμέτρηση

Σε αυτή την υποενότητα θα παρουσιαστούν σε θεωρητικό επίπεδο τα είδη των χρηματοοικονομικών μέσων, η αναγνώρισή τους καθώς και η επιμέτρηση αυτών. Ενώ παράλληλα θα δίνεται και ο λογιστικός χειρισμός αυτών από τις οικονομικές οντότητες.

Αρχικά, τα χρηματοπιστωτικά μέσα διακρίνονται σε τέσσερις κατηγορίες σύμφωνα με το ΔΛΠ 39 και αυτές είναι :

- Τα χρηματοοικονομικά μέσα για εμπορικούς σκοπούς,
- Οι διακρατούμενες μέχρι τη λήξη τους επενδύσεις,
- Τα Δάνεια και οι Απαιτήσεις,
- Τα διαθέσιμα προς πώληση χρηματοοικονομικά μέσα.

3.6 Τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία ή οι χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις για εμπορική εκμετάλλευση.

Ως χρηματοοικονομικά στοιχεία για εμπορικούς λόγους νοούνται τα παράγωγα τα οποία δεν αντιμετωπίζονται ως μέσα αντιστάθμισης, οι υποχρεώσεις παράδοσης των περιουσιακών στοιχείων σε πωλητή που ακόμη δεν του ανήκουν τα στοιχεία αυτά, οι υποχρεώσεις που αναλαμβάνονται με σκοπό την επαναγορά τους στο εγγύς μέλλον και τέλος, οι χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις ενός χαρτοφυλακίου χρηματοπιστωτικών μέσων με σκοπό το βραχυπρόθεσμο κέρδος (Σημειώσεις ΕΚΠΑ, 2011-2012). Επομένως, τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία ή οι χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις για να χαρακτηριστούν «για εμπορική εκμετάλλευση», θα πρέπει να πληρούν τα εξής :

- Να έχουν αποκτηθεί με σκοπό πώλησης ή επαναγοράς στο σύντομο μέλλον,

- Να αποτελούν μέρος ενός χαρτοφυλακίου χρηματοπιστωτικών μέσων με σκοπό το βραχυπρόθεσμο κέρδος και τέλος,
- Να είναι παράγωγο

Άρα γίνεται αντιληπτό ότι τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία ή οι χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις είναι στοιχεία ενεργητικού, τα λεγόμενα «χρεόγραφα» σύμφωνα με το ΕΓΛΣ τα οποία αγοράζονται και πωλούνται από την οικονομική οντότητα με σκοπό το βραχυπρόθεσμο οικονομικό όφελός της.

Αναγνώριση και επιμέτρηση

Μία εταιρεία αναγνωρίζει ένα χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο ή μια χρηματοοικονομική υποχρέωση στον Ισολογισμό της μόνο και όταν μόνο αποτελεί έναν από τους συμβαλλόμενους. Ένα παράδειγμα αναγνώρισης είναι οι πληρωτέοι λογαριασμοί. Η εταιρεία αναγνωρίζει τους πληρωτέους λογαριασμούς στον Ισολογισμό της ως χρηματοοικονομική υποχρέωση μόνο στην περίπτωση που έχει τη νόμιμη δέσμευση να πληρώσει.

Κατά την αρχική επιμέτρηση, η εταιρεία επιμετρά τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία και τις χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις στην εύλογη αξία. Η εύλογη αξία ενός περιουσιακού στοιχείου είναι η **τιμή συναλλαγής**. Σε περίπτωση που τα στοιχεία δεν αποτιμηθούν στην εύλογη αξία, τότε θα πρέπει να ληφθούν υπόψη και τα κόστη συναλλαγής. Για παράδειγμα, η εύλογη αξία ενός μακροπρόθεσμου δανείου είναι η παρούσα αξία των μελλοντικών εισπράξεων προεξοφλημένων με το ισχύον επιτόκιο της αγοράς. Οποιοδήποτε επιπλέον ποσό δανειστεί η εταιρεία θα αναγνωριστεί ως δαπάνη και κατά συνέπεια θα μειωθεί από τα έσοδα (Σημειώσεις ΕΚΠΑ, 2011-2012).

Μετά την αρχική αναγνώριση, τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία αποτιμώνται μεταγενέστερα στην εύλογη αξία και πάλι, με τη διαφορά ότι τα κόστη συναλλαγής δεν παρέχουν καμία έκπτωση σε περίπτωση που κάποια από τα περιουσιακά στοιχεία διατεθούν ή πωληθούν. Εν αντιθέσει με τις χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις, οι οποίες αποτιμώνται μεταγενέστερα στο αποσβεσμένο κόστος με τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου.

Λογιστική αντιμετώπιση

Τα κέρδη ή οι ζημίες που προκύπτουν από τα χρηματοοικονομικά μέσα για εμπορική εκμετάλλευση πρέπει να καταχωρούνται στα αποτελέσματα απευθείας, με

εξαίρεση τα χρηματοοικονομικά στοιχεία τα οποία εμφανίζονται στην Καθαρή Θέση του Ισολογισμού με σκοπό την διάθεση ή πώληση αυτών.

3.7 Οι διακρατούμενες μέχρι τη λήξη τους επενδύσεις

Οι διακρατούμενες μέχρι τη λήξη τους επενδύσεις είναι τα μη παράγωγα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία τα οποία έχουν καθορισμένη λήξη και προκαθορισμένες πληρωμές, για τα οποία η εταιρεία έχει την πρόθεση και κατοχή αυτών μέχρι τη λήξη τους (Αγγελόπουλος, 2005). Επενδύσεις οι οποίες δεν αντιστοιχούν στην συγκεκριμένη κατηγορία είναι αυτές που η εταιρεία τις προσδιορίζει με βάση την εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων, οι επενδύσεις που προορίζονται να διατεθούν για πώληση και τέλος, τα δάνεια και οι απαιτήσεις.

Συγχρόνως η εταιρεία δεν μπορεί να αναγνωρίσει χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία ως επενδύσεις διακρατούμενες μέχρι τη λήξη τους στις εξής περιπτώσεις :

- Αν προτίθεται να διακρατήσει το περιουσιακό στοιχείο για αόριστη διάρκεια,
- Αν προτίθεται να πωλήσει το περιουσιακό στοιχείο,
- Αν ο εκδότης του χρηματοοικονομικού στοιχείου διακανονίσει την αποπληρωμή του σε ποσό χαμηλότερο από ότι προκύπτει σύμφωνα με το αποσβεσμένο κόστος.

Η εταιρεία δεν δύναται να διακρατεί την επένδυση των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων μέχρι τη λήξη τους εφόσον κατά το τελευταίο έτος ή τα δύο προηγούμενα έτη, τα έχει πωλήσει πριν τη λήξη τους. Εξαιρούνται όμως τα περιουσιακά στοιχεία εκείνα τα οποία πωλήθηκαν είτε κοντά στη λήξη τους, είτε η εταιρεία είχε λάβει ήδη το αρχικό κεφάλαιο είτε οφείλεται σε απρόβλεπτο γεγονός για την εταιρεία.

Αρχική αναγνώριση και επιμέτρηση

Κατά την αρχική αναγνώριση, η εταιρεία αναγνωρίζει τις επενδύσεις διακρατούμενες μέχρι τη λήξη τους στο κόστος τους, ενώ κατά την επιμέτρηση υπολογίζονται με βάση τη μέθοδο του αποσβεσμένου κόστους με πραγματικό επιτόκιο και

διενεργούνται προβλέψεις στην περίπτωση που η λογιστική αξία υπερβαίνει το ανακτήσιμο πόσο (ζημία απομείωσης) τους.

Λογιστική αντιμετώπιση

Σε περίπτωση που το κόστος των επενδύσεων διακρατούμενες μέχρι τη λήξη είναι μικρότερο από το ανακτήσιμο ποσό, τότε το ποσό της ζημίας μεταφέρεται απευθείας στα αποτελέσματα. Επιπλέον, αν το ποσό της ζημίας μετά την αναγνώριση αυτής αρχίζει και αυξάνεται τότε θα πρέπει να διενεργηθεί αναστροφή κατά το ποσό της αύξησης και αυτό να καταχωρηθεί στα αποτελέσματα.

3.8 Τα Δάνεια και οι Απαιτήσεις

Αν ένα χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο κατά την αρχική αναγνώριση δεν κατατάσσεται στην κατηγορία των χρηματοοικονομικών μέσων σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων ή στα διαθέσιμα προς πώληση, τότε κατατάσσεται στην κατηγορία των δανείων και απαιτήσεων. Οποιοδήποτε μη παράγωγο χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο με σταθερές ή προκαθορισμένες πληρωμές που δεν συμμετέχει σε ενεργό αγορά και με χρηματιστηριακή τιμή, τότε αποτελεί είτε απαίτηση είτε δάνειο.

Δεν κατατάσσονται ως απαιτήσεις και δάνεια τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία για τα οποία ισχύουν τα παρακάτω :

- Η εταιρεία σκοπεύει να τα πουλήσει στο άμεσο μέλλον,
- Η εταιρεία τα προσδιορίζει ως διαθέσιμα προς πώληση,
- Εκείνα τα στοιχεία για τα οποία αυτός που τα κατέχει μπορεί να μην αποκτήσει το αρχικό κεφάλαιο για διάφορους λόγους και κατά συνέπεια να τα εντάξει στην κατηγορία των στοιχείων για διαθέσιμα προς πώληση.

Αρχική αναγνώριση και επιμέτρηση

Και σε αυτή την περίπτωση, τα δάνεια και οι απαιτήσεις αναγνωρίζονται αρχικά στο κόστος τους. Έπειτα κατά την επιμέτρηση αυτών στην ημερομηνία των οικονομικών καταστάσεων χρησιμοποιείται η μέθοδος του αποσβεσμένου κόστους με το πραγματικό επιτόκιο.

✚ Λογιστική αντιμετώπιση

Σε περίπτωση ζημίας δανείων και απαιτήσεων, όπως για παράδειγμα το κόστος αυτών είναι μικρότερο από το ανακτήσιμο ποσό, τότε το ποσό της ζημίας μεταφέρεται απευθείας στα αποτελέσματα. Επιπλέον, αν το ποσό της ζημίας μετά την αναγνώριση αυτή αρχίζει και αυξάνει τότε θα πρέπει να διενεργηθεί αναστροφή κατά το ποσό της αύξησης και αυτό να καταχωρηθεί στα αποτελέσματα.

Παράδειγμα : Ζημία Δανείων και Απαιτήσεων, Λογιστική απεικόνιση

Έστω η εταιρεία ANMA Α.Ε. παρέχει υπηρεσίες στις 25/05/2009 στην εταιρεία EPA Α.Ε. ποσού 400.000€ επί πιστώσει για περίοδο 6 μηνών. Η απαίτηση αυτή δεν προεξοφλείται λόγω του ότι είναι μικρότερη του έτους. Επομένως, ο λογιστικός χειρισμός στις 31/12/2009 θα είναι :

	Χρέωση	Πίστωση
Πελάτες	400.000	
Παροχή Υπηρεσιών		400.000
<i>Καταχώρηση απαίτησης στις 31/12/2009</i>		

Στις 31/12/2009 η EPA ΑΕ δεν μπορεί να ανταποκριθεί στη δέσμευσή της με συνέπεια να ζητήσει παράταση της διάρκειας της πίστωσης κατά 3 έτη. Σε αυτή τη περίπτωση, η ANMA δέχεται μείωση της αξίας της απαίτησης με το ισχύον επιτόκιο της αγοράς (το οποίο υπολογίζεται στο 8%). Ο λογιστικός χειρισμός που πρέπει να ακολουθηθεί είναι ο παρακάτω :

Η ζημία υπολογίζεται με βάση το ισχύον επιτόκιο για την προεξόφληση μελλοντικών ροών. Άρα, η απαίτηση ανέρχεται στο ύψος των 317.532,90 € = $400.000/(1+0,08)^3$.

Η ζημία στην αξία της απαίτησης είναι 82.467,10 € = 400.000 – 317.532,9.

	Χρέωση	Πίστωση
Αποτελέσματα Χρήσεως	82.467,10	
Πελάτες		82.467,10
<i>Καταχώρηση απαίτησης στις 31/12/2009</i>		
Πελάτες	25.402,63	
Έσοδα από τόκους		25.402,63
<i>Έσοδα από τόκους = (317.532,90 * 8%) = 25.402,63 στις 31/12/2010</i>		
Πελάτες	27.434,84	
Έσοδα από τόκους		27.434,84
<i>Έσοδα από τόκους = (317.532,90 + 25.402,63) * 8% = 25.402,63 στις 31/12/2011</i>		
Πελάτες	29.629,63	
Έσοδα από τόκους		29.629,63
<i>Έσοδα από τόκους = (317.532,90 + 25.402,63 + 27.434,84) * 8% = 25.402,63 στις 31/12/2012</i>		
Διαθέσιμα	400.000	
Πελάτες		400.000
<i>Είσπραξη απαίτησης στις 31/12/2012</i>		

3.9 Τα διαθέσιμα προς πώληση χρηματοοικονομικά μέσα.

Η τελευταία κατηγορία των χρηματοπιστωτικών μέσων είναι τα διαθέσιμα προς πώληση. Ως διαθέσιμα προς πώληση χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία θεωρούνται τα μη παράγωγα, τα οποία δεν ανήκουν σε καμία από τις προηγούμενες κατηγορίες. Με απλά λόγια δεν εντάσσονται είτε στα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων, είτε στις διακρατούμενες μέχρι τη λήξη τους επενδύσεις ή στις απαιτήσεις και τα δάνεια.

Αρχική αναγνώριση και επιμέτρηση

Κατά την αρχική αναγνώριση και την επιμέτρηση των διαθέσιμων προς πώληση χρηματοοικονομικών στοιχείων, η μέθοδος που ακολουθείται είναι αυτή της εύλογης αξίας. Σε περίπτωση όμως που δεν μπορεί να προσδιοριστεί η εύλογη αξία, τα στοιχεία αποτιμώνται στο αρχικό κόστος τους.

Λογιστική αντιμετώπιση

Τα κέρδη/ ζημίες που προκύπτουν από τα διαθέσιμα προς πώληση στοιχεία θα πρέπει να αναγνωρίζονται είτε απευθείας στα αποτελέσματα είτε στην Καθαρή Θέση, μέχρι το στοιχείο να πωληθεί ή να απομειωθεί.

3.10 Απομείωση αξίας

Εκτός από την αναγνώριση και επιμέτρηση ενός μέσου, υπάρχει και η ζημία απομείωσης η οποία εμφανίζεται και πρέπει να αντιμετωπιστεί λογιστικά. Η απομείωση της αξίας ενός χρηματοοικονομικού μέσου ορίζεται ως την περίπτωση κατά την οποία υπάρχουν «αντικειμενικές αποδείξεις» για απομείωση κατά την ημερομηνία του Ισολογισμού.

Ως αντικειμενικές αποδείξεις για απομείωση αξίας ενός περιουσιακού στοιχείου ή ομάδα αυτών θεωρούνται τα εξής :

- Η αδυναμία του εκδότη να πληρώσει
- Η αθέτηση στις πληρωμές τόκων ή κεφαλαίου
- Η έκπτωση του δανειστή προς τον οφειλέτη για οικονομικούς και νομικούς λόγους
- Η περίπτωση της πτώχευσης κ.α.

Σημαντική παρατήρηση εδώ είναι ότι η απομείωση της αξίας ενός περιουσιακού στοιχείου θεωρείται η μη είσπραξη αυτού για λόγους που οφείλονται στο οικονομικό, νομικό και τεχνολογικό περιβάλλον. Εφόσον υπάρξει το ενδεχόμενο της απομείωσης του στοιχείου, τότε θα πρέπει να αποτιμηθεί η ζημία της απομείωσης κατά την ημερομηνία του Ισολογισμού και να καταχωρηθεί αντίστοιχα (Σημειώσεις ΕΚΠΑ, 2011-2012).

Απομείωση αξίας για χρηματοοικονομικό μέσο το οποίο επιμετράται στο αποσβεσμένο κόστος : Παραπάνω αναφέρθηκαν ότι τα μέσα τα οποία επιμετρώνται στο αποσβεσμένο κόστος με την μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου είναι τα δάνεια, οι απαιτήσεις και οι διακρατούμενες στη λήξη επενδύσεις. Σε αυτές τις περιπτώσεις

το ποσό το οποίο καταχωρείται ως ζημία απομείωσης είναι το ποσό που απομένει από την διαφορά των :

- Λογιστική αξία του στοιχείου
- **Μείον :** Παρούσα αξία των μελλοντικών ταμειακών ροών προεξοφλημένες με το πραγματικό επιτόκιο του στοιχείου.

Με τον τρόπο αυτό είτε θα μειώνεται η λογιστική αξία του περιουσιακού στοιχείου αμέσως είτε θα αναγνωρίζεται ως πρόβλεψη στα αποτελέσματα κατά το ποσό της απομείωσης. Τέλος, ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο απομειώνεται είτε ως μεμονωμένο στοιχείο είτε συλλογικά.

Σε περίπτωση που δεν υπάρχει αντικειμενική απόδειξη ότι το περιουσιακό στοιχείο δεν απομειώνεται ως μεμονωμένο, τότε εμφανίζεται σε ομάδα και απομειώνεται το σύνολο. Σε περίπτωση, απομείωσης ως μεμονωμένο στοιχείο, τότε η ζημία απομείωσης υπολογίζεται με βάση το πραγματικό επιτόκιο και μόνο για αυτό το στοιχείο (μέθοδος αποσβεσμένου κόστους). Αν η ζημία απομείωσης μειωθεί μετά την αναγνώριση αυτής, τότε θα πρέπει να διενεργηθεί αναστροφή. Με απλά λόγια είτε αναστρέφεται το ποσό της ζημίας απευθείας είτε αναστρέφεται ο λογαριασμός πρόβλεψης και αναγνωρίζεται επίσης στα αποτελέσματα.

Απομείωση αξίας για χρηματοοικονομικό μέσο το οποίο επιμετράται στο κόστος : Εφόσον υπάρχουν αποδείξεις ότι απομειώνεται το περιουσιακό στοιχείο, το οποίο δεν μπορεί να επιμετρηθεί στην εύλογη αξία λόγω αδυναμίας (π.χ. μη συμμετοχικός τίτλος) και αποτιμάται στο κόστος, τότε το ποσό της ζημίας απομείωσης είναι η διαφορά μεταξύ :

- Λογιστικής αξίας του στοιχείου
- **Μείον :** Παρούσα αξία των μελλοντικών ταμειακών ροών προεξοφλημένες με το ισχύον επιτόκιο της αγοράς.

Σε αυτή την περίπτωση όμως το μειονέκτημα είναι ότι δεν υπάρχει αναστροφή ζημίας απομείωσης.

Απομείωση αξίας για χρηματοοικονομικό μέσο διαθέσιμο προς πώληση : Τα διαθέσιμα προς πώληση στοιχεία αποτιμώνται στην εύλογη αξία και σύμφωνα με τη λογιστική αντιμετώπιση, η ζημία που υπέστη το συγκεκριμένο στοιχείο καταχωρείται είτε στα Ίδια κεφάλαια είτε στα Αποτελέσματα. Στην περίπτωση που υπάρχουν

αντικειμενικές αποδείξεις τέτοιου στοιχείου, η ζημία απομείωσης θα αφαιρείται από τα Ίδια κεφάλαια και θα αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα κατά το ποσό της διαφοράς :

- Κόστος κτήσης του στοιχείου
- **Μείον** : Εύλογη αξία αυτού **μείον** : τη συσσωρευτική ζημία που αναγνωρίστηκε στα αποτελέσματα..

Εδώ αξίζει να σημειωθεί ότι στην περίπτωση που υπάρχει απομείωση κάποιου περιουσιακού στοιχείου για τον υπολογισμό των εσόδων από τόκους, απαραίτητο είναι να εφαρμοστεί το επιτόκιο των μελλοντικών ταμειακών ροών για τη ζημία απομείωσης.

3.11 Παύση – Διαγραφή

Τέλος, εκτός από την αναγνώριση, επιμέτρηση και απομείωση της αξίας των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων, η εταιρεία έχει τη δυνατότητα να παύσει – διαγράψει κάποιο από τα περιουσιακά στοιχεία της είτε εξ’ ολοκλήρου είτε ένα μέρος αυτού. Για να συμβεί αυτό θα πρέπει να πληρούνται οι δύο παρακάτω προϋποθέσεις :

1. Το περιουσιακό στοιχείο που θα διαγραφεί απαραίτητο είναι να έχουν εκπνεύσει τα δικαιώματά του επί τις ταμιακές ροές και
2. Να έχει μεταβιβαστεί το στοιχείο.

Σε περίπτωση της διαγραφής ενός μέρους του περιουσιακού στοιχείου, θα πρέπει να ισχύουν τα εξής :

- Το μέρος να προσδιορίζεται μόνο από ειδικές ταμιακές ροές από ότι όλο το στοιχείο,
- Το μέρος να προσδιορίζεται μόνο κατ’ αναλογία ενός μεριδίου των ταμιακών ροών του στοιχείου και,
- Το μέρος να προσδιορίζεται μόνο κατ’ αναλογία ενός μεριδίου των ειδικών ταμιακών ροών του στοιχείου.

Σε όλες τις λοιπές περιπτώσεις, παύει να υφίσταται ολόκληρο το περιουσιακό στοιχείο. Εδώ αξίζει να σημειωθεί ότι σε περίπτωση κατάρτισης ενοποιημένων

καταστάσεων θα πρέπει να διενεργηθούν η ενοποίηση των θυγατρικών και έπειτα να διαγραφεί το περιουσιακό στοιχείο.

Σχετικά με την διαγραφή χρηματοοικονομικής υποχρέωσης από τον Ισολογισμό, η υποχρέωση παύει να υφίσταται όταν εξοφλείται. Δηλαδή όταν συντρέχουν οι εξής λόγοι :

1. Ο οφειλέτης έχει απαλλαγεί από την δέσμευση της υποχρέωσης νόμιμα και,
2. Ο οφειλέτης έχει απαλλαγεί λόγω πληρωμής υποχρέωσης στον δανειστή είτε με μετρητά είτε με άλλα αγαθά και υπηρεσίες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

ΠΑΡΑΓΩΓΑ ΚΑΙ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ

4.1 Παράγωγα και είδη αυτών

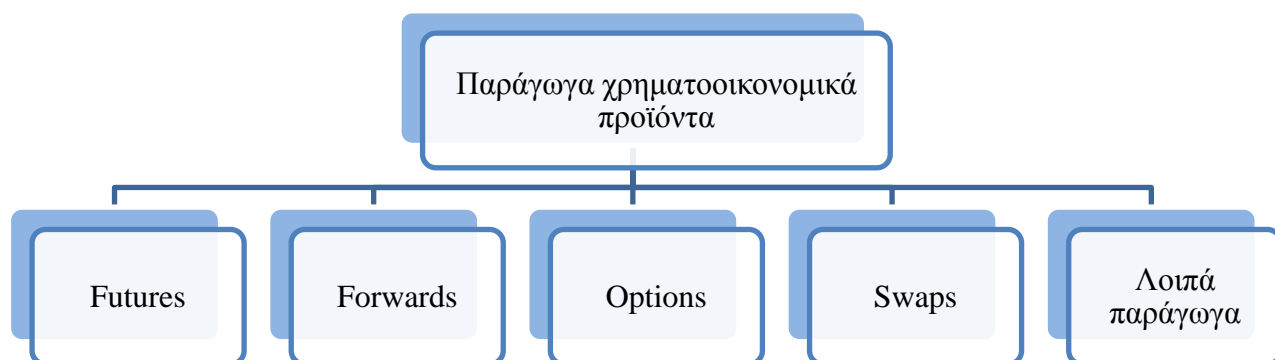
Το Διεθνές λογιστικό πρότυπο 39 περιέχει και την κατηγορία των παραγώγων. Τα παράγωγα θεωρούνται χρηματοπιστωτικά μέσα ή συμβόλαια τα οποία έχουν τα εξής χαρακτηριστικά :

- Η αξία αυτών μεταβάλλονται ανάλογα με τη μεταβολή ενός προκαθορισμένου επιτοκίου, μιας τιμής αγαθού, ενός πιστωτικού δείκτη, της ισοτιμίας του συναλλάγματος και της πιστοληπτικής διαβάθμισης,
- Δεν απαιτείται αρχικό κεφάλαιο για την επένδυση αυτών ή όταν απαιτείται είναι ελάχιστο σε σχέση με άλλα συμβόλαια της αγοράς και,
- Διακανονίζεται σε ημερομηνία μελλοντικής.

Τα παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα διακρίνονται στις εξής κατηγορίες :

- **Futures** είναι τα συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης (ΣΜΕ)
- **Forwards** είναι τα προθεσμιακά συμβόλαια
- **Swaps** είναι οι συμβάσεις ανταλλαγής
- **Options** είναι τα συμβόλαια προαίρεσης
- **Λοιπά παράγωγα**

Διάγραμμα 4.1 : Είδη παραγώγων

Τα παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα άρχισαν να χρησιμοποιούνται από τις τράπεζες, τους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς και τους επενδυτές για να μπορούν να αντισταθμίσουν του κινδύνους στο σύγχρονο χρηματοοικονομικό περιβάλλον. Η πρώτη εμφάνιση των παραγώγων διαφαίνεται στο απλό προθεσμιακό συμβόλαιο επί νομισμάτων, όπου το ένα μέρος του συμβολαίου αγοράζει και το άλλο πωλεί σε ξένο νόμισμα σε καθορισμένη ισοτιμία και σε μελλοντική ημερομηνία. Με τον τρόπο αυτό προσπάθησαν οι διάφοροι οργανισμοί να μειώσουν τον κίνδυνο επί των διακυμάνσεων των ισοτιμιών. Έπειτα, τα λοιπά παράγωγα που εμφανίστηκαν στην πορεία χρησιμοποιήθηκαν και χρησιμοποιούνται ακόμη για την αντιστάθμιση των χρηματοοικονομικών κινδύνων, την μεταφορά κινδύνων καθώς και για κερδοσκοπικούς λόγους (Αγγελόπουλος, 2005).

Τέλος, σύμφωνα με το Πρότυπο 39 για να χαρακτηριστεί ένα προϊόν ως παράγωγο θα πρέπει να έχει ένα τεκμαρτό ποσό είτε νομίσματος, είτε αριθμού μετοχών, είτε αριθμού φυσικών μονάδων (βάρους, όγκου ή άλλων), και παράλληλα, να διακανονίζεται στο μέλλον και να μην απαιτεί κεφάλαιο επένδυσης ή τουλάχιστον αυτό που απαιτείται να είναι το ελάχιστο.

4.2 Λογιστική Παραγώγων

Τα παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα διακρατώνται από την εταιρεία είτε για εμπορική εκμετάλλευση (**λογιστική παραγώγων**) είτε για αντιστάθμιση χρηματοοικονομικών κινδύνων (**λογιστική αντιστάθμισης**). Στην παρούσα υποενότητα θα αναφερθεί η λογιστική παραγώγων.

Κατά την αρχική αναγνώριση, τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία και οι υποχρεώσεις αναγνωρίζονται στο κόστος κτήσης τους, το οποίο ισούται με την εύλογη αξία αυτών επιπλέον τα έξοδα αγοράς ή πώλησης, αντίστοιχα. Η αναγνώριση των στοιχείων γίνεται εφόσον η οικονομική οντότητα καθίσταται ένας εκ των συμβαλλόμενων μερών της σύμβασης. Με την υπογραφή της σύμβασης λοιπόν, θα πρέπει να εγγραφεί η πράξη στον Ισολογισμό εκφράζοντας την παρούσα αξία των μελλοντικών ροών.

Σε περίπτωση αγοράς παραγώγου, η ημερομηνία καταχώρησης είναι είτε η ημερομηνία εμπορικής συναλλαγής είτε η ημερομηνία διακανονισμού. Η εταιρεία έχει την ευχέρεια να επιλέξει μεταξύ των δύο με τον όρο να ακολουθεί πάντα τη

συγκεκριμένη πολιτική. Σημειώνεται ότι στην κατηγορία αυτή των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων κατατάσσεται και η κανονική παράδοση τέτοιων στοιχείων. Εν αντιθέσει στην περίπτωση της πώλησης περιουσιακού στοιχείου η ημερομηνία καταχώρησης είναι η ημερομηνία διακανονισμού.

Κατά την επιμέτρηση αυτών στις οικονομικές καταστάσεις, τα παράγωγα εμφανίζονται με την πραγματική αξία τους χωρίς να υπάρχει έκπτωση στα κόστη συναλλαγής. Οποιαδήποτε μεταβολή στην πραγματική αξία τους εμφανίζεται στα αποτελέσματα.

4.3 Futures, συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης (ΣΜΕ)

Από το διάγραμμα 5.1 φαίνεται η πρώτη κατηγορία των παραγωγών, τα οποία είναι τα συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης (Futures). Τα Futures είναι **συμβόλαια με τα οποία ο ένας συμβαλλόμενος υποχρεούται να αγοράσει και να παραλάβει και ο αντισυμβαλλόμενος υποχρεούται να πωλήσει και να παραδώσει έναν υποκείμενο τίτλο ή προϊόν, σε μια μελλοντική ημερομηνία και με καθορισμένη τιμή** (Αγγελόπουλος, 2005). Ως υποκείμενος τίτλος νοείται οποιοδήποτε χρηματοοικονομικό ή άλλο προϊόν, όπως ξένο νόμισμα, δάνειο, κατάθεση, γραμμάτια δημοσίου, κρατικά ομόλογα κ.α.

Τα ΣΜΕ διαπραγματεύονται σε οργανωμένες αγορές παραγωγών, δηλαδή έχουν συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, όπως η διάρκειά τους, το μέγεθός τους, η εκκαθάριση αυτών, ο χρόνος παράδοσης και παραλαβής. Για παράδειγμα ένα ΣΜΕ επί μετοχών ή επί ενός δείκτη δεν προϋποθέτει μεγάλη περιγραφή για να διαπραγματευτεί στην αγορά κι αυτό διότι τόσο η τιμή της μετοχής όσο και η τιμή του δείκτη είναι γνωστά. Ο σημαντικότερος όρος που κάθε οργανωμένη αγορά θέτει σε ένα ΣΜΕ είναι η κατάθεση ενός περιθωρίου (margin) από τον ένα συμβαλλόμενο καθώς και η καθημερινή αποτίμηση της θέσης και η καθημερινή εκκαθάριση για το κέρδος/ζημία (mark to market). (Αγγελόπουλος, 2005).

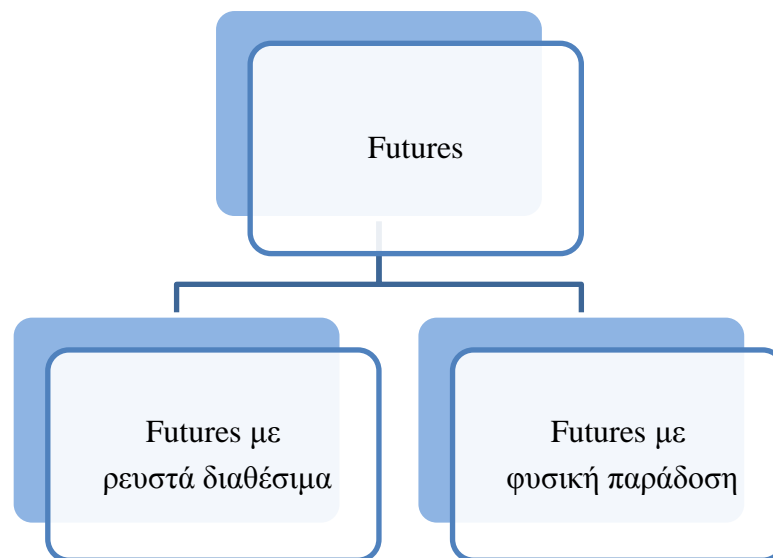
Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, η χρήση των παραγωγών στοχεύουν στην αντιστάθμιση των κινδύνων. Από την πλευρά των συμβολαίων μελλοντικής εκπλήρωσης, στόχος είναι η αντιστάθμιση του κινδύνου ενός υποκείμενου τίτλου. Άρα, σε μια αγορά ή πώληση ενός ΣΜΕ διασφαλίζει μελλοντικώς το επίπεδο της

τιμής του υποκείμενου τίτλου, όπως επιτοκίου, δείκτη, μετοχής κ.ά. με σκοπό να μην υπάρξουν μελλοντικές μη ευνοϊκές τιμές του τίτλου αυτού. Έτσι λοιπόν, η χρήση των ΣΜΕ οδηγεί σε αντιστάθμιση του κινδύνου για τον υποκείμενο τίτλο, ενώ υπάρχει η πιθανότητα κάποιων ατόμων να τα χρησιμοποιήσουν για κερδοσκοπικούς λόγους.

Ένας συμβαλλόμενος αποκτά το ΣΜΕ με σκοπό να αναλάβει τον κίνδυνο για να του παρέχει υψηλό οικονομικό όφελος. Για αυτό το λόγο και οι αναμενόμενες ζημίες ενός ΣΜΕ μπορεί να είναι υψηλές, αν δεν επαλειφθεί η πρόβλεψη για τη τιμή του υποκείμενου τίτλου.

Τα Futures διασπώνται σε **συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης με φυσική παράδοση** και σε **συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης με ρευστά διαθέσιμα**. Στην οργανωμένη αγορά συνήθως χρησιμοποιείται η κατηγορία των δεύτερων συμβολαίων.

Διάγραμμα 4.2 : Είδη Futures

Τα κυριότερα χαρακτηριστικά των παραπάνω συμβολαίων είναι :

- Ο αγοραστής ενός τέτοιου συμβολαίου, ο οποίος ανοίγει μία θέση αγοράς (long position) αυξάνοντας την τιμή του τίτλου.
- Ο πωλητής του συμβολαίου, ο οποίος ανοίγει αρνητική θέση (short position) μειώνοντας την τιμή του τίτλου.
- Το μέγεθος του συμβολαίου, το οποίο υπολογίζεται από έναν πολλαπλασιαστή που ορίζεται από την αγορά και αντιστοιχεί στη κάθε μονάδα του τίτλου. Για παράδειγμα, το μέγεθος ενός συμβολαίου επί χρηματιστηριακό δείκτη με πολλαπλασιαστή 40 €/μονάδα τίτλου και 950€ το επιτόκιο από την οργανωμένη αγορά, υπολογίζεται σε $40 \cdot 950 = 38.000\text{€}$.
- Τη τιμή του συμβολαίου, οι οποίες εκφράζονται σε κάποιο νόμισμα.
- Την ελάχιστη μεταβολή της τιμής του υποκείμενου τίτλου με αποτέλεσμα τη μεταβολή της συνολικής αξίας αυτού.
- Τα ημερήσια όρια της τιμής, τα οποία σχετίζονται με τη τιμή του κλεισίματος της προηγούμενης μέρας. Σε καθημερινή βάση η τιμή του τίτλου ορίζεται από ένα ανώτατο ποσοστό (limit up) και ένα κατώτατο ποσοστό (limit down).
- Τα όρια θέσης, τα οποία ορίζονται από την αγορά και αφορούν τον αριθμό των υποκείμενων τίτλων που μπορεί να κατέχει ένας επενδυτής.
- Την ημερομηνία λήξης του συμβολαίου, η οποία προηγείται κατά μία ή δύο μέρες της ημερομηνίας εκκαθάρισης.
- Την ημερομηνία τελευταίας συναλλαγής.
- Την ημερομηνία τελικής εκκαθάρισης.
- Την ημερήσια τιμή εκκαθάρισης.
- Την τελική τιμή εκκαθάρισης, η οποία διαμορφώνεται την ημέρα λήξης του συμβολαίου
- Το κέρδος ΣΜΕ. Το κέρδος αυτό για ρευστά διαθέσιμα σχετίζεται με τη θέση αγοράς ή πώλησης, την τιμή αγοράς ή πώλησης, τη τιμή εκκαθάρισης του τίτλου και τον πολλαπλασιαστή. Για παράδειγμα ένα ΣΜΕ επί χρηματιστηριακό δείκτη αγοράς με πολλαπλασιαστή 400€, αγοράστηκε στις 1500 μονάδες και κατά τη λήξη διαμορφώθηκε στις 1800 μονάδες, τότε ο αγοραστής του τίτλου θα έχει κέρδος $(1800 - 1500) \cdot 400 = 1.200\text{€}$.
- Margin. Το περιθώριο είναι το ποσοστό της αξίας του συμβολαίου από την οργανωμένη αγορά. διασπάται σε αρχικό περιθώριο (original margin), το οποίο ορίζεται ως το ελάχιστο περιθώριο με το άνοιγμα της θέσης και το

περιθώριο ασφαλείας (maintenance margin), με βάση το οποίο δεν μπορεί να κατέβει κάτω από αυτό το αρχικό περιθώριο.

Τέλος, η θεωρητική τιμή ενός ΣΜΕ (F) επί χρηματιστηριακό δείκτη δίνεται από τον παρακάτω τύπο :

$$F = P + P \cdot (r - d) \cdot (T - t) / 360$$

Όπου P είναι η τιμή κλεισίματος του δείκτη

r είναι το επιτόκιο

d είναι η μερισματική απόδοση του δείκτη

Και T-t είναι η διάρκεια που μένει μέχρι τη λήξη του συμβολαίου.

Οι πιο διαδεδομένοι τύποι των συμβολαίων μελλοντικής εκπλήρωσης είναι τα interest rate futures, τα index futures και τα currency futures.

- **Interest rate futures** είναι τα συμβόλαια αγοράς ή πώλησης επιτοκίου σε μελλοντική ημερομηνία και με καθορισμένο ποσό. Η εισηπραττόμενη διαφορά μεταξύ συμφωνηθέντος και τρέχοντος επιτοκίου, πολλαπλασιασμένη με την αξία του συμβολαίου, κατά την ημερομηνία διακανονισμού είναι το εισόδημα.
- **Index futures** είναι τα συμβόλαια αγοράς ή πώλησης μονάδων επί χρηματιστηριακό δείκτη σε μελλοντική ημερομηνία. Τα συγκεκριμένα συμβόλαια έχουν καθορισμένη διάρκεια και καθορισμένη εκκαθάριση. Η εισηπραττόμενη διαφορά μεταξύ συμφωνηθέντος και τρέχοντος επιπέδου δείκτη, πολλαπλασιασμένη με την τιμή του συμβολαίου, κατά την ημερομηνία λήξης του συμβολαίου είναι το εισόδημα.
- **Currency futures** είναι τα συμβόλαια αγοράς ή πώλησης συναλλάγματος σε μελλοντική ισοτιμία. Η εισηπραττόμενη διαφορά μεταξύ συμφωνηθείσας και τρέχουσας ισοτιμίας, πολλαπλασιασμένη με την αξία του συμβολαίου, είναι το εισόδημα.

Παράδειγμα : ΣΜΕ επί FTSE/ASE 20, Λογιστική αντιμετώπιση

Έστω η εταιρεία ANMA A.E. στις 1/10/2012 αγοράζει ένα ΣΜΕ επί δείκτη FTSE/ASE 20 στις 1.040 μονάδες με λήξη στις 31/12/2012. Ορίζεται αξία του δείκτη από το χρηματιστήριο στα 5€/μονάδα και το αρχικό περιθώριο του δείκτη είναι 7%. Άρα η αξία του συμβολαίου είναι $1040 \cdot 5 = 5.200\text{€}$. Κατά τη λήξη του συμβολαίου ο δείκτης παρουσιάζεται στις 1.000 μονάδες, με αποτέλεσμα η εταιρεία να υποστεί

ζημία από την αγορά. Το ύψος της ζημίας ανέρχεται στο ποσό των 200€ = 5.200(αγορά) – 5.000 (πώληση). Οι εγγραφές που πρέπει να γίνουν είναι οι εξής :

	Χρέωση	Πίστωση
Αγορά ΣΜΕ	364	
Διαθέσιμα		364
<i>Αγορά ΣΜΕ και καταβολή αρχικού περιθωρίου 7% * 5.200 στις 1/10/2012</i>		
Αποτελέσματα χρήσεως	200	
Διαθέσιμα	164	
Αγορά ΣΜΕ		364
<i>Εκκαθάριση ΣΜΕ στις 31/12/2012</i>		

Παράδειγμα : ΣΜΕ επί διαπραγματεύσιμου αγαθού στο χρηματιστήριο, Λογιστική αντιμετώπιση

Έστω η εταιρεία ANMA A.E. στις 1/10/2012 αγοράζει επτά ΣΜΕ καλαμποκιού. Ένα συμβόλαιο καλύπτει 14.000gr καλαμποκιού σε τιμή 0,82€/μονάδα και καταβάλλει αρχικό περιθώριο ύψους 3.200€. Το συμβόλαιο έχει διάρκεια 3 μηνών και η λήξη του είναι καθορισμένη στις 28/02/2013. Η εκκαθάριση του γίνεται σε ημερήσια βάση. Η εξέλιξη του παραγώγου στη χρηματιστηριακή αγορά (ενδεικτικά) είναι :

Ημ/νία	Τιμή στο χρηματιστήριο	ΣΜΕ
01.10.2012	0,8	0,82
31.12.2012	0,83	0,84
28.02.2013	0,85	0

Οι εγγραφές που πρέπει να γίνουν είναι οι εξής :

Στις 01/10/2012, η εύλογη αξία του παραγώγου είναι μηδενική με αποτέλεσμα να διενεργείται εγγραφή μόνο για το αρχικό περιθώριο.

	Χρέωση	Πίστωση
Απαιτήσεις	3.200	
Διαθέσιμα		3.200
<i>Αγορά ΣΜΕ στις 01.10.2012</i>		
Παράγωγο	1.960	
Κέρδη από παράγωγα		1.960
<i>Κέρδη από παράγωγα στις 31.12.2012 $1.960\text{€}=14000*(0,84-0,82)*7$</i>		
Παράγωγο	980	
Κέρδη από παράγωγα		980
<i>Κέρδη από παράγωγα στις 28.02.2013 κατά την εκκαθάριση $980\text{€}=14000*(0,85-0,84)*7$</i>		
Παράγωγο	2.940	
Διαθέσιμα		2.940
<i>Διακανονισμός παραγώγων στις 28.02.2013</i>		
Διαθέσιμα	3.200	
Απαιτήσεις		3.200
<i>Διακανονισμός για αρχικό περιθώριο στις 28.02.2013</i>		

Εν αντιθέσει με τα ΔΛΠ, το ΕΓΛΣ έχει διαφορετικό λογιστικό χειρισμό. Για την απόκτηση των συγκεκριμένων συμβολαίων, διενεργείται λογιστική εγγραφή μόνο στους λογαριασμούς τάξης. Μόνο η μεταβολή στη τιμή του συμβολαίου σε σχέση με τη τιμή αγοράς καταχωρείται στα αποτελέσματα.

4.4 Forwards, προθεσμιακά συμβόλαια

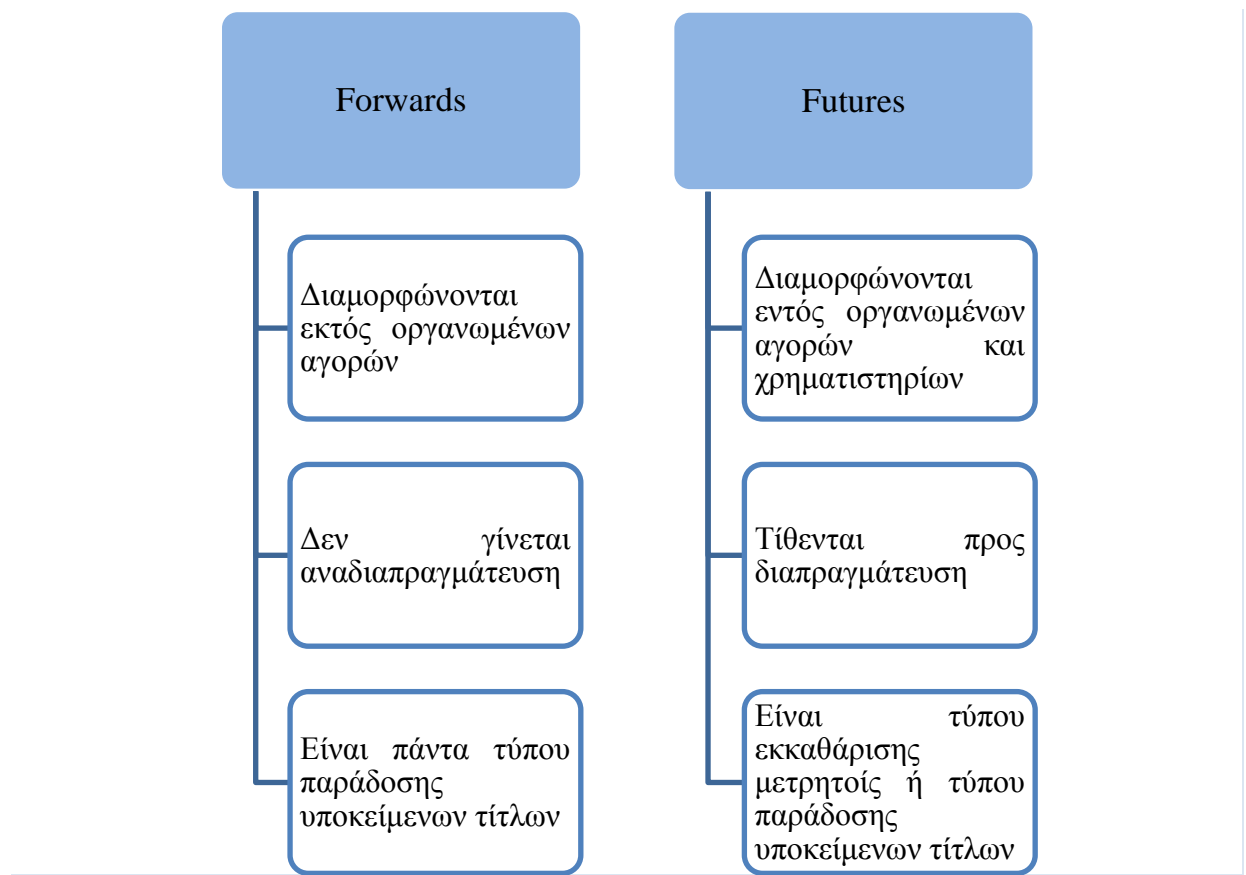
Τα προθεσμιακά συμβόλαια είναι παράγωγα απλής μορφής. Ως **προθεσμιακό συμβόλαιο** ορίζεται το **συμβόλαιο αγοράς ή πώλησης ενός φυσικού ή χρηματοοικονομικού προϊόντος σε συγκεκριμένη ποσότητα, με καθορισμένη τιμή και σε μελλοντική ημερομηνία**. Η διαφορά με τα futures έγκειται στην αγορά. Τα forwards δεν διακινούνται σε οργανωμένες αγορές και συνεπώς ο κίνδυνος, τον οποίο περιέχουν, βαρύνει τα συμβαλλόμενα μέρη (Βαρβιτσιώτης, 2005). Ένα προθεσμιακό

συμβόλαιο μπορεί να αφορά είτε ένα φυσικό προϊόν, όπως πετρέλαιο, καφές κ.α. είτε ένα χρηματοοικονομικό προϊόν, όπως επιτόκιο, συνάλλαγμα κ.α.

Τα κυριότερα χαρακτηριστικά των προθεσμιακών συμβολαίων είναι η τιμή παράδοσης και ο χρόνος παράδοσης, το οποία απαραίτητως αναγράφονται στο συμβόλαιο. Για παράδειγμα, έστω ότι έχουμε ένα προθεσμιακό συμβόλαιο αγοράς USD έναντι EUR 100.000 με τιμή 0,90 δολάρια ανά ευρώ και παράδοση σε τρεις μήνες. Ο αγοραστής υποχρεούται να παραλάβει σε 3 μήνες 100.000 δολάρια καταβάλλοντας το ποσό των 133.820 ευρώ (1,33820 είναι η ισοτιμία). Αν η ισοτιμία κατά το χρόνο παράδοσης είναι χαμηλότερη του 0,90δολλάρια, τότε ο αγοραστής έχει κέρδος, αν είναι μεγαλύτερη τότε υπέστη ζημία.

Στα Forwards έχουμε την θετική και αρνητική θέση για τον αγοραστή και πωλητή, αντίστοιχα όπως με τα Futures. Οι κυριότερες διαφορές τους έγκειται στα εξής :

Πίνακας 4.1 : Διαφορές Forwards με Futures

Παράδειγμα : Forward επί ξένου συναλλάγματος, Λογιστική αντιμετώπιση

Έστω η εταιρεία ANMA A.E. με νόμισμα το ευρώ αγοράζει με προθεσμιακό συμβόλαιο από την Τράπεζα 1.000.000 δολάρια έναντι 700.000 ευρώ στις 30.06.2012. Το επιτόκιο τοποθετήσεων σε USD είναι 4%. Παρακάτω δίνεται ένας ενδεικτικός πίνακας των ισοτιμιών και της εύλογης αξίας του παραγώγου :

Ημ/νία	Spot Ισοτιμία	Forward Ισοτιμία	Εύλογη αξία παραγώγου
30.06.2012	0,8	0,82	0
31.12.2012	0,83	0,84	137.281,30
30.06.2013	0,85	0	150.000

Στις 31.12.2012 η εύλογη αξία του παραγώγου είναι
 $[(0,84*1.000.000)-700.000]/[(1+4\%)]^{(6/12)} = 137.281,30$

Στις 31.12.2012 η εύλογη αξία του παραγώγου είναι
 $[(0,85*1.000.000)-700.000] = 150.000$

Λογιστικές Εγγραφές :

Στις 30.06.2012 η εύλογη αξία είναι μηδενική και για αυτό το λόγο δεν διενεργείται εγγραφή.

	Χρέωση	Πίστωση
Παράγωγο	137.281,3	
Κέρδη από παράγωγο		137.281,3
<i>Αποτίμηση προθεσμιακού συμβολαίου στις 31.12.2012</i>		
Παράγωγο	12.718,7	
Κέρδη από παράγωγα		12.718,7
<i>Αποτίμηση προθεσμιακού συμβολαίου στις 30.06.2013</i>		
Διαθέσιμα	850.000	
Παράγωγα		150.000
Διαθέσιμα		700.000

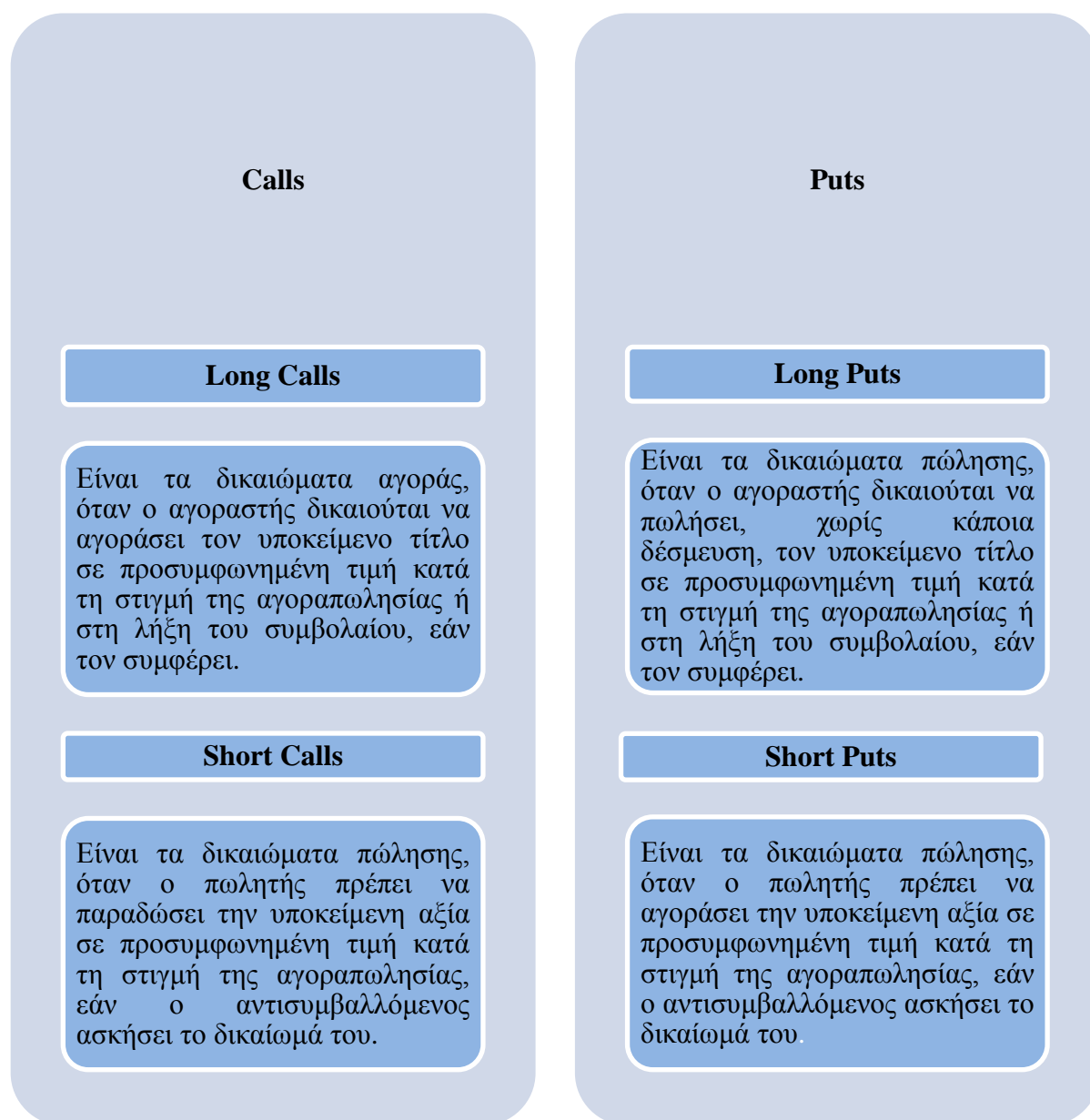
4.5 Options, Δικαιώματα προαίρεσης

Τα δικαιώματα προαίρεσης είναι ίσως τα ελκυστικότερα συμβόλαια για τους επενδυτές, διότι του επιτρέπει να δημιουργήσει στρατηγικές παραγώγων. Τα **options ορίζονται ως τα συμβόλαια που συνάπτονται μεταξύ δύο αντισυμβαλλόμενων**. Παρέχουν το δικαίωμα στον κάτοχό τους να προβεί στο μέλλον σε μια συναλλαγή με προκαθορισμένους όρους. Τα συμβόλαια αυτά δίνουν το δικαίωμα στον πρώτο αντισυμβαλλόμενο να αγοράσει τον υποκείμενο τίτλο σε προκαθορισμένη τιμή (τιμή εξάσκησης) εντός ενός χρονικού διαστήματος ή στο τέλος αυτού. Έτσι ο άλλος αντισυμβαλλόμενος είναι υποχρεωμένος να τηρήσει τους όρους που θα θέσει ο πρώτος (Αγγελόπουλος, 2005). Τα options διαπραγματεύονται σε οργανωμένες αγορές, αλλά και εκτός οργανωμένων αγορών, όπου ο κίνδυνος των συμβολαίων να μεταφέρεται στους αντισυμβαλλόμενους.

Τα κυριότερα χαρακτηριστικά των δικαιωμάτων προαίρεσης είναι :

- Τα είδη δικαιωμάτων, τα οποία διακρίνονται όπως φαίνεται στο Πίνακα 4.2

Πίνακας 4.2 Είδη Δικαιωμάτων Προαίρεσης

- Οι σειρές λήξης, δηλαδή η ημερομηνία λήξης των δικαιωμάτων
- Η τιμή εξάσκησης, η οποία είναι η προσυμφωνημένη τιμή στην οποία θα ανταλλαγεί ο υποκείμενος τίτλος.

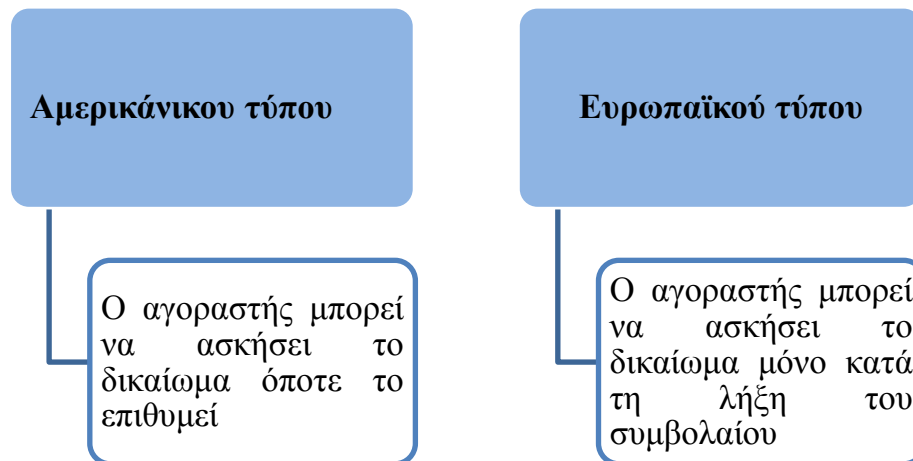
Ως υποκείμενος τίτλος νοείται και σε αυτή την περίπτωση οποιοδήποτε φυσικό προϊόν, όπως πετρέλαιο, μεταλλεύματα, αγροτικά προϊόντα κ.α. καθώς και χρηματοοικονομικό προϊόν, όπως μετοχές, συνάλλαγμα, επιτόκιο κ.α. Με βάση το κριτήριο του υποκείμενου τίτλου, τα συμβόλαια διακρίνονται στις τρεις κατηγορίες :

- Δικαιώματα προαίρεσης επί των μετοχών
- Δικαιώματα προαίρεσης επί ξένων νομισμάτων

- Δικαιώματα προαίρεσης επί λοιπών υποκείμενων τίτλων

Ενώ με κριτήριο τον τρόπο διακανονισμού χωρίζονται σε δικαιώματα παράδοσης υποκείμενου τίτλου και σε δικαιώματα εκκαθάρισης τοις μετρητοίς ή με ρευστά διαθέσιμα ή χρηματικού διακανονισμού. Τέλος, με κριτήριο το χρόνο διακανονισμού διακρίνονται σε δικαιώματα αμερικάνικου τύπου και σε δικαιώματα ευρωπαϊκού τύπου.

Πίνακας 4.3 : Αμερικάνικου και Ευρωπαϊκού τύπου

Ως αμοιβή του αγοραστή ενός δικαιώματος προαίρεσης θεωρείται το ποσό εκείνο (premium) κατά το οποίο αγοράζει τα δικαιώματα του τίτλου. Με την πάροδο της διάρκειας ο αγοραστής μπορεί να ζημιωθεί μόνο με το ύψος της αμοιβής, ενώ σε περίπτωση κέρδους το ύψος του εξαρτάται από την τιμή του τίτλου και μπορεί να είναι απεριόριστο.

Ως αμοιβή του πωλητή ενός δικαιώματος προαίρεσης θεωρείται το ποσό εκείνο κατά το οποίο λαμβάνει από τον αγοραστή για τα δικαιώματα του τίτλου. Με την πάροδο της διάρκειας ο πωλητής μπορεί να κερδίσει μόνο με το ύψος της αμοιβής, ενώ σε περίπτωση ζημίας το ύψος της εξαρτάται από την τιμή του τίτλου και μπορεί να είναι απεριόριστο.

4.6 Swaps, Ανταλλαγές

Οι ανταλλαγές (Swaps) είναι συμφωνίες μεταξύ δύο μερών με σκοπό την ανταλλαγή κεφαλαίων ή τίτλων μελλοντικώς και με προκαθορισμένους όρους. Δεν διαπραγματεύονται σε οργανωμένες αγορές, με αποτέλεσμα ο κίνδυνος που ενέχουν να μεταφέρεται στους δύο συμβαλλόμενους. Για παράδειγμα μπορεί οικονομικές οντότητες να συμφωνήσουν να ανταλλάξουν κάποιο χρηματοοικονομικό προϊόν, όπως συνάλλαγμα ή επιτόκιο μελλοντικώς με μία χρηματοοικονομική ροή, όπως τόκους δανείων.

Οι ανταλλαγές διακρίνονται στις εξής κατηγορίες :

- ✚ Ανταλλαγές επί νομισμάτων
- ✚ Ανταλλαγές επί επιτοκίων
- ✚ Ανταλλαγές επί πιστωτικού κινδύνου
- ✚ Ανταλλαγές αξιών ή απαιτήσεων
- ✚ Ανταλλαγές υποχρεώσεων
- ✚ Ανταλλαγές προθεσμιακών συμβολαίων και
- ✚ Swaptions.

Από τις παραπάνω κατηγορίες των ανταλλαγών, οι κυριότερες και ευρέως διαδεδομένες είναι οι ανταλλαγές επί νομισμάτων και επί επιτοκίων.

Ως **ανταλλαγές επί νομισμάτων** ορίζονται οι συμφωνίες μεταξύ δύο μερών όπου ανταλλάσσουν ποσά δύο διαφορετικών νομισμάτων και χρηματικές ροές που υπολογίζονται επί ένα επιτόκιο.

Ως **ανταλλαγές επί επιτοκίου** ορίζονται οι συμφωνίες μεταξύ δύο μερών όπου ανταλλάσσουν πληρωμές που δημιουργούνται από τόκους, μελλοντικώς. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι να υπάρχει δανεισμός ή επένδυση για να δημιουργηθούν τόκοι προς πληρωμή ή είσπραξη. Οι συγκεκριμένες ανταλλαγές θεωρούνται σημαντικό εργαλείο για την αντιστάθμιση του κινδύνου των επιτοκίων.

Γενικότερα, οι ανταλλαγές αποτιμώνται με τον προσδιορισμό της παρούσας αξίας μιας σειρά μελλοντικών πληρωμών. Το μειονέκτημα είναι ότι δεν μπορούν να προβλεφθούν επακριβώς τα μελλοντικά επιτόκια.

4.7 Λοιπά παράγωγα

Στην κατηγορία των λοιπών παραγώγων ανήκουν τα χρηματοοικονομικά προϊόντα που δεν εντάσσονται σε καμία από τις παραπάνω κατηγορίες. Λόγω του σύνθετου χρηματοοικονομικού περιβάλλοντος και των κινδύνων που αυτό περικλείει, γίνεται συνήθως ένας συνδυασμός από τα υφιστάμενα παράγωγα, τα οποία καλούνται σύνθετα χρηματοοικονομικά παράγωγα. Τα σύνθετα παράγωγα είναι τα χρηματοοικονομικά μέσα, τα οποία περικλείουν ένα κύριο συμβόλαιο και ένα ή περισσότερα ενσωματωμένα παράγωγα. Ο εκδότης ενός τέτοιου τύπου παραγώγου αναγνωρίζει το μέσο ως χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο και υποχρέωση ή συμμετοχικό τίτλο.

Από την άλλη μεριά τα ενσωματωμένα παράγωγα τα οποία εντάσσονται στα σύνθετα θα πρέπει να λογιστικοποιούνται με βάση το ΔΛΠ 39 στην εύλογη αξία μόνο αν συντρέχουν οι εξής προϋποθέσεις :

- a. Τα οικονομικά χαρακτηριστικά και οι κίνδυνοι του ενσωματωμένου παραγώγου δεν συνδέονται άμεσα με αυτά του κύριου συμβολαίου
- b. Ένα ξεχωριστό χρηματοπιστωτικό μέσο με τους ίδιους όρους του ενσωματωμένου πληροί τον ορισμό του παραγώγου
- c. Το σύνθετο μέσο δεν αποτιμάται στην εύλογη αξία με αντίστοιχη αναγνώριση στα αποτελέσματα

Γενικότερα, αν το κύριο συμβόλαιο μια εταιρείας περικλείει ενσωματωμένο παράγωγο, μπορεί να προσδιορίσει όλο το μέσο ως χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο ή υποχρέωση, με εξαίρεση τα παρακάτω :

- Το ενσωματωμένο παράγωγο δεν μεταβάλλει σημαντικά τις ταμιακές ροές
- Είναι φανερό ότι απαγορεύεται ο διαχωρισμός του ενσωματωμένου παραγώγου από το σύνθετο.

Τέλος, μερικές κατηγορίες σύνθετων παραγώγων είναι τα παράγωγα που αφορούν επιτόκια, όπως caps, floors, collars, FRAs, παράγωγα που αφορούν υποκείμενους τίτλους, όπως credit derivatives, και παράγωγα επί μετοχών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΑΝΤΙΣΤΑΘΜΙΣΗΣ

5.1 Αντιστάθμιση και αντισταθμιζόμενο στοιχείο

Αντιστάθμιση υπάρχει όταν δημιουργείται μία σχέση μεταξύ ενός μέσου αντιστάθμισης με ένα αντισταθμιζόμενο στοιχείο και τα κέρδη ή οι ζημίες που προκύπτουν λογιστικοποιούνται με βάση το πρότυπο 39. Ποια όμως θεωρούνται μέσα αντιστάθμισης και αντισταθμιζόμενα στοιχεία;

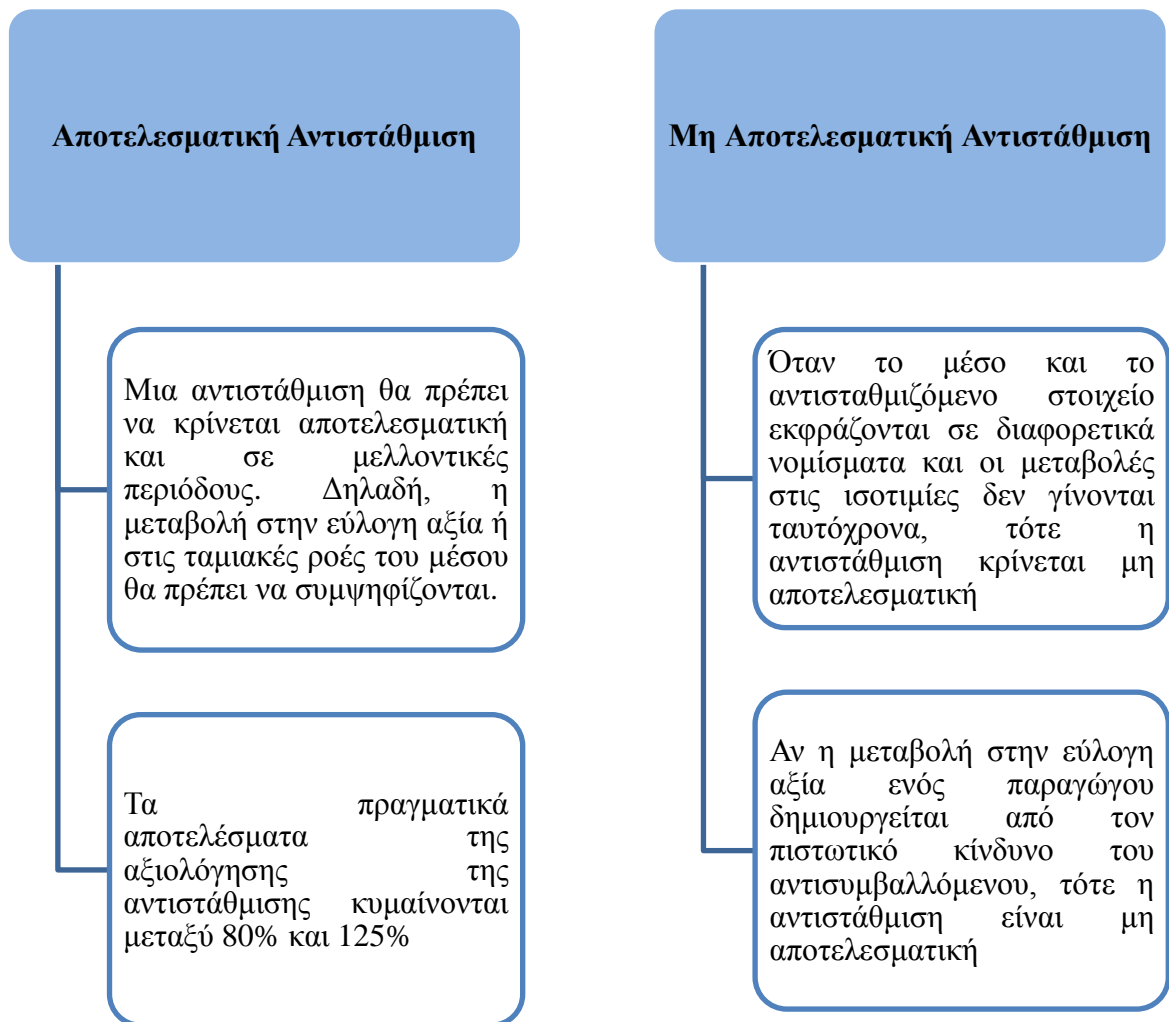
Ως **μέσα αντιστάθμισης** θεωρούνται τα παράγωγα εκείνα για τα οποία ισχύουν οι διατάξεις της αντισταθμιστικής λογιστικής και τα οποία παρατίθενται παρακάτω. Εξαιρέση υπάρχει μόνο για τα πωληθέντα δικαιώματα προαίρεσης, τα οποία δεν μπορούν να θεωρηθούν ως μέσα αντιστάθμισης.

Από την άλλη πάλι ως **αντισταθμιζόμενο στοιχείο** νοείται ένα καταχωρημένο περιουσιακό στοιχείο ή υποχρέωση, μία ακαταχώριστη πιθανή δέσμευση, μια πιθανή προσδοκώμενη συναλλαγή ή μία επένδυση σε εκμετάλλευση στο εξωτερικό (Σημειώσεις ΕΚΠΑ, 2011-2012). Τα παραπάνω είτε αφορούν την περίπτωση ενός μόνο στοιχείου ή μια ομάδα αυτών. Επιπλέον, όσον αφορά την αντιστάθμιση του κινδύνου του επιτοκίου ενός χαρτοφυλακίου, ως αντισταθμιζόμενο θεωρείται ένα τμήμα των περιουσιακών στοιχείων ή υποχρεώσεων. Για παράδειγμα, μια διακρατούμενη στη λήξη επένδυση θεωρείται ως αντισταθμιζόμενο στοιχείο μόνο για αντιστάθμιση κινδύνου συναλλάγματος.

Ένα χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο ή υποχρέωση μπορεί να αντισταθμίζεται μερικώς ως προς την εύλογη αξία του ή τις ταμιακές ροές του. Για παράδειγμα, μέρος ενός χαρτοφυλακίου επενδύσεων μπορεί να αντισταθμιστεί στην εύλογη αξία του για την αντιστάθμιση στο επιτόκιο. Ωστόσο, ένα μη χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο ή υποχρέωση μπορεί να αντισταθμίζεται είτε ως προς τον συναλλαγματικό κίνδυνο είτε προς τους λοιπούς κινδύνους με την αιτιολογία ότι δεν μπορεί να αποκολληθεί με το υπόλοιπο του χαρτοφυλακίου.

Τέλος, μία αντιστάθμιση μπορεί να κριθεί είτε αποτελεσματική είτε ως μη αποτελεσματική. Οι όροι που πρέπει να πληροί η κάθε κατηγορία αναδεικνύονται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 5.1 : Αποτελεσματική και Μη αποτελεσματική Αντιστάθμιση

Για παράδειγμα, μία ανταλλαγή επιτοκίου κρίνεται αποτελεσματική στην περίπτωση που οι εισπράξεις και πληρωμές των τόκων και του κεφαλαίου, οι όροι, οι ημερομηνίες και η αποτίμηση είναι ίδια τόσο για το αντισταθμισμένο στοιχείο όσο και για το μέσο αντιστάθμισης.

5.2 Λογιστική αντιστάθμισης (Hedge Accounting)

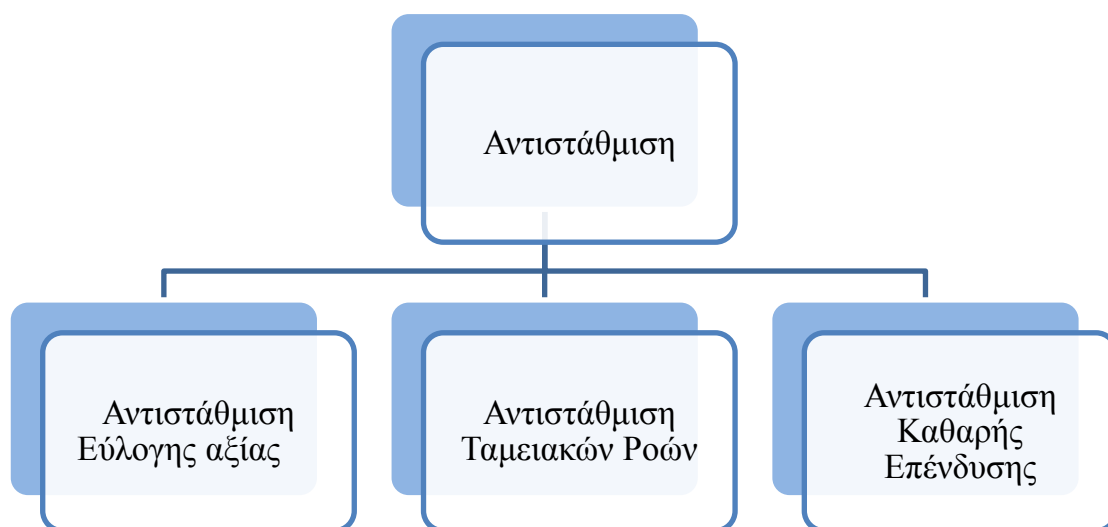
Για να μπορέσει να λογιστικοποιηθεί μία σχέση αντιστάθμισης ενός μέσου αντιστάθμισης και ενός αντισταθμιζόμενου στοιχείου, θα πρέπει να πληρούνται οι παρακάτω προϋποθέσεις :

- Μπορεί η εταιρεία να αποδείξει ότι επιβάλλεται αντιστάθμιση για τη διαχείριση των κινδύνων της. Εδώ, θα πρέπει να αναφέρεται το αντισταθμιζόμενο στοιχείο, ο τρόπος της αντιστάθμισης, το μέσο αντιστάθμισης και ο κίνδυνος που θα διαχειριστεί η μονάδα.
- Θα πρέπει τόσο η εύλογη αξία του μέσου όσο και η εύλογη αξία ή οι ταμιακές ροές του αντισταθμιζόμενου στοιχείου να επιμετρώνται αξιόπιστα.
- Θα πρέπει η αντιστάθμιση να αξιολογηθεί ως αποτελεσματική σχετικά με τη μεταβολή στην εύλογη αξία ή τις ταμιακές ροές του μέσου και του κινδύνου
- Στη περίπτωση της αντιστάθμισης των ταμιακών ροών, θα πρέπει η συναλλαγή να είναι πιθανή και να παρουσιάζεται ο κίνδυνος, ο οποίος θα επηρεάσει τα αποτελέσματα.

Εδώ, αξίζει να σημειωθεί ότι η λογιστική αντιστάθμισης εφαρμόζεται μόνο στις οικονομικές καταστάσεις μιας εταιρείας ατομικά και όχι στις ενοποιημένες. Εάν οι παραπάνω λόγοι δεν συντρέχουν κατά την αποτελεσματικότητα της αντιστάθμισης, τότε παύει η λογιστικοποίηση αυτής. Αν για παράδειγμα η αντιστάθμιση κριθεί μη αποτελεσματική κατά τη διάρκεια της πορείας της εταιρείας, τότε παύει να λογιστικοποιεί την αντιστάθμιση κατά την ημερομηνία που αποδείχτηκε η μη αποτελεσματικότητά της. Αν η μεταβολή αυτή μπορεί να απομονωθεί και να κριθεί ότι δεν μπορούσε να εντοπιστεί στην αποτελεσματικότητα της αντιστάθμισης, τότε η λογιστικοποίησή παύει να υφίσταται κατά την ημερομηνία που αποδεικνύονται τα παραπάνω.

5.3 Κατηγορίες αντιστάθμισης

Διάγραμμα 5.1 : Κατηγορίες Αντιστάθμισης

5.3.1 Αντιστάθμιση εύλογης αξίας

Αρχικά, η αντιστάθμιση εύλογης αξίας για να λογιστικοποιηθεί θα πρέπει να πληρούνται οι όροι της λογιστικής αντιστάθμισης. Αν συντρέχουν οι λόγοι αυτοί, τότε η αντιστάθμιση της εύλογης αξίας ακολουθεί τα παρακάτω :

1. Το κέρδος/ ζημία που προκύπτει από την αποτίμηση του μέσου αντιστάθμισης εμφανίζεται στα αποτελέσματα
2. Το κέρδος/ ζημία που προκύπτει από το αντισταθμιζόμενο στοιχείο με βάση τον κίνδυνο που αντισταθμίζεται, επίσης μεταφέρεται στα αποτελέσματα

Η περίπτωση της αντιστάθμισης εύλογης αξίας σε κίνδυνο επιτοκίου. Το κέρδος /ζημία της αντιστάθμισης της εύλογης αξίας σε κίνδυνο επιτοκίου για ένα περιουσιακό στοιχείο ή μιας υποχρέωσης αναγνωρίζεται σε ειδικό κονδύλι εντός του περιουσιακού στοιχείου ή της υποχρέωσης. Σε περίπτωση παύσης του στοιχείου ή της υποχρέωσης διαγράφεται ταυτόχρονα και το συγκεκριμένο κονδύλι. Η απόσβεση που

πραγματοποιείται για το αντισταθμιζόμενο στοιχείο εμφανίζεται στα αποτελέσματα χρήσεως και υπολογίζεται με βάση της μεθόδου του πραγματικού επιτοκίου.

Σε περίπτωση που η δέσμευση ενός περιουσιακού στοιχείου δεν είναι πιθανή και αναγνωρίζεται ως αντισταθμιζόμενο στοιχείο, το κέρδος/ ζημία που προκύπτει από την μεταβολή της εύλογης αξίας μεταφέρεται στα αποτελέσματα.

Λογιστική αντιμετώπιση της περίπτωσης αντιστάθμισης της εύλογης αξίας σε κίνδυνο επιτοκίου.

Έστω η εταιρεία ANMA A.E. αγοράζει στις 01.01.2012 ένα διαθέσιμο προς πώληση χρεόγραφο για 1000 μονάδες. Στις 31.12.2012 το στοιχείο ανέρχεται σε 1200 μονάδες, με αποτέλεσμα να εμφανίζεται κέρδος από το χρεόγραφο. Η αύξηση εμφανίζεται στην Καθαρή θέση του Ισολογισμού με 200 μονάδες και οι λογιστικές εγγραφές που διενεργούνται είναι οι εξής :

	Χρέωση	Πίστωση
Διαθέσιμο προς πώληση χρεόγραφο	1.000	
Ταμείο		1.000
<i>Αγορά διαθέσιμου προς πώληση χρεογράφου στις 31.12.2012</i>		
Επένδυση σε χρεόγραφο	200	
Εύλογη αξία χρεογράφου*		200
<i>Αύξηση χρεογράφου κατά 200 μονάδες στις 31.12.2012</i>		

*Η αύξηση της εύλογης αξίας του χρεογράφου κατά 200 μονάδες εμφανίζεται στην Καθαρή θέση του Ισολογισμού.

Την 01.01.2013 η εταιρεία για να αντισταθμίσει τον κίνδυνο του χρεογράφου αγοράζει ένα παράγωγο, το οποίο εμφανίζεται στις 31.12.2013 στις 150 μονάδες. Συνεπώς, η εταιρεία έχει κέρδος από το παράγωγο 150 μονάδες, αλλά ζημία από τη μεταβολή της εύλογης αξίας του κατά 50 μονάδες. Οι λογιστικές εγγραφές που θα διενεργηθούν στις 31.12.2013 είναι οι εξής :

	Χρέωση	Πίστωση
Παράγωγο		150
	Κέρδος από παράγωγα	150
<i>Αποτίμηση παραγώγου στις 31.12.2013</i>		
Ζημία από χρεόγραφο		50
	Επένδυση σε χρεόγραφο	50
<i>Αποτίμηση χρεογράφου στις 31.12.2013</i>		

Διακοπή αντιστάθμισης εύλογης αξίας. Μία εταιρεία δύναται να διακόψει την εφαρμογή της αντιστάθμισης της εύλογης αξίας για ένα μέσο, στις περιπτώσεις όπου το μέσο παύει να υφίσταται ή έχει παρέλθει ο χρόνος διάρκειάς του, όταν δεν συντρέχουν οι όροι για την αντισταθμιστική λογιστική και όταν η ίδια η εταιρεία παύσει να προσδιορίζει το μέσο ως αντισταθμιστικό.

5.3.2 Αντιστάθμιση ταμειακών ροών

Η αντιστάθμιση ταμειακών ροών για να λογιστικοποιηθεί θα πρέπει κι εδώ να πληρούνται οι όροι της λογιστικής αντιστάθμισης. Αν συντρέχουν οι λόγοι αυτοί, τότε η αντιστάθμιση των ταμειακών ροών ακολουθεί τα παρακάτω :

1. Το κέρδος/ ζημία του μέσου αντιστάθμισης όταν η αντιστάθμιση κριθεί αποτελεσματική, μεταφέρεται στα Ίδια Κεφάλαια της Κατάστασης Μεταβολών Ιδίων Κεφαλαίων
2. Το κέρδος /ζημία που προκύπτει στην περίπτωση της μη αποτελεσματικής αντιστάθμισης μεταφέρεται στα αποτελέσματα.

Ταυτόχρονα, το αντισταθμιζόμενο στοιχείο εμφανίζεται στην αντιστάθμιση στα Ίδια κεφάλαια με τη μικρότερη τιμή μεταξύ του κέρδους /ζημίας του μέσου κατά την έναρξη της αντιστάθμισης και του κέρδους/ ζημίας της εύλογης αξίας του αντισταθμιζόμενου στοιχείου.

Παράλληλα, αν η αντιστάθμιση μιας μελλοντικής συναλλαγής καταλήξει σε χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο ή υποχρέωση, τότε το κέρδος /ζημία που είχε μεταφερθεί στα Ίδια κεφάλαια, θα πρέπει να μεταφερθεί στα αποτελέσματα. Ενώ, αν πρόκειται για μη χρηματοοικονομικό στοιχείο ή υποχρέωση ή μη βέβαιη

δέσμευση τότε το κέρδος/ ζημία στα Ίδια κεφάλαια, θα μεταφερθούν στα αποτελέσματα ή θα αφαιρεθούν και θα εμφανίζεται το στοιχείο ή η υποχρέωση στη λογιστική αξία.

Διακοπή αντιστάθμισης ταμειακής ροής. Μία εταιρεία δύναται να διακόψει την εφαρμογή της αντιστάθμισης της ταμειακής ροής για ένα μέσο, στις περιπτώσεις όπου το μέσο παύει να υφίσταται ή έχει παρέλθει ο χρόνος διάρκειάς του, όταν δεν συντρέχουν οι όροι για την αντισταθμιστική λογιστική, όταν η μελλοντική συναλλαγή παύει να υφίσταται ότι θα συμβεί και όταν η ίδια η εταιρεία παύσει να προσδιορίζει το μέσο ως αντισταθμιστικό.

Λογιστική αντιμετώπιση της περίπτωσης αντιστάθμισης ταμειακών ροών.

Έστω η εταιρεία ANMA A.E. αγοράζει στις 01.01.2012 ένα προθεσμιακό συμβόλαιο λοιπού εξοπλισμού επί ξένου νομίσματος από την Τράπεζα για να αντισταθμίσει τον κίνδυνο αγοράς. Στη λήξη του συμβολαίου θα πρέπει να παραδώσει στην τράπεζα 528.000ευρώ για να λάβει 400.000\$. Το ισχύον επιτόκιο είναι 8%. Το κόστος αγοράς του συμβολαίου είναι μηδενικό. Οι τρέχουσες κα προθεσμιακές ισοτιμίες δολαρίου με ευρώ (ενδεικτικά) είναι οι παρακάτω :

Ημ/νία	Τρέχουσα	Προθεσμιακή
01.01.2012	1,3381	1,32
31.12.2012.	1,3382	1,33
31.12.2013	1,33923	0

Στις 01.01.2012 η εύλογη αξία του συμβολαίου είναι μηδενική

Στις 31.12.2012 η εύλογη αξία ισούται με τη διαφορά της παρούσας αξία του συμβολαίου στις 01.01.2012 και στις 31.12.2012.

Παρούσα αξία στις 01.01.2012 :

Αξία με βάση την προθεσμιακή ισοτιμία 1,32 => $400.000\$ * 1,32 = 528.000\text{€}$

Παρούσα αξία των 528.000 => $528.000 / (1 + 8\%)^1 = 488.888,89\text{€}$

Παρούσα αξία στις 31.12.2012 :

Αξία με βάση την προθεσμιακή ισοτιμία 1,33 => $400.000\$ * 1,33 = 532.000\text{€}$

Παρούσα αξία των 532.000 => $532.000 / (1 + 8\%)^1 = 492.592,59\text{€}$

Άρα, η εύλογη αξία του συμβολαίου στις 31.12.2012 είναι $3.703,70\text{€} = 488.888,89\text{€} - 492.592,59\text{€}$.

Οι λογιστικές εγγραφές που θα διενεργήσει η εταιρεία ANMA στις 31.12.2013 είναι οι εξής :

Στις 31.12.2013 θα εξοφληθεί ο προμηθευτής με το ποσό των $535.692\text{€} = 400.000\text{\$} * 1,33923$

	Χρέωση	Πίστωση
Προμηθευτές	535.280	
Ζημία συναλλάγματος	412	
Διαθέσιμα		535.692
<i>Εξόφληση προμηθευτή στις 31.12.2013</i>		

Έπειτα θα διενεργηθεί η εγγραφή για το προθεσμιακό συμβόλαιο. Η εταιρεία ANMA A.E. θα παραδώσει στις 31.12.2013 στην τράπεζα 528.000€ και θα λάβει το ποσό των $400.000\text{\$} * 1,33923 = 535.692\text{€}$. Επομένως, έχουμε κέρδη από το συνάλλαγμα ίσο με το ποσό $535.692 - 528.000 = 7.692\text{€}$. Οι λογιστικές εγγραφές θα είναι :

	Χρέωση	Πίστωση
Απαίτηση προθεσμιακού συμβολαίου	3.988,3	
Κέρδη συναλλάγματος*		3.988,3
<i>Κέρδη από το συνάλλαγμα στις 31.12.2013</i>		
Διαθέσιμα	7.692	
Απαίτηση προθεσμιακού συμβολαίου		7.692
<i>Εξόφληση προθεσμιακού συμβολαίου στις 31.12.2013</i>		

*Κέρδη συναλλάγματος = $528.000 - (400.000 * 1,33923) - 3.703,70 = 3.988,30\text{€}$

5.3.3 Αντιστάθμιση καθαρής επένδυσης

Η αντιστάθμιση της καθαρής επένδυσης λειτουργεί όπως και η αντιστάθμιση των ταμειακών ροών. Δηλαδή, το κέρδος/ ζημία του μέσου αντιστάθμισης όταν η αντιστάθμιση κριθεί αποτελεσματική, μεταφέρεται στα Ίδια Κεφάλαια της Κατάστασης Μεταβολών Ιδίων Κεφαλαίων, ενώ στην περίπτωση της μη αποτελεσματικής αντιστάθμισης, το κέρδος /ζημία που προκύπτει μεταφέρεται στα αποτελέσματα.

Η μόνη διαφορά σε αυτή την περίπτωση είναι η διάθεση του μέσου αντιστάθμισης στο εξωτερικό. Όταν το μέσο διατίθεται, το κέρδος / ζημία που προκύπτει μεταφέρεται στα αποτελέσματα.

Όλα τα παραπάνω εφαρμόζονται σύμφωνα με τις διατάξεις του Διεθνές Λογιστικού Προτύπου 39, ενώ με βάση την ελληνική νομοθεσία (ΕΛΠ) το τεκμαρτό ποσό εμφανίζεται μόνο σε λογαριασμούς τάξης και το κέρδος/ ζημία σύμφωνα με την αντισταθμιστική λογιστική μεταφέρεται στα αποτελέσματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^Ο

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΕΠΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ

6.1 Σύμφωνα με τον Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος Φυσικών και Νομικών προσώπων (Νόμος 2238/1994, κωδικοποιημένος με το νόμο 4173/2012), η ισχύουσα φορολογική νομοθεσία για τα χρηματοοικονομικά μέσα και τα παράγωγα αναφέρει τα εξής :

Άρθρο 24 : Εισόδημα και απόκτησή του

.....

η. Από συμβάσεις ή πράξεις επί παραγώγων χρηματοοικονομικών προϊόντων, εφόσον ο δικαιούχος του εισοδήματος δεν είναι εταιρεία επενδύσεων χαρτοφυλακίου του ν. 3371/2005 (Α' 178) ή ΟΣΕΚΑ ή πιστωτικό ή χρηματοδοτικό ίδρυμα. Ως παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα νοούνται τα χρηματοοικονομικά μέσα που ορίζονται στο άρθρο 5 του ν. 3606/2007 (Α' 195), καθώς και αυτά που καθορίζονται με πράξεις του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος. Για τους σκοπούς της περίπτωσης αυτής, ως παράγωγο χρηματοοικονομικό προϊόν θεωρείται και κάθε σύμβαση SWAP επί συναλλάγματος, ανεξάρτητα από το χρόνο σύναψής της, ως ενιαίας ή ως σύνολο επί μέρους συμβάσεων. Ως παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα νοούνται και τα χρηματοοικονομικά μέσα που εκδίδει το Ελληνικό Δημόσιο, κατ' εφαρμογή προγράμματος συμμετοχής στην αναδιάταξη του ελληνικού χρέους, η απόδοση των οποίων συνδέεται με το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ρήτρες Α.Ε.Π.). Όταν δικαιούχος του εισοδήματος των προϊόντων της περίπτωσης αυτής είναι κάτοικος αλλοδαπής φυσικό ή νομικό πρόσωπο, το εισόδημα αυτό αποτελεί εισόδημα από κινητές αξίες.

Άρθρο 38 : Εισόδημα από αποτίμηση και διάθεση χρεογράφων και παραγώγων χρηματοοικονομικών προϊόντων

.....

6. Τα κεφαλαιακά κέρδη που αποκτούν ατομικές επιχειρήσεις και υπόχρεοι που αναφέρονται στην παράγραφο 4 του άρθρου 2 και οι οποίοι τηρούν βιβλία με τη διπλογραφική μέθοδο από συναλλαγές σε παράγωγα προϊόντα της περίπτωσης η' της παραγράφου 1 του άρθρου 24 του Κ.Φ.Ε., που διαπραγματεύονται στην αγορά παραγώγων του Χρηματιστηρίου Αθηνών ή σε αλλοδαπό χρηματιστήριο παραγώγων ή σε άλλη οργανωμένη αγορά, απαλλάσσονται από το φόρο εισοδήματος. Η απαλλαγή παρέχεται με την προϋπόθεση ότι τα κέρδη εμφανίζονται σε λογαριασμό ειδικού αποθεματικού με προορισμό το συμπηφισμό ζημιών που τυχόν θα προκύψουν στο μέλλον από την ίδια αιτία. Σε περίπτωση διανομής ή διάλυσης της επιχείρησης, τα κέρδη αυτά φορολογούνται σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις.

7. Τα κεφαλαιακά κέρδη που αναφέρονται στην προηγούμενη παράγραφο και τα οποία αποκτώνται από φυσικά πρόσωπα ή ατομικές επιχειρήσεις και υπόχρεους της παραγράφου 4 του άρθρου 2, εκτός της περίπτωσης που προβλέπεται στην ίδια παράγραφο, απαλλάσσονται από το φόρο εισοδήματος

Άρθρο 54 : Παρακράτηση φόρου στο εισόδημα από κινητές αξίες

.....

4. Στα εισοδήματα της περίπτωσης η' της παραγράφου 1 του άρθρου 24 ενεργείται παρακράτηση φόρου με συντελεστή είκοσι τοις εκατό (20%). Με την παρακράτηση του φόρου αυτού εξαντλείται η φορολογική υποχρέωση των υπόχρεων.

.....

6. στ) Για τα εισοδήματα της περίπτωσης η' της παραγράφου 1 του άρθρου 24, κατά το χρόνο λήξης έκαστης σύμβασης ή κατά την καταβολή τους, εφόσον αυτό συμφωνείται να γίνει πριν από το χρόνο λήξης της σύμβασης.

Για τα πιο πάνω εισοδήματα που προέρχονται από την αλλοδαπή, η παρακράτηση φόρου ενεργείται από το ημεδαπό πιστωτικό ίδρυμα κατά την καταβολή ή την πίστωση του λογαριασμού του δικαιούχου. Οι διατάξεις του προηγούμενου εδαφίου έχουν εφαρμογή και όταν τα έσοδα από τα χρηματοοικονομικά παράγωγα επανεπενδύονται ή παραμένουν στο εξωτερικό.

Σε περίπτωση που δεν μεσολαβεί ημεδαπό πιστωτικό ίδρυμα, ο δικαιούχος του εισοδήματος αποδίδει ο ίδιος τον οφειλόμενο φόρο εφάπαξ με υποβολή δήλωσης, μέσα στον επόμενο μήνα από αυτόν εντός του οποίου έγινε στην αλλοδαπή η καταβολή ή η πίστωση.

Άρθρο 101 : Αντικείμενο φόρου

1. Στο φόρο υπόκεινται:

- α) Οι ημεδαπές ανώνυμες εταιρίες.
- β) Οι δημόσιες και δημοτικές επιχειρήσεις και εκμεταλλεύσεις κερδοσκοπικού χαρακτήρα .
- γ) Οι συνεταιρισμοί που έχουν συσταθεί νόμιμα και οι ενώσεις τους.
- δ) Οι αλλοδαπές επιχειρήσεις που λειτουργούν με οποιονδήποτε τύπο εταιρίας, καθώς και οι κάθε είδους αλλοδαποί οργανισμοί που αποβλέπουν στην απόκτηση οικονομικών ωφελημάτων.
- ε) Οι ημεδαπές εταιρίες περιορισμένης ευθύνης.
- στ) Οι ιδιωτικές κεφαλαιουχικές εταιρίες

2. Επίσης, στο φόρο αυτόν υπόκεινται και τα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα ημεδαπά ή αλλοδαπά νομικά πρόσωπα δημόσιου ή ιδιωτικού δικαίου, στα οποία περιλαμβάνονται και τα κάθε είδους ιδρύματα.

Άρθρο 105 : Προσδιορισμός ακαθάριστου και καθαρού εισοδήματος νομικών προσώπων

.....

1. Ως ακαθάριστα έσοδα των νομικών προσώπων της παρ. 1 του άρθρου 101 λαμβάνονται:

- α) Το τίμημα των οριστικών πωλήσεων που έχουν πραγματοποιηθεί, καθώς και οι αμοιβές από παροχή υπηρεσιών που έχουν αποκτηθεί.
- β) Το εισόδημα από ακίνητα, από κινητές αξίες, από συμμετοχή σε άλλες εμπορικές επιχειρήσεις, από γεωργικές επιχειρήσεις, όπως αυτό προκύπτει από τις διατάξεις των άρθρων 13 παράγραφος 1, 20, 21, 22, 24, 25, 28 παράγραφοι 1, 2, 3 και 4, 30, 37, 40,

41, καθώς και κάθε εισόδημα από οποιαδήποτε άλλη πηγή σύμφωνα με τη διάταξη της παραγράφου 3 του άρθρου 48.

.....

17. Τα έσοδα και τα έξοδα των εταιρειών που εφαρμόζουν τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, που προκύπτουν κατά την αρχική αναγνώριση των χρηματοοικονομικών μέσων, κατανέμονται ανάλογα με τη χρονική διάρκεια των αντίστοιχων μέσων, σύμφωνα και μετά οριζόμενα από τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα. Ως χρηματοοικονομικά μέσα νοούνται τα οριζόμενα από τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, όπως αυτά υιοθετούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση κατ' εφαρμογή του Κανονισμού 1606/2002, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου.

.....

18. Για την εξεύρεση του συνολικού καθαρού φορολογητέου εισοδήματος των εταιρειών που είτε υποχρεωτικά είτε προαιρετικά εφαρμόζουν τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα που υιοθετούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως προβλέπεται από τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθμ. 1606/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 19ης Ιουλίου 2002, που δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (L 243) και των Κανονισμών που εκδίδονται από την Επιτροπή (Commission), κατ' εξουσιοδότηση των άρθρων 3 και 6 του Κανονισμού αυτού, εφαρμόζονται τα εξής:

(α) Στην περίπτωση των εταιρειών που τηρούν τα βιβλία τους σύμφωνα με τους κανόνες της ισχύουσας φορολογικής νομοθεσίας, τα κέρδη (ή ζημίες) της εταιρείας προκύπτουν αποκλειστικά από τα τηρούμενα βιβλία με βάση τους ισχύοντες κανόνες της φορολογικής νομοθεσίας. Τα κέρδη (ή ζημίες) της εταιρείας που προκύπτουν από τις Οικονομικές Καταστάσεις με βάση τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα δεν λαμβάνονται υπόψη για τους σκοπούς φορολογίας.

(β) Στην περίπτωση των εταιρειών που τηρούν τα βιβλία τους σύμφωνα με τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα που υιοθετούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση, τα κέρδη (ή ζημίες) της εταιρείας προκύπτουν αποκλειστικά από τον Πίνακα Φορολογικών Αποτελεσμάτων Χρήσης της παραγράφου 7 του άρθρου 7 του Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων.

6.2 Κωδικοποιημένος Νόμος 2190/1920 περί Ανωνύμων εταιρειών σχετικά με τα παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα

Άρθρο 43γ : Αποτίμηση χρηματοοικονομικών μέσων στην εύλογη αξία

1. Τα χρηματοοικονομικά μέσα, συμπεριλαμβανομένων των παραγώγων χρηματοοικονομικών προϊόντων, αποτιμώνται: είτε α) σύμφωνα με τον κανόνα της εύλογης αξίας είτε β) στη χαμηλότερη αξία μεταξύ της αξίας κτήσεως και της εύλογης αξίας, όπως αυτή ορίζεται παρακάτω στην παράγραφο 4. Για την αποτίμηση των χρηματοοικονομικών μέσων που αναφέρονται στην παράγραφο 6 του άρθρου 43, η επιχείρηση μπορεί να χρησιμοποιεί κατ' επιλογή της: είτε α) τον κανόνα της εύλογης αξίας όπως περιγράφεται παρακάτω στην παράγραφο 4 είτε β) τους κανόνες που περιγράφονται στην παράγραφο 6 του άρθρου 43. Η μέθοδος αποτίμησης που επιλέγεται από την επιχείρηση θα πρέπει να εφαρμόζεται για όλα τα χρηματοοικονομικά μέσα και να ακολουθείται παγίως.

2. Για τους σκοπούς του παρόντος νόμου ισχύουν οι παρακάτω ορισμοί:

α) Ως χρηματοοικονομικό μέσο, χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο και χρηματοοικονομική υποχρέωση νοούνται τα αντίστοιχα στοιχεία όπως ορίζονται στην παράγραφο 11 του Διεθνούς Λογιστικού Προτύπου 32 που υιοθετήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση με τον Κανονισμό (ΕΕ) 2237/2004 της Επιτροπής της 29ης Δεκεμβρίου 2004 (L 393/31.12.2004).

β) Ως παράγωγο μέσο νοείται το μέσο που ορίζεται στην παράγραφο 9 του Διεθνούς Λογιστικού Προτύπου 39 που υιοθετήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση με τον Κανονισμό (ΕΕ) 2086/2004 της Επιτροπής της 19ης Νοεμβρίου 2004 (L. 363/9.12.2004).

3. Οι συμβάσεις επί εμπορευμάτων που παρέχουν στα συμβαλλόμενα μέρη το δικαίωμα διακανονισμού με μετρητά ή με άλλο χρηματοοικονομικό μέσο θεωρούνται παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα, εκτός εάν συντρέχουν σωρευτικά οι παρακάτω προϋποθέσεις:

α) έχουν συναφθεί για να καλύψουν και εξακολουθούν να καλύπτουν τις ανάγκες της επιχείρησης σε σχέση με μία προβλεπόμενη αγορά, πώληση ή χρήση,

- β) καταρτίστηκαν εξαρχής προς το σκοπό αυτόν και
- γ) αναμένεται να διακανονισθούν με την παράδοση των εμπορευμάτων.

4. Η εύλογη αξία καθορίζεται σύμφωνα με τις παρακάτω μεθόδους:

α) Την τρέχουσα αξία, για τα χρηματοοικονομικά μέσα για τα οποία υφίσταται αξιόπιστη αγορά. Εάν η τρέχουσα αξία ενός χρηματοοικονομικού μέσου δεν είναι άμεσα προσδιορίσιμη, αλλά μπορεί να προσδιορισθεί για τα επιμέρους στοιχεία του ή για κάποιο παρόμοιο μέσο, η τρέχουσα αξία είναι δυνατόν να προκύψει από την αξία των επιμέρους στοιχείων του ή του παρόμοιου σε αυτό μέσου.

β) Την αξία που προκύπτει από γενικής αποδοχής υποδείγματα και τεχνικές αποτίμησης, για τα μέσα για τα οποία δεν υφίσταται αξιόπιστη αγορά. Τα εν λόγω υποδείγματα και τεχνικές αποτίμησης πρέπει να εξασφαλίζουν μία λογική προσέγγιση της τρέχουσας αξίας.

Τα χρηματοοικονομικά μέσα που δεν μπορούν να αποτιμηθούν αξιόπιστα με κάποια από τις παραπάνω δύο μεθόδους αποτιμώνται σύμφωνα με τους κανόνες της παραγράφου 6 του άρθρου 43.

5. Τα χρηματοοικονομικά μέσα που

περιλαμβάνονται στο παθητικό αποτιμώνται στην εύλογη αξία εφόσον:

- α) ανήκουν σε χαρτοφυλάκιο συναλλαγών ή
- β) είναι παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα

6. Δεν αποτιμώνται στην εύλογη αξία τα εξής χρηματοοικονομικά μέσα:

- α) μη παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα που διατηρούνται μέχρι τη λήξη τους,
- β) χορηγούμενα δάνεια και απαιτήσεις που έχει η επιχείρηση και εφόσον δεν προορίζονται για διαπραγμάτευση και
- γ) συμμετοχές σε θυγατρικές, συγγενείς επιχειρήσεις και κοινοπραξίες, μετοχικοί τίτλοι που εκδίδονται από την ίδια την επιχείρηση, συμβάσεις για ενδεχόμενη αντιπαροχή στο πλαίσιο σύμπραξης επιχειρήσεων, καθώς και άλλα χρηματοοικονομικά μέσα με τέτοια ειδικά χαρακτηριστικά, που σύμφωνα με τα γενικώς ισχύοντα πρέπει να τυγχάνουν διαφορετικής λογιστικής μεταχείρισης από τα λοιπά χρηματοοικονομικά μέσα

6α. Ειδικά για τις ασφαλιστικές επιχειρήσεις, τα μη παράγωγα μέσα που διατηρούνται μέχρι τη λήξη τους αποτιμώνται στο κόστος κτήσεως και υπόκεινται σε έλεγχο απομείωσης της αξίας τους όταν υπάρχουν αντικειμενικές ενδείξεις ότι οι ταμειακές ροές που απορρέουν από αυτά δεν θα ανακτηθούν στο σύνολό τους.

7. Η αρχική καταχώριση των χρηματοοικονομικών μέσων γίνεται με βάση το κόστος κτήσης τους κατά τα οριζόμενα στην παράγραφο 6 στοιχείο γ' του άρθρου 43.

8. Με την επιφύλαξη του στοιχείου γ' της παραγρ. 1 του άρθρου 43, όταν ένα χρηματοπιστωτικό μέσο αποτιμάται με τον κανόνα της εύλογης αξίας, η μεταβολή της αξίας του πρέπει να καταχωρίζεται απευθείας στο λογαριασμό αποτελεσμάτων χρήσεως. Κατ' εξαίρεση, η μεταβολή της αξίας καταχωρίζεται απευθείας σε αποθεματικό της καθαρής θέσης, όταν:

α) το μέσο αυτό λογίζεται ως μέσο αντιστάθμισης δυνάμει λογιστικού συστήματος αντιστάθμισης που επιτρέπει να μην εμφανίζονται στο λογαριασμό αποτελεσμάτων ορισμένες ή όλες οι μεταβολές της αξίας ή

β) η μεταβολή της αξίας συνδέεται με συναλλαγματική διαφορά που προκύπτει από κάποιο νομισματικό στοιχείο το οποίο αποτελεί μέρος της καθαρής επένδυσης της επιχείρησης σε αλλοδαπή επιχείρηση

γ) η μεταβολή της αξίας προκύπτει από διαθέσιμο προς πώληση χρηματοοικονομικό στοιχείο του ενεργητικού, πλην των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων.

Το αποθεματικό εύλογης αξίας αναπροσαρμόζεται εφόσον τα ποσά που περιλαμβάνει δεν θεωρούνται, πλέον, απαραίτητα για την εφαρμογή των διατάξεων της παρούσας παραγράφου.

9. Τα προσδιορισμένα ως μέσα αντιστάθμισης χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώνται στην εύλογη αξία τους. Ως μέσα αντιστάθμισης προσδιορίζονται κυρίως τα παράγωγα. Στην περίπτωση που ένα μέσο αντιστάθμισης δεν είναι παράγωγο, μπορεί να αντισταθμίζει μόνο συναλλαγματικούς κινδύνους. Στην έννοια της αντιστάθμισης περιλαμβάνονται τόσο η αντιστάθμιση εύλογης αξίας, όσο και η αντιστάθμιση ταμειακών ροών. Στην αντιστάθμιση εύλογης αξίας, αντισταθμίζεται η έκθεση στη μεταβολή της εύλογης αξίας ενός καταχωρημένου περιουσιακού στοιχείου ή υποχρέωσης ή διαπιστωμένου μέρους αυτών, που οφείλεται σε συγκεκριμένο κίνδυνο και επηρεάζει το απεικονιζόμενο αποτέλεσμα. Κέρδη και ζημιές από την αποτίμηση

στην εύλογη αξία, του αντισταθμίζοντος και του αντισταθμισμένου στοιχείου, σε αυτού του είδους την αντιστάθμιση, καταχωρίζονται στα αποτελέσματα. Στην αντιστάθμιση ταμειακών ροών αντισταθμίζεται η έκθεση στη μεταβλητότητα των ταμειακών ροών που οφείλεται σε συγκεκριμένο κίνδυνο, ο οποίος συνδέεται με καταχωρημένο περιουσιακό στοιχείο, υποχρέωση ή προβλεπόμενη συναλλαγή και η οποία επηρεάζει το απεικονιζόμενο κέρδος ή ζημία. Το κέρδος από την αποτίμηση στην εύλογη αξία του αντισταθμίζοντος μέσου, στην περίπτωση αυτή, κατά το μέρος που προσδιορίζεται ως αποτελεσματική αντιστάθμιση καταχωρίζεται, απευθείας, σε αποθεματικό των ιδίων κεφαλαίων και κατά το μέρος που αφορά μη αποτελεσματική αντιστάθμιση, καταχωρίζεται στα αποτελέσματα. Η διαδικασία αυτή εφαρμόζεται καθ' όλη τη διάρκεια της αντιστάθμισης. Αν αντισταθμίζεται μία προβλεπόμενη συναλλαγή η οποία συνεπάγεται την καταχώριση περιουσιακού στοιχείου ή υποχρέωσης, το τυχόν αποθεματικό από την αποτίμηση του αντισταθμίζοντος μέσου, που έχει, ήδη, καταχωρισθεί απευθείας στα ίδια κεφάλαια, λαμβάνεται υπόψη κατά το χρόνο της καταχώρισης του περιουσιακού στοιχείου ή της υποχρέωσης για τον προσδιορισμό της λογιστικής αξίας αυτών.

Για σκοπούς αντιστάθμισης, γενικώς, και προκειμένου να έχουν εφαρμογή τα παραπάνω, μία αντιστάθμιση θεωρείται αποτελεσματική, όταν οι μεταβολές στην εύλογη αξία ή στις ταμειακές ροές του αντισταθμισμένου μέσου συμψηφίζονται από το αντισταθμίζον μέσο σε ποσοστό από 80% έως 125%.

10. Όλα τα χρηματοοικονομικά μέσα που κατά την αρχική τους καταχώριση είναι εκφρασμένα σε ξένο νόμισμα μετατρέπονται στο νόμισμα τήρησης των βιβλίων, με την εφαρμογή στο ποσό του ξένου νομίσματος της ισοτιμίας μεταξύ του τηρούμενου και του ξένου νομίσματος κατά την ημερομηνία της συναλλαγής. Με την επιφύλαξη της παραγράφου 3γ του άρθρου 43, κατά τη μεταγενέστερη αποτίμηση, όλα τα εκφρασμένα σε ξένο νόμισμα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία και χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις μετατρέπονται στο νόμισμα τήρησης των βιβλίων, με τις ισοτιμίες κλεισίματος της ημερομηνίας των οικονομικών καταστάσεων. Όλες οι προκύπτουσες συναλλαγματικές διαφορές καταχωρίζονται στα αποτελέσματα. Εξαιρέση από τη ρύθμιση της παρούσας παραγράφου αποτελούν:

α) τα εκφρασμένα σε ξένο νόμισμα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία που αποτιμώνται στο κόστος κτήσεως, τα οποία εμφανίζονται με τις ισοτιμίες που υπήρχαν κατά την ημερομηνία κτήσεώς τους,

β) οι συναλλαγματικές διαφορές που προκύπτουν από μετατροπή νομισματικού στοιχείου, το οποίο αποτελεί μέρος της καθαρής επένδυσης σε οικονομική μονάδα του εξωτερικού και οι οποίες καταχωρίζονται σε λογαριασμό αποθεματικού των ιδίων κεφαλαίων μέχρι την πώληση της οικονομικής μονάδας, χρόνο κατά τον οποίο μεταφέρονται στα αποτελέσματα,

γ) οι συναλλαγματικές διαφορές που προκύπτουν από τη μετατροπή ενός διαθέσιμου για πώληση χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου, του οποίου οι μεταβολές στην εύλογη αξία καταχωρίζονται σε λογαριασμό αποθεματικού της καθαρής θέσης. Στην περίπτωση αυτή οι συναλλαγματικές διαφορές καταχωρίζονται στην καθαρή θέση και περιλαμβάνονται στο λογαριασμό αποθεματικού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^Ο

ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΟΜΙΛΟΥ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΧΡΗΣΕΙΣ 2010-2011.

7.1 Εισαγωγικά

Ο Όμιλος Πειραιώς, που αποτελείται από την Τράπεζα Πειραιώς και τις θυγατρικές της, προσφέρει μια τεράστια γκάμα χρηματοοικονομικών υπηρεσιών. Δραστηριοποιείται στην λιανική, επιχειρηματική, ναυτιλιακή, επενδυτική, ηλεκτρονική και αγροτική τραπεζική, καθώς και στην πράσινη επιχειρηματικότητα. Επιπρόσθετα παρέχει υπηρεσίες χρηματιστηριακών συναλλαγών, διαχείρισης κεφαλαίων και τραπεζοασφαλειών. Οι περισσότερες υπηρεσίες της Τράπεζας παρέχονται στην Ελλάδα και αποτελούν το 89% με 87% του ενεργητικού του Ομίλου. Τα δίκτυα καταστημάτων του Ομίλου στην Ελλάδα υπολογίζονται κατά το έτος 2011 στα 346, ενώ το 2012 με την απόκτηση των δραστηριοτήτων των Κυπριακών τραπεζών ανερχόταν στα 889, ενώ μέχρι το Μάρτιο του 2013 με τις συγχωνεύσεις της Γενικής τράπεζας, της ΑΤΕbank και των κυπριακών τραπεζών στην Ελλάδα έφτασαν στα 1.186 καταστήματα.

Η εξέλιξη της Τράπεζας Πειραιώς στα δάνεια και τις καταθέσεις κατά τις χρήσεις 2010-2011 στην Ελλάδα δίνονται στον παρακάτω πίνακα :

Πίνακας 7.1 : Δάνεια και χορηγήσεις του Ομίλου

Ποσά σε εκ. €	2010	2011
Χορηγήσεις (προ προβλέψεων)	30.602	29.729
Υποχρεώσεις προς πελάτες	23.839	17.814

Πηγή : Τράπεζα Πειραιώς

Από το έτος 2009 το πρόβλημα της χρηματοοικονομικής κρίσης είχε άμεση επίπτωση και στον τραπεζικό χώρο. Στον ελλαδικό χώρο το έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών το 2010 ανερχόταν στο 10,1% του ΑΕΠ, ενώ το 2011 περιορίστηκε στο 9,9%. Η αύξηση της ανεργίας και ο πληθωρισμός αποτέλεσαν σημαντικά θέματα για την κρίση τόσο της Ελλάδας όσο και της Τράπεζας Πειραιώς. Ωστόσο, το Μάιο του

2010 αποφασίστηκε η λήψη δημοσιονομικών μέτρων για τη χώρα με το πρώτο μνημόνιο και οι ελληνικές τράπεζες, συγκαταλέγεται και η Τράπεζα Πειραιώς, μπήκαν στο Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας. Το 2011 εμφανίζεται η λήψη μέτρων για την ανταλλαγή ομολόγων με το PSI στις ελληνικές τράπεζες, κάτι το οποίο θα αναφερθεί παρακάτω στην ανάλυση των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων του Ομίλου. Η ανάλυση θα γίνει για τις χρήσεις 2010 και 2011, διότι οι επόμενες χρήσεις δεν μπορούν να έχουν αξιόπιστη συγκρισιμότητα λόγω των τόσο συγχωνεύσεων.

7.2 Ανάλυση Ενοποιημένων Οικονομικών Καταστάσεων

Σε αυτή την υποενότητα εμφανίζονται οι ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου Πειραιώς, οι οποίες καταρτίζονται και παρουσιάζονται με βάση τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα και σύμφωνα με τον κανονισμό αριθμ. 1606/2002 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Ο παρακάτω πίνακας 7.2 υποδεικνύει την Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων για τις χρήσεις 2010-2011.

Πίνακας 7.2 : Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων

(Ποσά σε εκ. €)	2010	2011
Τόκοι και εξομοιούμενα έσοδα	2.564,9	2.913,1
Τόκοι και εξομοιούμενα έξοδα	(1.377,0)	(1.740,5)
Καθαρά έσοδα από τόκους	1.187,9	1.172,6
Έσοδα προμηθειών	233,0	233,0
Έξοδα προμηθειών	(44,7)	(35,2)
Καθαρά έσοδα από προμήθειες	188,3	197,8
Έσοδα από μερίσματα	5,8	4,8
Αποτελέσματα εμπορικού χαρτοφυλακίου	19,6	(101,7)
Αποτελέσματα χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών λογαριασμών	(8,0)	(6,4)
Αποτελέσματα από χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου	(2,1)	(0,6)
Λοιπά έσοδα εκμετάλλευσης	85,0	(44,2)
Σύνολο Καθαρών εσόδων	1.476,6	1.222,2

Αμοιβές και έξοδα προσωπικού	(389,9)	(389,6)
Έξοδα διοίκησης	(363,1)	(336,6)
Αποσβέσεις	(83,2)	(96,7)
Κέρδη (Ζημίες) από πώληση παγίων	(1,2)	(0,5)
Σύνολο λειτουργικών εξόδων προ προβλέψεων	(837,4)	(823,4)
Κέρδη προ προβλέψεων Απομειώσεων και Φόρων	639,2	398,8
Απομείωση αξίας δανείων και προκαταβολών και λοιπές προβλέψεις	(568,5)	(3.828,1)
Απομείωση αξίας επενδυτικού χαρτοφυλακίου	(10,4)	(3.964,7)
Λοιπές προβλέψεις και απομειώσεις	(6,5)	(90,8)
Έσοδα συμμετοχών σε συγγενείς εταιρίες	(3,7)	(31,3)
Κέρδη (Ζημίες) προ φόρων	50,1	(7.516,2)
Φόροι	(5,1)	894,1
Έκτακτη εισφορά φόρου	(24,6)	0,0
Κέρδη (Ζημίες) μετά Φόρου Εισοδήματος	(21,2)	(6.618,1)
Κέρδη (Ζημίες) μετά φόρων από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	20,4	(6.622,0)
Κέρδη (Ζημίες) μετά φόρων από διακοπτόμενες δραστηριότητες	(41,6)	3,9

Πηγή : Δημοσιευμένες Οικονομικές Καταστάσεις από την Τράπεζα Πειραιώς βάσει ΔΛΠ-ΔΠΧΠ και ελεγμένες από Ορκωτό Ελεγκτή.

Από τα παραπάνω φαίνεται ότι το έτος 2010 οι απομειώσεις αξίας δανείων, απαιτήσεων και λοιπών προβλέψεων ανέρχονται στο ποσό των 585,4 εκ. € ενώ το 2011 αυξάνονται σημαντικά στο ποσό των 7.388,6 εκ. €. Αυτό συμβαίνει διότι το 2011, η απομείωση εμφανίζει να έχει ενσωματώσει και τις απομειώσεις του PSI, λόγω των συνθηκών της αγοράς.

Η παραπάνω ενοποιημένη κατάσταση αποτελεσμάτων φαίνεται να παρουσιάζει στα λοιπά έσοδα εκμετάλλευσης, Αποτελέσματα από χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσματικών

λογαριασμών. Τα χρηματοοικονομικά μέσα τα οποία αποτιμώνται σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων της Τράπεζας δίνονται στον παρακάτω πίνακα :

Πίνακας 7.3 : Χρ/κά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων

(Ποσά σε εκ. €)	2010	2011
Χρεόγραφα Εμπορικού Χαρτοφυλακίου		
Έντοκα γραμμάτια ελληνικού δημοσίου	4,3	-
Ομόλογα δημοσίου άλλων κρατών	-	-
Έντοκα γραμμάτια δημοσίου άλλων κρατών	30,1	39,9
Συμπεριλαμβανόμενα στο ταμείο και χρηματικά διαθέσιμα κάτω των 90 ημερών	34,4	39,9
Ομόλογα εκδόσεως ελληνικού δημοσίου	148,0	107,4
Ομόλογα εκδόσεως δημοσίου άλλων κρατών	184,0	280,6
Ομόλογα εταιριών	11,6	9,5
Τραπεζικά ομόλογα	0,1	0,1
Έντοκα γραμμάτια ελληνικού δημοσίου	84,4	8,1
Έντοκα γραμμάτια δημοσίου άλλων κρατών	170,8	8,2
Σύνολο ομολόγων	598,8	413,9
Μετοχές εισηγμένες στο χρηματιστήριο Αθηνών	38,2	9,2
Μετοχές εισηγμένες στο χρηματιστήριο εξωτερικού	0,3	(0,0)
Αμοιβαία κεφάλαια	2,2	1,2
Σύνολο μετοχών και αμοιβαίων κεφαλαίων	40,8	10,4
Σύνολο χρεογράφων εμπορικού χαρτοφυλακίου	674,0	464,3
Λοιπά χρ/κά στοιχεία ενεργητικού αποτιμώμενα σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	16,4	9,9
Σύνολο χρ/κών μέσων ενεργητικού αποτιμώμενων σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	690,4	474,2

Πηγή : Δημοσιευμένες Οικονομικές Καταστάσεις από την Τράπεζα Πειραιώς βάσει ΔΛΠ-ΔΠΧΠ και ελεγμένες από Ορκωτό Ελεγκτή.

Από τον πίνακα 7.3 φαίνονται τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία της τράπεζας τα οποία σύμφωνα με το ΔΛΠ 39 και την θεωρητική προσέγγιση αυτών, αποτιμώνται στην εύλογη αξία τους και έτσι εμφανίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων. Το 2010 τα στοιχεία του ενεργητικού σε εύλογη αξία εμφανίζονται στο ποσό των 690,4€ ενώ για το έτος 2011 στο ποσό των 474,2€. Η μεταβλητότητα αυτή, η οποία έχει και άμεσο αντίκτυπο στην ενοποιημένη κατάσταση αποτελεσμάτων του Ομίλου, συνδέεται άμεσα με τις συνθήκες της αγοράς. Δηλαδή, ο Όμιλος το διάστημα του 2011 δεν εμφανίζει τα έντοκα γραμμάτια του ελληνικού δημοσίου (4,3 εκ. €), διότι ανταλλάχθηκαν με άλλα ομόλογα σύμφωνα με το PSI. Η μεταβλητότητα αυτή απεικονίζεται σωστά στην οικονομική κατάσταση, γεγονός του κανόνα της εύλογης αξίας.

Πίνακας 7.4 : Χρεόγραφα Επενδυτικού Χαρτοφυλακίου

(Ποσά σε εκ. €)	2010	2011
Χρεόγραφα διαθέσιμα προς πώληση χαρτοφυλακίου		
Ομολογίες και άλλοι τίτλοι σταθερής απόδοσης		
Ομόλογα εκδόσεως ελληνικού δημοσίου	557,4	154,8
Ομόλογα εκδόσεως δημοσίου άλλων κρατών και EFSF ομόλογα	196,2	286,6
Ομόλογα εταιριών	229,8	42,9
Ομόλογα τραπεζών	37,0	9,4
Έντοκα γραμμάτια εκδόσεως ελληνικού δημοσίου	604,0	1.909,5
Έντοκα γραμμάτια εκδόσεως δημοσίου άλλων κρατών	0,6	54,2
	1.625,0	2.457,3
Μετοχές και άλλοι τίτλοι μεταβλητής απόδοσης	426,1	287,7
Σύνολο διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου	2.051,1	2.745,1
Διακρατούμενα ως τη λήξη χρεόγραφα		
Ομόλογα εκδόσεως ελληνικού δημοσίου	4.954,6	1.198,2
Ομόλογα εκδόσεως δημοσίου άλλων κρατών	58,9	50,0
Ομόλογα εταιριών	17,7	1,6
Έντοκα γραμμάτια δημοσίου άλλων κρατών	25,6	-
Σύνολο διακρατούμενου ως τη λήξη χαρτοφυλακίου	5.056,8	1.249,8
Σύνολο	7.107,9	3.994,9

Πηγή : Δημοσιευμένες Οικονομικές Καταστάσεις από την Τράπεζα Πειραιώς βάσει ΔΛΠ-ΔΠΧΠ και ελεγμένες από Ορκωτό Ελεγκτή.

Σε αυτό τον πίνακα φαίνονται τα διαθέσιμα προς πώληση και οι διακρατούμενες μέχρι τη λήξη τους επενδύσεις του Ομίλου. Σύμφωνα με το ΔΛΠ 39 κατά την αρχική αναγνώριση εμφανίζονται σε εύλογη αξία. Κατά την επιμέτρηση αυτών, οι διακρατούμενες μέχρι τη λήξη τους επενδύσεις υπολογίζονται με το αποσβεσμένο κόστος με τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου μείον τις απομειώσεις, ενώ τα

διαθέσιμα προς πώληση επιμετρώνται στην εύλογη αξία. Τα κέρδη / ζημίες που προκύπτουν κατατάσσονται σε ειδικό αποθεματικό στα Ίδια κεφάλαια. Από τον πίνακα φαίνεται ότι τα διαθέσιμα προς πώληση χρεόγραφα δέχονται μία αύξηση το έτος 2011 κατά 694 εκ. € κι αυτό οφείλεται στην μεγάλη αύξηση των εντόκων γραμματίων του ελληνικού δημοσίου. Από την άλλη πάλι, μείωση δέχονται οι επενδύσεις διακρατούμενες ως τη λήξη και αυτό διότι εντάχθηκε ο Όμιλος στο PSI.

Πίνακας 7.5 : Ενοποιημένη Κατάσταση Οικονομικής Θέσης

(Ποσά σε εκ. €)	2010	2011
Ενεργητικό		
Ταμείο και διαθέσιμα στην κεντρική τράπεζα	2.993,3	2.552,7
Δάνεια και Απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	1.476,9	316,1
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα – απαιτήσεις	144,0	379,2
Χρεόγραφα εμπορικού χαρτοφυλακίου	674,0	464,3
Χρηματοοικονομικά μέσα αποτιμώμενα σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	16,4	9,9
Συμφωνίες επαναπώλησης τίτλων πελατών	955,4	57,4
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες (μετά από προβλέψεις)	37.638,1	34.005,6
Απαιτήσεις από χρεωστικούς τίτλους	2.512,3	1.628,2
Χρεόγραφα επενδυτικού χαρτοφυλακίου		
-χρεόγραφα διαθέσιμα προς πώληση	2.051,1	2.745,1
-διακρατούμενα ως τη λήξη χρεόγραφα	5.056,8	1.249,8
Επενδύσεις σε συγγενείς εταιρείες	211,8	214,6
Άυλα στοιχεία ενεργητικού	384,3	325,5
Ιδιοχρησιμοποιούμενα ενσώματα πάγια στοιχεία	967,0	896,8
Επενδύσεις σε ακίνητα	927,1	877,5
Διακρατούμενα προς πώληση στοιχεία ενεργητικού	23,2	14,0
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις	297,9	1.178,0
Ακίνητα ως στοιχεία κυκλοφορούντος ενεργητικού	199,5	264,9
Λοιπές απαιτήσεις	1.032,2	1.015,4
Στοιχεία ενεργητικού από διακοπτόμενες δραστηριότητες	-	1.157,2
Σύνολο ενεργητικού	57.561,3	49.352,3
Παθητικό		

Υποχρεώσεις		
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα	19.930,3	25.413,6
Υποχρεώσεις αποτιμώμενες σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	308,9	18,5
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα – Υποχρεώσεις	201,1	389,7
Υποχρεώσεις προς πελάτες	29.475,0	21.795,7
Πιστωτικοί τίτλοι σε κυκλοφορία	2.659,6	1.268,0
Υβριδικά κεφάλαια και λοιπά δανειακά κεφάλαια	510,4	499,0
Υποχρεώσεις για παροχές μετά τη συνταξιοδότηση	209,5	172,9
Λοιπές προβλέψεις για κινδύνους και βάρη	19,8	18,3
Τρέχουσες φορολογικές υποχρεώσεις	95,2	13,7
Αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις	41,9	46,6
Λοιπές υποχρεώσεις	835,8	648,8
Υποχρεώσεις από διακοπτόμενες δραστηριότητες	-	1.007,3
Σύνολο υποχρεώσεων	54.287,6	51.292,2
Ίδια Κεφάλαια		
Μετοχικό Κεφάλαιο	470,9	1.093,0
Διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο	2.430,9	2.953,4
Μείον : Ίδιες μετοχές	(8,8)	(0,2)
Λοιπά αποθεματικά	(432,8)	(131,1)
Ποσά που αναγνωρίστηκαν απευθείας στα Ίδια Κεφάλαια και συνδέονται με στοιχεία ενεργητικού από διακοπτόμενες δραστηριότητες	-	(14,5)
Αποτελέσματα εις Νέον	672,7	(5.975,6)
Ίδια κεφάλαια Αναλογούντα στους Ιδιοκτήτες της Μητρικής	3.132,8	(2.075,0)
Δικαιώματα Μειοψηφίας	140,9	135,2
Σύνολο Ιδίων κεφαλαίων	3.273,7	(1.939,8)
Σύνολο Παθητικού		

Πηγή : Δημοσιευμένες Οικονομικές Καταστάσεις από την Τράπεζα Πειραιώς βάσει ΔΛΠ-ΔΠΧΠ και ελεγμένες από Ορκωτό Ελεγκτή.

Στον παραπάνω πίνακα της οικονομικής θέσης απεικονίζονται οι υποχρεώσεις αποτιμώμενες σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων, οι οποίες δέχονται μία μείωση της τάξεως του 290,4εκ. €. Σύμφωνα με το πρότυπο 39 οι υποχρεώσεις αποτιμώνται στην εύλογη αξία και κατά την αρχική αναγνώριση και κατά την επιμέτρηση αυτών. Σε αυτή τη περίπτωση η μείωση κι εδώ οφείλεται στον διακανονισμό ανοιχτών θέσεων πώλησης ομολόγων λόγω του PSI. Άρα αποδεικνύεται για ακόμη μια φορά ότι η εύλογη αξία των μέσων αντικατοπτρίζει την πραγματικότητα των συνθηκών αγοράς. Τέλος, εμφανίζονται και τα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα ως απαιτήσεις και υποχρεώσεις ξεχωριστά.

Εν κατακλείδι, είναι δυνατόν η εύλογη αξία των μέσων να συμβάλλει στη χρηματοπιστωτική κρίση; Βάσει της ελληνικής οικονομικής πραγματικότητας γίνεται σαφές από τις ενοποιημένες καταστάσεις του Ομίλου Πειραιώς ότι η εύλογη αξία κατά τη οποία αποτιμώνται τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία και οι υποχρεώσεις, σύμφωνα με το πρότυπο 39, δεν είναι η αιτία της κρίσης αλλά βοηθά στον αντικατοπτρισμό των πραγματικών συνθηκών της αγοράς με αποτέλεσμα την καλύτερη και αξιόπιστη πληροφόρηση των επενδυτών και διαφόρων τρίτων.

*Ευχαριστώ το κατάστημα της Τράπεζας Πειραιώς στη Βέροια για το Ενημερωτικό
Δελτίο!*

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ :

Αρχικά, το σύγχρονο χρηματοοικονομικό περιβάλλον και οι εξελίξεις σε αυτό δημιούργησαν την ανάγκη για νέα χρηματοοικονομικά προϊόντα. Στο κεφάλαιο 2 παρουσιάστηκαν τα νέα αυτά προϊόντα τα οποία καλούνται χρηματοοικονομικά μέσα. Ως χρηματοοικονομικά μέσα νοούνται τα διαθέσιμα προς πώληση χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία ή υποχρεώσεις, οι επενδύσεις διακρατούμενες ως τη λήξη τους, τα χρηματοοικονομικά στοιχεία αποτιμώμενα σε εύλογη αξία, τα δάνεια και οι απαιτήσεις καθώς και τα αποκαλούμενα παράγωγα. Για να μπορέσουν να εμφανίζονται με την όσο δυνατόν καλύτερη λογιστική αντιμετώπιση στις Οικονομικές Καταστάσεις, τα χρηματοπιστωτικά μέσα ακολουθούν τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα.

Η λογιστική παρακολούθηση από τις εκάστοτε επιχειρήσεις ακολουθούν το πρότυπο 39 βάσει του οποίου ορίζεται η αναγνώριση και επιμέτρηση των στοιχείων αυτών. Σύμφωνα με το ΔΛΠ 39, τα χρηματοπιστωτικά μέσα αποτιμώνται στην εύλογη αξία. Ως εύλογη αξία ορίζεται η αξία ενός μέσου όπου η συναλλαγή αυτού διακανονίζεται μεταξύ δύο συμβαλλόμενων μερών, τα οποία ενεργούν με ίδια βούληση και με πλήρη γνώση των συνθηκών της αγοράς.

Η λογιστική αντιμετώπιση βάσει του ΔΛΠ 39 στα χρηματοοικονομικά μέσα γίνεται με την αποτίμηση στην εύλογη αξία αυτών και με τη μέθοδο του αποσβεσμένου κόστους με το πραγματικό επιτόκιο. Σε διαφορετική περίπτωση τα παράγωγα μπορεί να αποτιμώνται στην εύλογη αξία τους, αλλά για να αντιμετωπιστούν λογιστικά διασπώνται σε δύο κατηγορίες. Στα παράγωγα που κάνουν χρήση της λογιστικής των παραγώγων και ο τρόπος υπολογισμού τους λειτουργεί όπως τα λοιπά μέσα και στα παράγωγα με τρόπο λογιστικού χειρισμού την αντιστάθμιση. Οι πιο συνηθισμένες μορφές παραγώγων είναι τα Futures, Forwards, Options και Swaps.

Η λογιστική αντιστάθμισης των παραγώγων χρησιμοποιείται στην περίπτωση όπου η αγορά ή η πώληση του παραγώγου επιθυμεί την αντιστάθμιση των κινδύνων της αγοράς, του συναλλάγματος, του ξένου νομίσματος και του πιστωτικού κινδύνου. Ο τρόπος αυτός δίνει τη δυνατότητα στις επιχειρήσεις και τράπεζες να μπορέσουν να αντισταθμίσουν τους κινδύνους που διατρέχουν τα προϊόντα τους, με αποτέλεσμα να μην καταλήξουν σε πτώχευση. Σημειώνεται εδώ ότι η αντισταθμιστική λογιστική δεν

εμφανίζεται στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις ενός Ομίλου, παρά μόνο στις Ετήσιες Οικονομικές Καταστάσεις των επιχειρήσεων και τραπεζών. Για αυτό και στο υπόδειγμα δεν αναφέρθηκε η αντισταθμιστική λογιστική, διότι απευθύνεται σε Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις του Ομίλου Πειραιώς και όχι στις ετήσιες καταστάσεις της Τράπεζας.

Το κέρδος ή η ζημία που προκύπτει από τα χρηματοπιστωτικά μέσα εμφανίζεται είτε στα αποτελέσματα χρήσεως είτε σχηματίζουν ένα ειδικό αποθεματικό στα Ίδια Κεφάλαια του Ισολογισμού. Αυτό εξαρτάται από την κατηγορία στην οποία ανήκει το μέσο και από την αντίστοιχη λογιστική αντιμετώπισή του, η οποία έχει αναλυθεί στα κεφάλαια 3,4 και 5. Παράλληλα στο κεφάλαιο 6 παρατίθεται η αντίστοιχη ελληνική φορολογική νομοθεσία από το εισόδημα που προκύπτει από τα συγκεκριμένα μέσα. Το εισόδημα από τέτοια μέσα καλείται ως εισόδημα από κινητές αξίες. Στην περίπτωση φυσικού προσώπου, το εισόδημα φορολογείται με παρακράτηση φόρου 20% και εξαντλείται η φορολογική υποχρέωση του. Ενώ για τις εταιρείες και τις τράπεζες που χρησιμοποιούν τα χρηματοπιστωτικά μέσα, το εισόδημα από κινητές αξίες φορολογείται με διαφορετικό και πιο πολύπλοκο σύστημα.

Τέλος, από την θεωρητική και πρακτική ανάλυση μπορεί να απαντηθεί ο τίτλος της παρούσας διπλωματικής εργασίας. Η λογιστική παρακολούθηση των χρηματοοικονομικών μέσων βάσει ΔΛΠ 39 (εύλογη αξία) συμβάλλει στη χρηματοπιστωτική κρίση;

Η εύλογη αξία θεωρείται το ποσό εκείνο κατά το οποίο τα δύο συμβαλλόμενα μέρη συνάπτουν μία συναλλαγή αυτοβούλως και γνωρίζοντας τις συνθήκες της αγοράς. Άρα, η εύλογη αξία η οποία απεικονίζεται στις Οικονομικές Καταστάσεις και επιμετρώνται τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία ή οι χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις μιας τράπεζας, δεν είναι η αιτία για την χρηματοπιστωτική κρίση. Αντιθέτως, σύμφωνα με το υπόδειγμα των ενοποιημένων καταστάσεων, ο Όμιλος Πειραιώς εμφανίζει τα χρηματοοικονομικά στοιχεία σε εύλογη αξία σύμφωνα με την μεταβολή των συνθηκών της αγοράς και το πρόβλημα της οικονομικής κρίσης (PSI για τη χρήση 2011). Δηλαδή, η εύλογη αξία των μέσων επιβάλλει τη σκιαγράφηση των συνθηκών της αγοράς στις Οικονομικές Καταστάσεις, κάτι το οποίο μπορεί να αυξομειώνει σημαντικά το κέρδος ή τη ζημία της τράπεζας, αλλά αντίκειται στη καλύτερη και αξιόπιστη πληροφόρηση των επενδυτών και των διαφόρων τρίτων. Επομένως, η μεταβλητότητα στις Οικονομικές Καταστάσεις οφείλεται στις συνθήκες

της αγοράς και στην παρούσα ελληνική χρηματοοικονομική κρίση και όχι στην εύλογη αξία με την οποία αποτιμώνται τα χρηματοπιστωτικά μέσα σύμφωνα με το ΔΛΠ 39.

Βιβλιογραφική Επισκόπηση :

Ελληνική Βιβλιογραφία :

1. Αγγελόπουλος Χρ. Παναγιώτης : Εισαγωγή στα παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα, 2^η έκδοση, Εκδόσεις Σταμούλης, Αθήνα 2005
2. Πετρίδης Ανδρέας, Καραγιώργος Θεοφάνης : Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, θεωρία και πράξη. Η εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων σε συνδυασμό με το Γενικό Λογιστικό Σχέδιο, Εκδόσεις Μ. Αλεξοπούλου – Α. Καραγιώργος, Θεσσαλονίκη 2010
3. Βαρβιτσιώτης Α. Αθανάσιος : Στρατηγικές παραγωγών, αποτίμηση δικαιωμάτων, κερδοσκοπία και αντιστάθμιση, Εκδόσεις Π.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα, 2005
4. Σημειώσεις e-learning ΕΚΠΑ, Πανεπιστημίου Μακεδονίας, ακαδημαϊκό έτος 2011-2012
5. Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος Φυσικών και Νομικών προσώπων (Νόμος 2238/94), Epsilon.net, έκδοση 2012
6. Κωδικοποιημένος Νόμος 2190/1920 περί Ανωνύμων εταιρειών σχετικά με τα παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα, άρθρο 43γ
7. Βλάχος Χρήστος, Λουκάς Λουκά : Πρακτικό εγχειρίδιο διεθνών λογιστικών προτύπων, Global Training
8. Πρωτοψάλτης Νικόλαος : Αντιστάθμιση και Λογιστική Αντιστάθμισης, Εκδόσεις Σταμούλης
9. Σακέλλης Ι. Εμμανουήλ : Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, Εκδόσεις Σταμούλη, Αθήνα 2002
10. Σακέλλης Ι. Εμμανουήλ : Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα με βάση το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο, Εκδόσεις Σταμούλη, Αθήνα 2005
11. Αναθεωρήσεις Λογιστικών Προτύπων, IASC
12. Ενημερωτικό Δελτίο Τράπεζας Πειραιώς στις 03.06.2013

Ξένη Βιβλιογραφία :

1. Grant Thornton : Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής αναφοράς IFRS, 3η έκδοση, τόμος Β', Έκδοση Grant Thornton, Αθήνα 2009
2. Martin S. John : Applied Math for Derivatives, A non-Quant Guide to the valuation and modeling of financial derivatives, Copyright 2001 by John Willey and sons Pte Ltd, Asia
3. Grant Thornton : Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης, εξειδικευμένα θέματα, Έκδοση Grant Thornton ΑΕ, Αθήνα 2007

Διαδίκτυο :

1. IASB, www.iasb.org
2. IASC, www.iasc.org
3. FASB, www.fasb.org
4. Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 1, www.taxheaven.gr
5. Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 32, www.taxheaven.gr
6. Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 39, www.taxheaven.gr